

CEOV

**Aanbevelingen
voor terminologie**

Diese „Empfehlungen“ sind bisher ebenfalls in Englisch, Französisch und Italienisch erschienen:

COTSOES, Recommendations for Terminology Work, Berne, 2003
Order Number 104.001 e
ISBN 3-907871-07-3

CST, Recommandations relatives à la terminologie, Berne, 2003
Numéro de commande 104.001 f
ISBN 3-907871-06-5

CST, Raccomandazioni per l'attività terminologica, Berna, 2003
Numero di ordinazione 104.001 i
ISBN 3-907871-01-4

2e, bew. en uitgebr. druk

Uitgegeven door:

Conferentie von Europese Overheidsvertaaldiensten
Werkgroep Terminologie en Documentatie

Vertaling:

Lessius Hogeschool Antwerpen
www.lessius.eu

Vormgeving en druk:

BBL
MediaCenter Bund
CH-3003 Bern

Te verkrijgen bij:

BBL
Vertrieb Publikationen
CH-3003 Bern
www.bundespublikationen.ch

Copyright © 2002

Schweizerische Bundeskanzlei
Sektion Terminologie
CH-3003 Bern
termdat@bk.admin.ch

Bestellnummer 104.001 d
ISBN 3-907871-00-6

Inhoud

Voorwoord

1 **Waarom terminologie?**

- 1.1 Terminologie: de fundamenteen van vaktalen
- 1.2 Wetgeving en internationale samenwerking
- 1.3 Terminologie: een economische factor
- 1.4 Terminologie in dienst van de bedrijven
- 1.5 Terminologie en vertaling
- 1.6 Terminologie en automatische vertaling

2 **Wat is terminologie?**

- 2.1 Terminologiewerk
- 2.2 Wat is een vaktaal?
 - 2.2.1 De term
 - 2.2.2 Woordvorming in vaktalen
 - 2.2.3 Woordenschat en syntaxis van vaktalen
 - 2.2.4 Structuur van vaktalen
 - 2.2.5 Vaktaal en algemene taal

3 **Samenwerken in terminologie**

- 3.1 Economie
- 3.2 Kwaliteit
- 3.3 Terminologieën op elkaar afstemmen
- 3.4 De praktijk
 - 3.4.1 Zoek naar een samenwerking op lange termijn
 - 3.4.2 Informeer en communiceer, gebruik internet
 - 3.4.3 Samenwerken is een wisselwerking van “geven en nemen”
 - 3.4.4 Flexibiteit is een must
 - 3.4.5 Spreek de samenwerkingsregels af met uw partners
 - 3.4.6 Een transparante samenwerking

4 **Het terminologiefiche**

- 4.1 Terminologische gegevens
 - 4.1.2 Bronnen
 - 4.1.3 Vakgebied
 - 4.1.4 Definities
 - 4.1.5 Synoniemen
 - 4.1.6 Afgekorte vormen
 - 4.1.7 Opmerkingen
 - 4.1.8 Graad van gelijkwaardigheid
 - 4.1.9 Graad van synonymie
 - 4.1.10 Context
 - 4.1.11 Fraseologie
 - 4.1.12 Grafische weergaven
 - 4.1.13 Spellingvarianten

- 4.1.14 Transliteratie
- 4.2 Gegevens voor het management
 - 4.2.1 Identificatienummer
 - 4.2.2 Taalcode
 - 4.2.3 Datum eerste invoering en datum van wijziging
 - 4.2.4 Uitgevende instantie, auteur
 - 4.2.5 Identificatiecode van deelbestanden

4.3 Terminologiewerk in stappen

5 Werkmethode in terminologie

- 5.1 Informatiebronnen
 - 5.1.1 Specialisten en auteurs van vakteksten
 - 5.1.2 Bibliotheken en documentatiecentra
 - 5.1.3 Vertalingen
 - 5.1.4 Gezaghebbende bronnen
- 5.2 Terminologisch onderzoek
 - 5.2.1 Ad hoc onderzoek
 - 5.2.2 Terminologische verkenning van een tekst
 - 5.2.3 Systematisch onderzoek
 - 5.2.4 Organisatie van terminologiewerk
- 5.3 Begrippenschema's
 - 5.3.1 Begripsvelden
 - 5.3.2 Boomdiagrammen
 - 5.3.3 Begrippenstelsels
- 5.4 Meertalig terminologiewerk
 - 5.4.1 Terminologievergelijking
 - 5.4.2 Moedertaal in terminologie
- 5.5 Gespecialiseerde fraseologie
 - 5.5.1 Technische uitdrukkingen
 - 5.5.2 Technische woordengroepen
 - 5.5.3 Standaarduitdrukkingen
 - 5.5.4 Fraseologie verzamelen
 - 5.5.5 Behandeling van fraseologie
- 5.6 Terminologie van een nieuw vakgebied verzamelen
 - 5.6.1 Verzamel documentatie
 - 5.6.2 Spreek specialisten aan
 - 5.6.3 Begin met een eentalige terminologieverzameling
 - 5.6.4 Laat de terminologie controleren door specialisten

- 5.6.5 Voeg equivalenten toe
- 5.6.6 Maak de terminologie toegankelijk
- 5.6.7 Verzeker kwaliteit

- 5.7 Management van gegevens en van terminologieverzamelingen
 - 5.7.1 Updaten
 - 5.7.2 Praktische tips

- 5.8 Computerondersteunde terminologie
 - 5.8.1 Een ruim aanbod aan producten
 - 5.8.2 Optimaal gebruik van hulpmiddelen
 - 5.8.3 De keuze van een hulpprogramma voor terminologiewerk
 - 5.8.4 Wat af te wegen voor een programma aan te kopen
 - 5.8.5 Wat te doen na uw aankoop
 - 5.8.6 Nieuwe ontwikkelingen

6 Classificatie

- 6.1 Taak van classificatie voor terminologie
- 6.2 Classificatiesystemen
- 6.3 Praktische problemen

I Bijlage: Terminologische basisbegrippen

II Bijlage: Bibliografie

- II.1 Verdiepende literatuur
- II.2 Tijdschriften
- II.3 Normen

III Bijlage: Nuttige internetadressen

- III.1 Terminologie-organisaties
- III.2 Netwerken
- III.3 Databanken
- III.4 Normalisatie-organisaties

Voorwoord

De CEOV (conferentie van Europese Overheidsvertaaldiensten) wil met deze “Aanbevelingen” de fundamenteen leggen voor een internationale samenwerking op het vlak van terminologie. Een dergelijke samenwerking is tegenwoordig noodzakelijk door de exponentiële stijging van gespecialiseerde woordenschat. De “Aanbevelingen” zijn kort samengevat het resultaat van jarenlange ervaring van verschillende overheidsdiensten. We reiken in deze “Aanbevelingen” enkele terminologische principes aan en geven een model van een terminologiefiche. Als deze principes en model in acht worden genomen, is de kwaliteit van elke tekst in welke dienst dan ook gewaarborgd.

De eerste editie van de “Aanbevelingen” (1990) is erg in de smaak gevallen, niet alleen vanwege hun praktische nut maar ook vanwege hun theoretische nut. We kunnen prat gaan op de duidelijkheid, beknoptheid en praktijkgerichtheid van de editie. Doordat de eerste editie in het Duits, Engels, Frans, Italiaans, Nederlands en Spaans is verschenen, werd ze wijd verspreid bij de overheidsdiensten, in de privésector en in de universiteiten. Overal kon ze op veel bijval rekenen. De laatste jaren hebben de “Aanbevelingen” een grote invloed uitgeoefend op de overheden en de privésector. Beide sectoren zijn er zich van bewust geworden dat terminologie een sleutelrol speelt in gespecialiseerde communicatie. Ze hebben ook ontdekt dat terminologie belangrijk is voor de opbouw van een nieuwe lidstatengemeenschap. Op die manier hebben wij mee het startschot gegeven van veel klein- of grootschalig terminologiewerk, van een stijging van opleidingen die veelzijdiger zijn geworden, van de ontwikkeling van waardevolle terminologiehulpmiddelen en van vruchtbare groepswerken. Het vooropgestelde doel, namelijk een nauwe en vlotte samenwerking tussen de overheidsdiensten onderling maar ook tussen diezelfde diensten, de universiteiten en de privésector, is ondanks alles nog maar ten dele gelukt.

Daarom wijden wij als werkgroep “Terminologie en documentatie”¹ van de CEOV, die aan de basis ligt van deze nieuwe editie van de “Aanbevelingen”, een volledig hoofdstuk aan samenwerking in de terminologieleer. Daarnaast hebben we nog drie belangrijke hoofdstukken aan deze grondig herziene uitgave toegevoegd. Een hoofdstuk over de fraseologie van vaktaalen, een tweede over gegevensmanagement en het management van terminologiefondsen en als laatste een hoofdstuk over computerondersteunde terminologie.

In de inleiding bespreken we de impact van de terminologie op de economie, wetenschap en administratie.

¹ De diensten die lid zijn uit de volgende landen hebben aan de werkgroep deelgenomen: Duitsland, Oostenrijk, Spanje, Frankrijk, IJsland, Noorwegen, Nederland en Zweden.

Sinds de publicatie van de eerste editie is de manier van communiceren sterk geëvolueerd door de mondiale groei van het internet. Met die evolutie in gedachten, hebben we besloten om de bijlagen waarvan de inhoud van nature snel achterhaald is, te verwijderen (bv.: de lijst met terminologiebanken met de naam van hun managers of de voortgezette terminologieopleidingen). Al die informatie zal in de toekomst beschikbaar zijn op de site van de CEOV (<http://www.cotsoes.org>).

De werkgroep bedankt de Heren Reiner Artz (Hildesheim), Felix Mayer (München), en Klaus-Dirk Schmitz (Keulen) voor de gewaardeerde opmerkingen en steun. Ook de federale Zwitserse Kanselarij verdient een dankwoord dank omdat deze “Aanbevelingen” zonder haar waarschijnlijk niet zouden bestaan.

De nieuwe editie van de “Aanbevelingen” wil ervoor zorgen dat er nieuwe intensieve, efficiënte en kwaliteitsvolle projecten worden opgestart in de terminologische wereld. Daarnaast zien we graag dat er dankzij onze “Aanbevelingen” goed zal worden samengewerkt op nationaal en op internationaal vlak.

In naam van de werkgroep,

De voorzitter:

Werner Hauck.

Wetenschap, onderzoek en techniek, en vele andere gespecialiseerde domeinen zoals politiek, cultuur, economie en verkoop zijn de laatste decennia sterk geëvolueerd. Wetenschap en producten zijn de laatste tijd immers in een snel tempo vernieuwd en vervangen. De wetenschap wordt breder en de communicatie in bepaalde vakgebieden (= uitwisseling van wetenschappelijke en technische informatie) is sterk gegroeid. Door de groeiende internationalisering en globalisering gebeurt dat niet alleen binnen de lands- of taalgrenzen maar ook op internationaal vlak en over de geopolitieke grenzen heen. Vier vijfde van alle uitwisselingen, die steeds meer via nieuwe communicatienetwerken gebeuren, is gespecialiseerde communicatie.

1.1 **Terminologie: de fundamente- n van vaktalen**

Vakspecialisten gebruiken veel terminologie wanneer ze informatie uitwisselen. Er is nood aan een kwalitatief hoogstaande communicatie want vakinhoud en kennis in het algemeen worden steeds complexer, de verschillende domeinen raken steeds meer met elkaar verbonden en overlappen elkaar meer en meer. En net daar speelt de terminologie, als vak- en onderzoeksgebied, een essentiële rol. Ze draagt namelijk bij tot een makkelijkere en vlottere communicatie. De kwaliteit van de communicatie wordt gewaarborgd door eentalige of meertalige woordenlijsten die via communicatienetwerken wijd verspreid worden naar de gebruikers.

De duizelingwekkende ontwikkeling van wetenschap en techniek beïnvloedt ook de activiteiten van overheidsinstellingen. De domeinen die aan reglementen moeten voldoen, worden talrijker en complexer (vb: telecommunicatie, genetische engineering, xenotransplantatie, controle op kartelvorming, enz.). Doordat verschillende vakgebieden steeds meer met elkaar in contact komen, worden wetsontwerpen niet meer door een kleine groep specialisten gemaakt maar door hele ploegen specialisten.

1.2 **Wetgeving en internationale samenwerking**

Wanneer een wetgevende akte wordt voorbereid, zal het toepassingsgebied eenvoudiger in begrippen te gieten zijn als er vooraf terminologiewerk is verricht. Specialist en de betrokken partijen kunnen op die manier beter communiceren en betere resultaten behalen. Terminologie zorgt overigens voor samenhang van een wet waardoor die wet eenvoudiger toe te passen is en krachtiger en overtuigender wordt.

Op talrijke vlakken kunnen de lidstaten niet meer om een internationale samenwerking heen. Bovendien ontwikkelt het juridische stelsel zich tegelijkertijd en analoog in verschillende lidstaten. De betreffende autoriteiten

moeten daarom door middel van de juiste terminologie met elkaar communiceren. Deze terminologie moet dan wel ten dienste staan van een constructieve dialoog. Vroegtijdig terminologiewerk zorgt ervoor dat er in de nieuwe sectoren van het rechtssysteem meertalige gespecialiseerde woordenlijsten samengesteld worden die op elkaar afgestemd zijn. Ook in andere vakgebieden zorgt vroegtijdig terminologiewerk ervoor dat er duidelijkere begrippen gevormd kunnen worden, wat onmisbaar is voor de uitwisseling van ideeën.

De overheidsdiensten van de Europese lidstaten moeten het communautaire recht integreren in hun nationale rechtssysteem en moeten het ook toepassen. Dat is voor de lidstaten een bijzondere uitdaging, ook op het vlak van terminologie. Niet alleen de lidstaten van de Europese Unie onderling hebben daarmee te kampen maar ook de landen die hun wetgeving moeten aanpassen aan Europese richtlijnen.

Internationaal terminologiewerk maakt dus dat de wetgeving van verschillende landen eenvoudiger op elkaar kan worden afgestemd en vergemakkelijkt internationale samenwerking. Maar dat is alleen mogelijk wanneer elke staat terminologische diensten opricht die het terminologiewerk van een hele administratie kan coördineren, de terminologiefondsen kan beheren en die dan ook in een aangepaste vorm kan verspreiden.

1.3 **Terminologie:** **een economische factor**

Commerciële informatie en documentatie, zoals de aangifte van producten, prijsoffertes in de taal van de cliënt, meertalige informatie en management van de stock voor multinationals, etc moeten aan nieuwe eisen voldoen. Terminologie speelt bijgevolg een belangrijke rol in de productie, economie en verkoop. Ze zorgt voor veiligheid, kwaliteit en rentabiliteit. KMO's zijn erg aan die ontwikkeling blootgesteld, zoals KMO's die wetenschappelijke en technische uitvindingen industrieel en economisch ontwikkelen.

Voor grote ondernemingen, vooral multinationals, en voor de grote overheidsdiensten heeft terminologie met haar vele toepassingen (het schrijven van technische teksten, vertaling, documentatie, stockmanagement, enz.) een belangrijke plaats ingenomen. Kleine of jonge ondernemingen hebben daarentegen met hoge kosten voor terminologisch werk af te rekenen. Maar als ondernemingen willen concurreren op zowel nationaal als internationaal vlak, zouden ze er toch over moeten waken dat ze kwaliteitsvolle terminologie gebruiken in hun informatie en documentatie.

Verskillende gespecialiseerde organisaties hebben, zeker in de economische sector, de situatie ter harte genomen en verbinden zich ertoe de terminologie van hun vakgebied op elkaar af te stemmen en te normaliseren. Zo willen ze de kwaliteit van de communicatie in specifieke vakgebieden en van hun producten veilig stellen. De geleverde inspanningen hangen wel af van het vakgebied, het economische vermogen en de belangen die op het spel staan. Bovendien hebben we vastgesteld dat bepaalde vakgebieden zoals de informatica, communicatie of de beurssector en hun terminologie terminologieën, zich zo snel ontwikkelen dat de terminologie nauwelijks goed kan worden genormaliseerd.

Dienstverlenende staten moeten steeds meer en meer gespecialiseerdere taken uitvoeren waardoor het bestuur van dergelijke staten uit elkaar kan vallen. Dat blijft niet zonder gevolgen en schaadt uiteindelijk de doeltreffendheid ondanks goede communicatiestructuren. Die ontwikkeling moet in een tijd dat vakgebieden intensiever gaan samen werken met de grootste aandacht worden opgevolgd.

1.4 ***Terminologie in dienst van de bedrijven***

Terminologiewerk dat goed wordt gemanaged, gecoördineerd en ontzuid heeft positieve gevolgen. Verschillende vakgebieden kunnen op die manier beter informatie uitwisselen en de samenwerking en het groepsgevoel tussen verschillende diensten worden bevorderd.

Die bedenkingen gelden niet alleen voor de overheid maar gelden natuurlijk ook voor middelgrote en grote ondernemingen.

Vertalers zijn onmiddellijk betrokken bij terminologie want terminologiewerk zorgt ervoor dat resultaten van dikwijls lang onderzoek kunnen worden bewaard en dat die ter beschikking kunnen worden gesteld van een vrij groot aantal collega's of geïnteresseerden. Zo vermijden vertalers dubbel werk, tijdsverlies en stress.

1.5 ***Terminologie en vertaling***

Terminologie is daarenboven een uitstekend middel om met een bepaald vakgebied vertrouwd te raken. Vertalers die zich op terminologie toeleggen en die daarvoor in dialoog treden met specialisten worden al snel door hen als echte partners beschouwd. Talrijke problemen zoals gebrek aan documentatie en personeel, onderschatting van deadlines enz zullen makkelijker kunnen worden opgelost als vertalers meer gaan samenwerken.

Vertalers die een belangrijke bijdrage geleverd hebben tijdens een terminologische samenwerking met specialisten halen daar bovendien ook op

een andere manier voordeel uit. Schrijvers van gespecialiseerde teksten nodigen dergelijke vertalers graag uit om mee te werken. Zo hebben ze de kans om de originele tekst te vervolledigen en te verbeteren en nadien zelfs hun eigen werkomstandigheden te verbeteren.

1.6 ***Terminologie en automati- sche vertaling***

Het onderzoek naar automatische vertaling is al meerdere jaren aan de gang en vraagt relatief grote investeringen. Dat is niet verwonderlijk want internationale organisaties en de privésector geven astronomische bedragen uit aan vertalingen. De resultaten van het onderzoek zijn zeker indrukwekkend maar in verhouding tot de behoeftes nog ontoereikend. Automatische vertalingen kunnen immers nog geen aanvaardbare kwaliteit leveren. Daarom spitsen meer en meer vertaaldiensten zich toe op informaticatechnologie die teksten archiveert, teksten samen met hun vertaling opslaat en concordantielijsten opstelt. Hoewel deze technologie nog geen automatische vertaling toelaat, is zij ongetwijfeld van onschatbare waarde voor de vertalers. Ze houdt de terminologie bij elkaar, maakt het nieuwe vertalers makkelijker om zich in een vakgebied in te werken en maakt de investeringen rendabel, vooral wanneer het om technische en steeds terugkerende vertalingen gaat.

De economische voordelen van een goed presterend vertaalsysteem zijn zo groot dat onderzoek op dat gebied nog een mooie toekomst heeft. De problemen die opgelost moeten worden zijn dikwijls zo complex en zo boeiend dat onderzoekers en hun sponsors echter makkelijk de terminologie uit het oog verliezen. Dat is een gevaarlijke houding want zelfs het beste automatische vertaalsysteem werkt niet echt wanneer het niet op een uitgebreide en kwaliteitsvolle terminologiebank kan steunen.

Wat is terminologie?

De term terminologie¹ betekent in de eerste plaats de woordenschat van vaktalen (vakwoordenlijsten) ; in de tweede plaats verwijst de term terminologie enerzijds naar de wetenschap van begrippen en hun aanduidingen (en termen) binnen vakwoordenlijsten (theoretische studie) en anderzijds naar de methodes van het terminologiewerk..

Terminologen verzamelen en onderzoeken de terminologie van een bepaald domein in één of meestal meerdere talen (vertaalgericht terminologiewerk). Ze stellen de vakwoordenlijsten samen, kiezen indien nodig de juiste termen, (termselectie) of creëren er nieuwe en leggen alles vast in terminologieverzamelingen. De resultaten, zeker de resultaten van systematisch terminologiewerk, kan u in de vorm van termenlijsten, glossaria of vakwoordenboeken (terminologische lexicografie, terminografie) aan de gebruikers ter beschikking stellen. De resultaten kan u bovendien ook in een terminologiebank opnemen.

Normalisatie is een belangrijk onderdeel van terminologiewerk. Naast nationale en internationale normalisatie-instituten (vb AFNOR, DIN, ON, ISO) leggen steeds meer wetenschappelijke en technische instituten (vb IEC: Internationale Elektrotechnische Commissie, UIC: Internationale Spoorwegunie of Union Internationale des Chemins de Fer) de terminologie van hun vakgebied vast (terminologische normalisatie). Ze presenteren die terminologie in begrippenstelsels of in nomenclaturen. Bepaalde normalisatie-instituten hebben de procedures voor dat onderdeel van terminologiewerk vastgelegd (normalisatie van de terminologiebeginselen; cf. bijlage II.3)

Terminologiewerk is gebaseerd op regels en methodes uit de algemene terminologieleer en uit de specifieke toepassingen van terminologieleer. Terminologie (als wetenschap van vakwoordenlijsten) is nauw verbonden met linguïstiek op het vlak van onderwerp en methodes. Maar ze verschilt er ook van want ze bestudeert enkel de actuele vakwoordenschat (synchrone benadering) en laat de historische aspecten (diachronische benadering) voor een groot stuk buiten beschouwing. Daarenboven beïnvloedt terminologie, in tegenstelling tot de meeste linguïstische vakgebieden, de evolutie van vaktalen. Ze zorgt ervoor dat vaktalen op elkaar afgestemd worden door ze te normaliseren (terminologische normalisatie). Terminologie omvat in vergelijking met linguïstiek nog meer vakgebieden: buiten de elementen die haar aan de linguïstiek verbinden, is ze nauw verbonden aan de logica, informatica en vooral aan de toegepaste wetenschappen. Binnen de terminologieleer vullen linguïstiek en toegepaste wetenschappen elkaar aan en beïnvloeden elkaar.

¹ De basisbegrippen van terminologie worden in bijlage I uitgelegd..

² Het Belgische normalisatie-instituut is het BIN, dat van Nederland is het NEN

2.1 Terminologie- werk

2.2
Wat is een vaktaal?

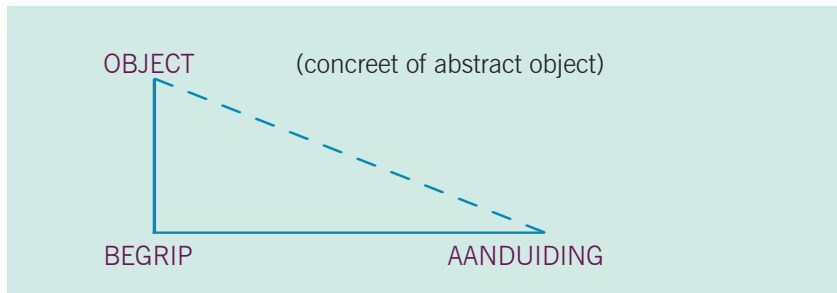
Specialisten van een vakgebied gebruiken linguïstische (lexicale, morfologische, syntactische) middelen om met elkaar te communiceren. Die linguïstische middelen zijn kenmerkend voor het vakgebied in kwestie en geven de vaktaal mee vorm.

We raden aan om die linguïstische middelen, die meestal uit de algemene taal komen, zodanig te kiezen dat ze voor een optimaal begrip wordt bepaald door de vereisten om elkaar op technisch niveau zo goed mogelijk te begrijpen. De criteria zijn: nauwkeurigheid, duidelijkheid en beknoptheid en de mogelijkheid om complexe termen te vormen.

2.2.1
De term

Termen zijn, in algemene zin, gespecialiseerde aanduidingen die eenduidig definieerbare concrete of abstracte begrippen aanduiden of weergeven(vb: nokkenas, strafzaak)³.

In het terminologische termmodel, worden object, begrip en aanduiding van elkaar onderscheiden. De verbanden tussen object, begrip en aanduiding⁴ kunnen als volgt worden voorgesteld:

Begrippen omvatten de, al dan niet specifieke, kenmerken van duidelijk omlinjnde objecten (individuele begrippen: Eurostar) of van hele objectklassen (bovenbegrippen: Hoge Snelheidstrein). Die kenmerken spelen een belangrijke rol bij terminologiewerk, ze dienen namelijk om een begrip te definiëren en te begrenzen (cf. 4.1.4: Definitie) en bepalen de plaats van het begrip in een begrippenstelsel (cf 5.3.3). De kenmerken kunnen in verschillende klassen worden onderverdeeld (typekenmerken):

³⁾ Filipec, J.: Zur Spezifik des spezialsprachlichen Wortschatzes gegenüber dem allgemeinen Wortschatz. In: Bausch, K.H., Schewe W.H.U., Spiegel, H.-R. (Hrsg.): Fachsprachen. Terminologie, Struktur, Normung. Köln 1976, S. 55

⁴⁾ Andere termenmodellen maken geen onderscheid tussen 'term' en 'aanduiding'. De Engelse terminologieleer bijvoorbeeld gebruikt alleen 'term'. Cf. Norm ISO/1078 "Terminology work- Vocabulary" en PICHT, H. & DRASKAU, J. 1985. Terminology: An introduction. Guildford. 93.

Voorbeelden: - intrinsieke kenmerken. (vb: aard)

Vorm: rond, rechthoekig

Omvang: lang, hoog

Materie: hout, lucht

Kleur: azuurblauw

- extrinsieke kenmerken

Oorsprong:

- plaats: Delfts aardewerk

- tijd: Gothische kathedraal

- fabrikant: kaart van De Rouck

Gebruik: schroevendraaier

Positie: achtervleugel

Begrippen staan niet los van elkaar maar zijn onderling verbonden. In de terminologieer worden de onderlinge relaties in systematische begrippenschema's weergegeven (begrippenstelsels, begripsvelden; cf. 5.3.3). De terminologieer gebruikt ook vooral een hiërarchische structuur (bovenbegrip, onderbegrip, nevenbegrip) zoals de vakgebieden, die meestal ook hiërarchisch opgebouwd zijn.

Voorbeelden:

afstammingsverband (voorbeeld: verband geslacht-soort)

bovenbegrip:

(afstambegrip)

onderbegrippen: zwart

wit

rood

bruin

(specifieke begrippen)

(kenmerk: kleur)

Bovenbegrip:

(Afstambegrip)

onderbegrippen: IJslands

Arabisch

Andalusisch

Lippizaner

(Specifieke begrippen)

(kenmerk: ras)

Deelverband:

bovenbegrip:

(raambegrip)

onderbegrippen:

(deelbegrippen)

Motor

carburator

rotor

cilinder

Aanduidingen is de weergave van een begrip met taalkundige of niet-taalkundige tekens. Een aanduiding kan bestaan uit een woord maar ook uit een woordgroep, een combinatie van woorden (samenstelling) of een uitdrukking (technische uitdrukking).

*Voorbeelden: douane
gevoelige sector, invoerrechten
invoerrechten op goederen heffen*

Naast aanduidingen zijn er nog een aantal andere tekens die technische begrippen weergeven:

*Voorbeelden: wiskundige symbolen: x = vermenigvuldiging
chemische formules: CO = koolstofmonoxyde
cijfercodes: 337 = UDC-code voor douanebeleid*

2.2.2 Woordvorming in vaktalen.

Wanneer de hoeveelheid aan kennis binnen een vakgebied groeit, moeten de termen en dus ook de woordenschat van dat gebied gelijkaardig groeien. Er moeten nieuwe, eenduidige en nauwkeurige aanduidingen komen voor nieuwe gegevens, omstandigheden of objecten. Die aanduidingen moeten bovendien duidelijk en systematisch zijn. Soms kan alleen maar aan die voorwaarden voldaan worden door een nieuwe aanduiding voor een begrip te bedenken.

*Voorbeelden:
Systematische aanduidingen: as, wiel-as, spie-as, meervoudige spie-as
Duidelijke aanduidingen: tandrad*

In vaktalen worden heel dikwijls dezelfde woordvormingregels gebruikt als in de algemene taal. Neologismen in vaktalen zijn zeldzaam, dikwijls worden er immers bestaande woorden opgenomen d.m.v. terminologiseren, afleidingen, leenwoorden, afkortingen, samenstellingen of syntagmatische samenstellingen. Samenstellingen worden veel in Germaanse talen gebruikt terwijl syntagmatische samenstellingen typisch voor Romaanse talen zijn.

*Voorbeelden: a. Terminologisering
Bij terminologisering krijgt een woord uit de algemene taal een nieuwe betekenis en wordt op die manier een term. De betekenis wordt breder maar de vorm blijft onveranderd.*

„Geheugen“

Algemene taal:

- a) *herinnering*
- b) *het vermogen om voorstellingen uit het verleden te bewaren en in herinnering te brengen.*

Technisch:

Het vermogen van een computer, chip of opslagmedium om gegevens op te slaan en te bewaren voor programma's , of om later op te halen en te gebruiken¹

b. Afleiding

Aankomst, afzetting, leesbaarheid, dineetje, naïviteit, controleerbaar.

c. Leenwoorden

Derby, spot, Ersatz, Krach, rage, aggiornamento, pronunciamiento

d. Letterwoorden, verkortingen

CAO (Collectieve Arbeidsovereenkomst)

ASO (in Belg. Algemeen Secundair Onderwijs)

HAVO (in Nedl. Hoger algemeen voortgezet onderwijs)

e-mail (electronic mail)

auto

e. Samenstellingen

Geheugensteuntje, autoweg, spatbord, postzegel, gezinsplanning

Termen zijn de belangrijkste wetenschappelijke en technische elementen van een vaktaal . Daarom is vakwoordenschat (terminologie), alle termen en uitdrukkingen van een vaktaal, uiterst belangrijk voor een vaktaal. (zie ook 5.5: fraseologie van vaktalen)

De graad van specialisatie zorgt voor een onderscheid tussen algemeen technische- terminologie en de specifiek-technische terminologie. De eerste soort is de woordenschat die in verschillende vaktalen voorkomt en de tweede soort is de specifieke terminologie van een vakgebied.

2.2.3 Woorden- schat en syntaxis van vaktalen

¹ Prof. Dr. GEERTS, Guido, red. 1999. Van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse taal. Utrecht / Antwerpen: Van Dale Lexicografie.

Terminologie kan ook volgens communicatiesector opgedeeld worden:

- Wetenschap en onderzoek (wetenschappelijke taal)
- Productie en verwerkende industrie (echte vaktaal)
- verkoop en marketing (verwatering, vulgarisatie van vaktaal)
- Consumptie (vaktaal valt samen met algemene taal)

Het zou fout zijn om vaktaal gelijk te stellen aan vakwoordenschat (terminologie) omdat een vaktaal naast de terminologie ook nog soms gemarkeerde syntactische uitzonderingen bevat. Vaktalen zouden in de eerste plaats geen „talen“ zijn zonder syntaxis en het is juist dankzij die syntactische uitzonderingen dat een vaktaal een eigen stijl krijgt. Zo is het frequente gebruik van functionele werkwoorden, deelwoordconstructies en passiefconstructies een syntactisch kenmerk van de syntaxis van de dikwijls veruisde ambtelijke taal.

2.2.4 **Structuur van vaktalen**

Vaktalen hebben een horizontale en een verticale ordening.

De verdeling van alle kennis over de specifieke sectoren of gebieden wordt horizontaal geordend. De steeds maar nauwer wordende band tussen verschillende domeinen zorgt daarbij voor meer en meer overlappingsen waaruit altijd nieuwe subdisciplines ontstaan die moeilijk te begrenzen zijn.

De verticale ordening verandert van vaktaal tot vaktaal en soms ook binnen een vaktaal zelf. De verticale ordening is afhankelijk van volgende classificatiecriteria: specialisatiegraad, deelnemers aan de informatie-uitwisselingen, gebruiksveld, communicatiekanaal (schriftelijk, mondeling). Volgens L. Hoffmann impliceert deze ordening dat er voor technisch taalgebruik vijf niveaus bestaan die niet alleen in woordenschat verschillen maar ook in syntaxis, tekststructuur of stijl.

	ABSTRAKTIONS-GRAD	SPRACHFORM	MILIEU	KOMMUNIKATIONSTRÄGER
A	HÖCHST	KÜNSTLICHE SYMBOLE FÜR ELEMENTE UND RELATIONEN	THEORETISCHE GRUNDLAGEN-WISSENSCHAFTEN	WISSENSCHAFTLER WISSENSCHAFTLER
B	SEHR HOCH	KÜNSTLICHE SYMBOLE FÜR ELEMENTE NATÜRLICHE SPRACHE FÜR RELATIONEN	EXPERIMENTELLE WISSENSCHAFT	WISSENSCHAFTLER (TECHNIKER) WISSENSCHAFTLER (TECHNIKER) WISS.-TECHN. HILFSPERSONAL
C	HOCH	NATÜRLICHE SPRACHE SEHR HOHER ANTEIL FACHTERMINI STRENG DETERMINIST. SYNTAX	ANGEWANDTE WISSENSCHAFT UND TECHNIK	WISSENSCHAFTLER (TECHNIKER) WISS. UND TECHN. LEITER DER PRODUKTION
D	NIEDRIG	NATÜRLICHE SPRACHE HOHER ANTEIL FACHTERMINI RELATIV UNGEBUNDENE SYNTAX	MATERIELLE PRODUKTION	WISS. UND TECHN. LEITER DER PRODUKTION FACHARBEITER MEISTER
E	SEHR NIEDRIG	NATÜRLICHE SPRACHE EINIGE FACHTERMINI UNGEBUNDENE SYNTAX	KONSUMPTION	VERTRETER DER PRODUKTION VERTRETER DES HANDELS KONSUMENTEN

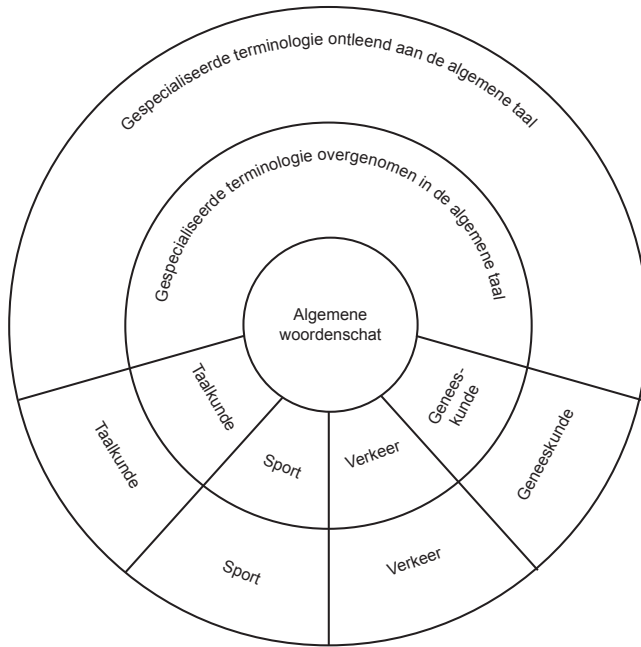
Naar HAHN, W.v. (ed.) 1983. *Fachkommunikation: Entwicklung – Linguistische Konzepte – Betriebliche Beispiele*. Berlin. 74

Vaktaal en algemene taal verschillen niet zo erg van elkaar. Er zijn namelijk heel wat verbanden die hen aan elkaar linken. In de eerste plaats is het zo dat de meeste vaktalen gebaseerd zijn op de algemene taal. Elke vaktaal gebruikt verschillende zegswijzen die uit de algemene taal komen. En vaktalen beïnvloeden op hun beurt de algemene taal.

2.2.5 Vaktaal en algemene taal

Zo worden in de algemene taal al heel lang uitdrukkingen gebruikt die uit vaktalen komen en waarvan de betekenis aangepast is (vb: “een plan smeden”, “iets met de el uitmeten”). Die invloed is vandaag nog groter doordat wetenschap en techniek meer en meer een belangrijke plaats innemen in het dagelijkse leven. Dat heeft te maken met het gebruik van technische apparaten (videocamera’s, pc’s) en de verspreiding van wetenschappelijke en technische kennis. De invloed van vaktalen op de algemene taal is niet alleen merkbaar op het vlak van woordenschat maar ook op het vlak van de syntaxis, vandaar het veelvuldige gebruik van naamwoorden (naamwoordstijl).

K. Baldinger legt het verband tussen vaktalen en algemene taal (superpositie) uit a.d.v. drie concentrische cirkels waartussen een permanent verband bestaat:

Der Bereich “Fachsprache” lässt sich horizontal und vertikal gliedern.

Die horizontale Gliederung spiegelt die Unterteilung des gesamten Fachwis-

*Baldinger K.: Über die Gestaltung des wissenschaftlichen Wörterbuchs.
In: Rom. Jahrb. V, 1952, S. 90*

Samenwerken in terminologie

Elk kwaliteitsvol terminologiewerk, een- of meertalig en in welk vakgebied dan ook, vraagt een grote investering in tijd en geld. Die investering is alleen maar te rechtvaardigen als het resultaat nuttig kan zijn voor een groot aantal gebruikers. De arbeidslast van terminologiewerk zou in dat geval zo veel mogelijk moeten worden verminderd. Geen enkele gegevensbank, hoe groot die ook is, kan daarenboven aan alle eisen van de gebruikers voldoen. Dan zouden de lacunes moeten worden opgevuld. Een samenwerking (gegevensuitwisseling, collectieve terminologische projecten, gemeenschappelijke gegevensbanken) biedt mogelijkheden en middelen op dat gebied die hun nut al bewezen hebben.

3.1 ***Economie***

Samenwerken in het kader van terminologie heeft in de eerste plaats kwantitatieve voordelen. Economisch gezien en rekening houdend met de deadlines waaraan vertaaldiensten zich moeten houden, zijn die voordelen van kapitaal belang. Door het werk te verdelen (onder verschillende partijen) en de terminologiefondsen gemeenschappelijk te ontginnen, daalt de arbeidslast voor elke betrokken partij en verhoogt de bruikbaarheid van het geleverde werk. De vruchten daarvan zullen bijgevolg winst opleveren voor alle geïnteresseerden. Een goed gemanagede en efficiënte samenwerking vermijdt daarenboven dat hetzelfde terminologisch project verschillende keren gedaan wordt, d.w.z. nog meer overbodig werk. Dat gebeurt nog te dikwijls.

Samenwerking in terminologie verhoogt ook de kwaliteit van het werk dat door de verschillende partijen is uitgevoerd. Niet elke partij beschikt immers over de nodige kennis van zaken in alle vakgebieden waarin ze actief zijn om kwaliteitsvol terminologiewerk te garanderen. Dat komt doordat ze niet altijd over dezelfde middelen beschikken (vb: documentatie of financiële middelen) of doordat specialisten met de noodzakelijke kennis niet overal even beschikbaar zijn. Door samen te werken kan elke deelnemer zich focussen op de vakgebieden waarin hij kwaliteitsvol werk kan afleveren, zonder te kort te schieten aan de kwantiteit.

3.2 ***Kwaliteit***

Terminologieën kan u eenvoudiger op elkaar afstemmen, gelijk maken en normaliseren door samen te werken (collectieve projecten opstarten, gegevens uitwisselen, terminologiefondsen ter beschikking stellen in gemeenschappelijke gegevensbanken,...). U kan immers de terminologische verschillen binnen een taal, tussen regio's en landen beter ontdekken en herkennen door samen te werken. Zo zorgt samenwerking voor een snelle en probleemloze communicatie tussen specialisten, wat eigenlijk een van de opdrachten van terminologie is.

3.3 ***Terminologieën op elkaar afstemmen***

De huidige hooggeïnformateerde werkmiddelen in de vertaal- en terminologiewereld (computerprogramma's voor terminologiemanagement, intranet, extranet, internet...) zijn een goede technologische basis voor netwerken in alle vormen: tussen filialen van grote instellingen en overheidsdiensten, in de openbare sector en privésector. Bijvoorbeeld de samenwerking binnen de CEOV en andere internationale netwerken. (Réseau international francophone d'aménagement linguistique, Rat für Deutschsprachige Terminologie, Union latine, Infoterm/TermNet,...; cf bijlage III)

Om goed te kunnen samenwerken, zou u dezelfde methodes en kwaliteitsnormen moeten gebruiken als de andere deelnemers. Maar dat betekent niet dat er geen rekening kan worden gehouden met specifieke eisen en behoeftes van een vertaaldienst of gegevensbank in verband met de inhoud, vorm en structuur. Nochtans kunt u pas vlot terminologie uitwisselen wanneer de werkmethodes zoveel mogelijk op elkaar zijn afgestemd. Op die manier kunnen overbodig werk en overbodige voorbereidingen worden vermeden. Daarnaast zorgen op elkaar afgestemde werkmethodes ervoor dat collectieve projecten makkelijker kunnen worden opgestart en dat gemeenschappelijke gegevensbanken makkelijker kunnen worden gemanaged.

Het succes van een samenwerking wordt niet alleen bepaald door de voorgaande elementen maar hangt ook af van een reeks punten die in de volgende aanbevelingen worden samengevat.

3.4 De praktijk

3.4.1 *Zoek naar een samenwerking op lange termijn*

Neem het initiatief, kaart het onderwerp aan bij collega's en moedig hen aan om te gaan samenwerken.

Als de omstandigheden het toelaten, streef dan naar een samenwerking op lange termijn. Spontane en ad-hoccontacten komen veel voor in de vertaalwereld en kunnen wel een aantal problemen oplossen. Toch zorgen ze voor extra werkdruk wanneer ze een extra diepgaand onderzoek vragen.

Een samenwerking op lange termijn biedt wel degelijk grotere voordelen, wat de oplossing voor de problemen ook is:

- een takenverdeling van het terminologiewerk
- een geregelde gegevensuitwisseling
- het deelnemen aan één gegevensbank die gevoed en gebruikt wordt door alle deelnemers. Dat is zeker de meest uitgebreide maar ook de meest bevredigende vorm van een samenwerking

3.4.2 *Informeer en communiceer, gebruik internet*

Zonder informatie is er geen terminologische samenwerking mogelijk! U kan alleen samenwerken wanneer u samen met de andere deelnemers informatie deelt over niet alleen uw werk, uw terminologieverzamelingen en hun gegevens maar ook uw projecten en uw behoeftes in het vakgebied.

Organisaties die in terminologie gespecialiseerd zijn, kan u makkelijk via het internet opsporen. Ze geven in hun publicaties en hun communicatienetwerken de ruimte aan publieke of private terminologiediensten om informatie over hun projecten te geven. Daarenboven kunt u op internetforums van uw vakgebied potentiële partners ontmoeten. De werkgroep “Terminologie en documentatie” van de CEOV heeft zo’n forum op de website www.cotsoes.org

3.4.3 *Samenwerken is een wisselwerking van “geven en nemen”*

Een goed evenwicht tussen ‘geven’ en ‘nemen’ is altijd een essentiële voorwaarde om goed te kunnen samenwerken en dat geldt zeker ook in de terminologiewereld.

Wanneer u een kwaliteitsvol voorstel doet dat een antwoord is op een reële vraag, zal u goed kunnen samenwerken en gegevens kunnen uitwisselen. Op die manier kunt u immers eigen terminologiefondsen uitwisselen voor verschillende andere verzamelingen van dezelfde kwaliteit. Vanuit dat standpunt is het aanbevolen om indien mogelijk geen geld maar kwaliteitsvolle terminologie als ruilmiddel te gebruiken voor de uitwisseling van gegevens. Zo kunt u immers niet alleen uw eigen werk meer laten opbrengen maar ook uw terminologiefondsen uitbreiden wat onmiddellijk effect op uw vertaal- of terminologiediensten zal hebben.

Wanneer er al een afgewerkt product is, kunt u ook daaruit voordeel halen door samen te werken en uw eigen werk als ruilmiddel te gebruiken. Op die manier kan u immers informatie raadplegen die u misschien nooit zelf had kunnen verzamelen, vb wanneer u informatie nodig heeft uit een taal waarin u niet werkt. Als laatste kunnen de verschillende deelnemers hun terminologische kennis uitbreiden door hun ideeën en ervaringen uit te wisselen, wat inherent is aan elke terminologische samenwerking. Zo ontdekken ze andere werkmethodes en processen die niet alleen de terminologie an sich betreffen maar ook de context, zoals de structuur en integratie van terminologie in vertaaldiensten.

Wanneer u in het kader van terminologie samenwerkt, is het niet altijd makkelijk, zelfs niet altijd mogelijk om aan alle behoeftes en eisen van de partijen te voldoen. De ervaring waarop deze aanbevelingen gebaseerd zijn, leert ons toch dat de voordelen van samenwerking veel groter zijn dan de nadelen ervan.

3.4.4 Flexibiteit is een must

In een terminologische samenwerking is er niet alleen sprake van “geven en nemen” maar ook van “aanvaarden en toegeven”. Een echte samenwerking zal er immers niet komen wanneer de deelnemers geen water bij de wijn kunnen of willen doen. Ze moeten de waarde van hun partners, hun werkmethodes en de technische

verantwoording van hun eisen en behoeftes erkennen.

Flexibel zijn betekent “aanvaarden en toegeven” en is een van de essentiële voorwaarden voor een goede samenwerking. Door flexibel te zijn kunnen problemen die normaal gezien aan het licht komen, vermeden worden. U kunt voordeel uit de collectieve werkmethodes halen zonder tekort te schieten aan uw eigen eisen en de bijzondere eisen van de klanten zowel op het vlak van de inhoud als de vorm.

3.4.5 Spreek de samenwerkingsregels af met uw partners

Elke vorm van samenwerking vereist van de deelnemers dat ze samen overleggen over hun rechten en plichten. Wanneer terminologiefondsen aangekocht worden of op de markt gebracht worden, lijkt het aangewezen om een overeenkomst¹ te ondertekenen. U kunt zo problemen vermijden rond intellectuele eigendom en exploitatie van gegevens, in gedrukt of elektronisch formaat, en eventueel nog rond tot andere problemen.

Wanneer u op lange termijn wilt samenwerken, zou u “regels voor een goede samenwerking” moeten vastleggen. Een uitgebreide en gedetailleerde regelgeving is zeker niet nodig maar elke samenwerking kan ongetwijfeld worden vergemakkelijkt en onaangename verrassingen en misverstanden kunnen worden vermeden wanneer iedereen vanaf het begin eensgezind is over de volgende elementen:

- werkmethodes;
- kwaliteitseisen en kwaliteitswaarborg
- procedures, bv: voor de gegevensuitwisseling: drager, formaat van de gegevens en andere modaliteiten,

¹ Infoterm heeft een gids voor zulke overeenkomsten gepubliceerd: GALISNKY, C. & GOEBEL, J. 1996. Leitfaden für Terminologievereinbarungen. Wenen : Termnet.

- coördinatie van het terminologiewerk,
- rechten en plichten van de deelnemers, bv: het recht om wijzigingen of correcties in de fiches van partners aan te brengen, om fiches en hele bestanden bij elkaar te voegen maar ook de plicht om elkaar te informeren en externe informatie te identificeren enz.

3.4.6 Een transparante samenwerking

Als terminologie het resultaat is van een samenwerking of als verschillende terminologiefondsen in een gemeenschappelijk fonds samengebracht zijn, zou u de terminologische gegevens moeten kunnen identificeren. De herkomst kunt u niet voor elk veld weergeven maar u kunt zonder te grote werkdruk wel systematisch de medewerker van een terminologie opnemen (bv door een veld "Auteur" of een werkbeschrijving aan de gegevensbank toe te voegen). Bronvermelding is in ieder geval een essentiële en onvermijdelijke regel van de terminologieleer (cf 4.1.2).

Een transparante samenwerking waarvan de resultaten openbaar kunnen worden gemaakt, versterkt de voldoening en de motivatie van de deelnemers. Zeker wanneer de resultaten wijd verspreid zijn. U heeft verschillende mogelijkheden om samen te werken, gebruik ze dan ook. In colloquia en vakpers kunt u verslag uitbrengen van een geslaagde samenwerking, collectief terminologiewerk, nieuwe methodes om gegevens uit te wisselen of nieuwe manieren om het werk te structureren.

Het terminologiefiche

Het terminologiefiche bevat enerzijds enkele terminologische gegevens over een concept en zijn aanduidingen en anderzijds aanvullende gegevens voor het management en onderhoud van de fiches.

De aard en de hoeveelheid van de informatie die in de terminologiefiches staat, zouden in de eerste plaats moeten voldoen aan de reële behoeftes van de gebruikers. Die gebruikers zijn vooral linguïsten, vertalers en tolken. Grammaticale gegevens zijn bijvoorbeeld zeer belangrijk voor leerkrachten en studenten terwijl ze eerder overbodig zijn voor specialisten, vertalers of tolken. Zij kennen die gegevens immers al bijgevolg is het niet altijd nuttig om ze in een terminologiefiche op te nemen.

Zelfs een eenvoudige fiche met alleen een term, zijn equivalenten in andere talen en een bron kan al waardevol zijn. Maar meestal heeft de gebruiker meer (en rijkere) informatie nodig, vooral over het vakgebied en de betrouwbaarheid van het terminologiefiche. (cf. 4.3)

Hoe meer informatie een terminologiefiche bevat, hoe rijker en nuttiger die fiche wordt. Maar hoe meer categorieën er in een fiche staan, hoe complexer die fiche wordt en hoe moeilijker het management daarvan wordt. Wanneer de gegevens niet op elkaar afgestemd zijn, kan dat het onderzoek logger maken en het management en de voorbereiding van de terminologiefiches bemoeilijken. U zou dus een juiste balans moeten vinden zoals we in de volgende paragraaf beschrijven.

4.1 Terminologi- sche gege- vens

De volgende gegevens geven een minimum beschrijving van de termen en hun gebruik.

4.1.1	Aanduiding	4.1.8	Equivalentiegraad
4.1.2	Bronnen	4.1.9	Graad van synonymie
4.1.3	Vakgebied	4.1.10	Context
4.1.4	Definities	4.1.11	Fraseologie
4.1.5	Synoniemen	4.1.12	Grafische weergaven
4.1.6	Afgekorte vormen	4.1.13	Spellingsvarianten
4.1.7	Opmerkingen	4.1.14	Translitteratie

4.1.1 Aanduiding

Aanduidingen zouden in hun basisvorm moeten worden opgenomen (substantief in het enkelvoud, werkwoord in de infinitief). Complexe termen en uitdrukkingen neemt u in de normale woordvolgorde op.

Voorbeeld: “elektrische lamp”, “gouden knop”
En niet: “lamp, elektrische”, “knop, gouden”
In het Engels is het aanbevolen om een werkwoord met “to”
of een “v” aan te duiden.

Het is erg belangrijk dat u de bron, of referentie, van de term, synoniemen, afgekorte vormen, definities en opmerkingen vermeldt. Zo kunnen de terminologische gegevens later eventueel gepreciseerd worden. Een bron geeft daarenboven ook informatie over de kwaliteit van de documentatie en de betrouwbaarheid.

4.1.2 **Bronnen**

Vaak zijn er verschillende bronnen te vinden voor dezelfde informatie. In dat geval kiest u de meest betrouwbare(cf 5.1).

De weergave van de referenties moet wel voldoen aan internationale regels en normen (cf ISO-norm 960). Eenzelfde bron moet altijd op dezelfde manier worden voorgesteld. Het is daarom nuttig om in een werkplan te beschrijven welke vorm de bronvermelding moet krijgen (titel voluit of verkort of een code).

De datum van uitvoering of de datum van uitgave zijn belangrijke informatie omdat de gebruiker daaruit kan afleiden hoe actueel de bron is. Wanneer de bron oud is, dan moet de gebruiker er voorzichtig mee omspringen omdat het gebruik van een term in een vakgebied met de tijd kan evolueren.

Als u de bronnen met behulp van codes weergeeft, houd dan wel rekening met een aantal nadelen. Codes zijn namelijk niet transparant, leveren weinig informatie, zijn moeilijker te beheren (dubbel gebruik voorkomen, op juistheid controleren en codes op elkaar afstemmen) en verhogen het risico op fouten.

Verkorte titels zijn makkelijker in gebruik dan codes. Als u een bron regelmatig gebruikt, kan een sleutelwoord volstaan. Een externe gebruiker heeft in dit geval meer informatie nodig.

- Voorbeeld: 1) code: *BulCN87//128*
2a) afgekorte titel: *Bulletin.CN.1987//,128*
2b) afgekorte titel: *Bulletin du Conseil national 1987/
I, p.128*
3) volledige titel: *Bulletin officiel de l'Assemblée
fédérale. Conseil national. 1987
(Session de printemps), p. 128*

4.1.3 Vakgebied

Door een vermelding van het vakgebied kunt u het begrip gemakkelijker situeren en begrijpen en kunt u een term makkelijker te vinden (cf 6.1). Het vakgebied is bovendien vaak een essentieel selectiecriteria voor de samenstelling van lexica of woordenlijsten.

Het vakgebied moet conform het classificatiesysteem van een terminologieverzameling (cf 6) worden vermeld. In meertalige terminologiebanken geniet een universele afgekorte vorm de voorkeur op de voluit geschreven vorm als dat mogelijk is. Die afgekorte vorm moet dan wel duidelijk genoeg zijn. De gebruikte code zou samen met de terminologiebank en het classificatiesysteem moeten kunnen evolueren en zou ook toegankelijk moeten zijn en makkelijk te onthouden zijn (mnemonische code). Daarenboven is het belangrijk dat de classificatie gebruiksvriendelijk is, d.w.z. zonder dat u de hulp van een documentalist moet invoeren.

Voordat u een keuze maakt om een vakgebied aan een term toe te kennen, zou u daarover goed moeten nadenken. Een ondoordachte keuze kan hinderlijke gevolgen hebben. Het is vaak zelfs nodig om verschillende vakgebieden op een fiche aan te geven (cf 6.3).

Voorbeelden: "katalysator"
Omdat dit auto-onderdeel belangrijk voor het milieu is, moet de term zowel onder "autotechniek" als onder "milieu" worden geclassificeerd.
"tandsteen"
Als u deze term in een landbouwtijdschrift vindt (in verband met fruit eten en tandhygiëne), mag u de term onder "landbouw" of "groenten en fruit" classificeren.

Wanneer u verschillende vakgebiedcodes gebruikt, zal u makkelijker kunnen zoeken in een terminologiebank.

Voorbeeld: KBM = krediet/betaalmiddelen

PTV = post - en telecommunicatieverkeer

Als u een lijst van de girale betaalmiddelen wilt opzoeken, hoeft u alleen de termen met code KBM en PTV selecteren. Termen met code KBM of PTV zullen automatisch niet in aanmerking komen.

Het vakgebied kent u fiche per fiche toe. Maar wanneer er terminologiefondsen worden uitgewisseld, gebeurt het soms dat een totale verzameling een enkele code krijgt voordat die verzameling in een terminologiebank

wordt geïntegreerd. Een dergelijke situatie leidt tot fouten.

Voorbeeld: In een terminologieverzameling over de douanetarieven, mag het fiche “raket” niet dezelfde code krijgen als “thermometer”!

Een definitie beschrijft een begrip en onderscheidt het van andere begrippen. Zonder definitie is het onmogelijk om aanduiding en begrip te verbinden. Een definitie vormt de basis van elk betrouwbaar terminologisch werk.

4.1.4 **Definities**

4.1.4.1 Soorten definities

4.1.4.1.1 Inhoudsdefinitie¹

Een inhoudsdefinitie moet het meest nabijgelegen afstambegrip aangeven dat onmiddellijk gevolgd door de begrenzen- de kenmerken, die het begrip onderscheiden van andere nevenbegrippen. (begrippen van hetzelfde niveau cf 2.2.1)

*Voorbeeld: “Fluorescentielamp”:
“Elektrische lamp die licht geeft door het oplichten van een fluorescerende laag, opgewekt door de ontlading van kwikdamp onder hoge druk.”*

<i>Bovenbegrip:</i>	<i>Elektrische lamp</i>
<i>Begrenzende kenmerken:</i>	<i>- Opwekking van licht door ontlading</i>
	<i>- Kwikdamp onder hoge druk</i>
	<i>- Fluorescerende laag</i>
<i>Nevenbegrip:</i>	<i>Booglamp</i>

4.1.4.1.2 Omvangsdefinitie²

Een omvangsdefinitie bestaat uit een lijst van specifieke begrippen die overeenkomen met objecten die de omvang van het begrip volgen. Vb. een object door middel van de som van zijn onderdelen.

*Voorbeeld: 1. definitie door middel van opsomming van onderbegrippen:
“Zonnecollectoren”*

¹ Zie NEN ISO 704 6.2.1

² Zie NEN ISO 704 6.2.2

- “Zonnecollectoren kunnen volgens verschillende criteria worden geclassificeerd, ... zo zijn er collectoren die:*
- met lichtinval werken (spiegels, lenzen, optische vezels)*
 - met temperatuur werken (vlakkeplaatcollectoren, concentrators)*
 - met elektriciteit werken (panelen met zonnecellen, thermo-elektrische zonnecellen)*
 - met (bio)chemische stoffen werken (bladeren)*
 - enz.”*

2. 2. *definitie door middel van onderdelen:*

“Wiel” (van fiets)

“Het wiel bestaat uit spaken, naaf, buitenband en binnenband..”

4.1.4.2 Criteria van een goede definitie

Wanneer er al een bestaande definitie beschikbaar is, dan gebruikt u die definitie tijdens de samenstelling van uw fiches en er geen andere schrijven. Maar u zou zich er wel van moeten vergewissen dat die definitie van een betrouwbare bron komt (cf 5.1). Definities die door een terminoloog worden geschreven of veranderd, moeten door specialisten worden nagekeken..

Elke definitie moet aan de volgende eisen voldoen:

4.1.4.2.1 Bondigheid

Een definitie moet bondig zijn en mag alleen de essentiële en begrenzende kenmerken bevatten (cf 2.2.1). Wanneer u een definitie eenvoudiger maakt om ze leesbaarder te maken, zou u ervoor moeten opletten dat er geen fouten in de definitie sluipen. Bij elke wijziging, doet u er goed aan om met de behoeften van de gebruikers rekening te houden.

Voorbeeld: Oorspronkelijke definitie:

„Durcissement résiduel – Dans les alliages ferreux, effet obtenu par la formation complémentaire de martensite, à la suite de la décomposition de l'austénite résiduelle, se produisant au cours du refroidissement consécutif à un revenu.“

Foute manier van vereenvoudigen:

„Durcissement résiduel – Effet obtenu dans les alliages par

la formation de martensite.“

Goede manier van vereenvoudigen

„Durcissement résiduel – Effet obtenu dans les alliages ferreux au cours du refroidissement consécutif à un revenu.“

Indien nodig, kunt u meerdere definities opnemen: een verkorte definitie en een meer gedetailleerde en specifieke definitie voor specialisten.

4.1.4.2.2 Verwijzing naar het begrippenstelsel

De definitie moet de plaats van een begrip binnen een begrippenstelsel duidelijk weergeven.

Daarvoor moet de definitie eerst het bovenbegrip aangeven en daarna het begrip van de andere verwante afbakenen door de begrenzendende kenmerken op te noemen.

*Voorbeeld: “paard” (begrippenstelsel: “eenhoevigen”)
“Gedomesticeerd zoogdier uit de familie der eenhoevigen dat als huisdieren wordt als rij-, trek- en lastdier.”*

In een begrippenstelsel van deelverbanden moet de definitie aangeven van welk geheel een begrip deel uitmaakt en wat de plaats van dat begrip t.o.v. andere begrippen is.

*Voorbeeld: “naaf” (begrippenstelsel: “fiets”)
“middelste deel van het wiel dat door spaken aan de velg is verbonden”*

4.1.4.2.3 Verwijzing naar het vakgebied

Alle begrippen binnen een bepaald stelsel zou u volgens dezelfde begripslogica moeten definiëren. Zo zal binnen het begrippenstelsel “hoefdieren” een paard niet als een “trekdier” (criterium: gebruik) of een koe als “evenhoevige” (criterium: zoologisch classificatiesysteem).

In de definitie houdt u beter ook rekening met de specifieke eigenschappen van het vakgebied. Zo wordt “water” bijvoorbeeld in de fysica en de chemie niet op dezelfde manier gedefinieerd.

Voorbeeld: “water” (chemie):

“Vloeibare verbinding waarvan de moleculen uit een atoom zuurstof en twee atomen waterstof bestaan.”

“water” (fysica):

“Vloeistof die bevriest bij 0°C en kookt bij 100°C bij een druk van 1 atmosfeer.”

4.1.4.2.4 Gebruik van reeds gedefinieerde termen

Alleen termen die al gedefinieerd zijn of die als algemeen gekend beschouwd worden, mag u in een definitie gebruiken. Als er een ongekende of niet gedefinieerde term in de definitie voorkomt dan zou u die term ook in de terminologiebank moeten opnemen.

Voorbeeld: “fisettholz”

Slechte definitie: “gele kleurstof bevattend hout van de *Cotinus coggygria*.”

Goede definitie: “gele kleurstof bevattend hout van de pruikenboom (*Cotinus coggygria*).”

4.1.4.2.5 Aanduiding van het toepassingsgebied van de definitie

Soms krijgen begrippen in bepaalde wetteksten of technische normen een andere definitie dan de gebruikelijke definitie in het oorspronkelijke vakgebied om aan de behoeftes te beantwoorden (zie het voorbeeld van “water” hierboven). Die juridische of technische definities zijn dus ook alleen maar geldig in de context waarin ze worden gebruikt. Bij de vertaling van dergelijke teksten is het belangrijk om de bijzondere betekenis van de termen te kennen. U mag een dergelijke definitie opnemen op voorwaarde dat u het specifieke toepassingsgebied van de definitie ook vermeld (vb.: vermelding van het vakgebied of eventueel een definitie van het vakgebied).

Voorbeeld: “In dit voorschrift betekent “telecommunicatieapparaat” elk apparaat dat dient om signalen, boodschappen of geluiden uit te zenden.”

“Bij een aanbesteding van een bouwopdracht beschrijft de “prijscategorie” welke prijs er voor elk artikel of elke prestatie gekozen moet worden.”

Juridische definities verschillen heel vaak van het normale, dagelijkse gebruik en bevatten soms elementen die vreemd aan het normale vakgebied zijn.

Voorbeeld: "reproductief menselijk kloneren: het voortbrengen van één of meerdere menselijke individuen wier genen identiek zijn met die van het organisme van waaruit het kloneren werd gerealiseerd." (Belgische wetgeving, wetgeving betreffende het onderzoek op embryo's in vitro, dossiernummer 2003-05-11/31)

Daarom zou er op het fiche een algemene definitie voor de juridische definitie moeten komen behalve wanneer het om een zuiver juridische term gaat, namelijk termen die uit de juridische wereld komen. (vb.: contract, delict, enz.)

Voorbeeld: "water"

Algemene definitie: "Vloeistof waarvan de moleculen uit een atoom zuurstof en twee atomen waterstof bestaan en die bevriest bij 0°C en kookt bij 100°C."

Federale wetgeving waterbeleid: "Alle soorten water: waterlopen, stilstaand water, oppervlaktewater of grondwater."

4.1.4.2.6 Cirkeldefinities vermijden

Een begrip mag zichzelf nooit definiëren.

Voorbeeld: "Textiel"

Slechte definitie: "Product van de textielindustrie.""

Goede definitie: "Stof die uit met de hand of machinaal gebreide vezels bestaat."

4.1.4.2.7 Definities in ontkennende vorm vermijden

Een definitie in ontkennende vorm kan na verloop van tijd fout blijken omdat het negatieve kenmerk ook op andere begrippen van toepassing kan zijn. Hierdoor ontbreekt dus een begrenzend kenmerk om het begrip van andere begrippen te onderscheiden.

Voorbeeld: "aanhangwagen"

Slechte definitie: "Voertuig zonder motor."

Goede definitie: "Voertuig zonder motor die door een ander voertuig voort getrokken moet worden."

U mag alleen negatieve kenmerken gebruiken in de definitie als het begrip zelf ook negatief is.

Voorbeeld:
“onveranderlijk woord” = “Woord dat niet verbogen kan worden.”

4.1.4.3 Omschrijving

In sommige domeinen wordt dikwijls teruggegrepen naar omschrijvingen die niet noodzakelijk aan de criteria van een goede definitie voldoen (vb: inhoudsdefinitie: bovenbegrip + begrenzendende kenmerken). Zulke omschrijvingen vervangen echter de definities omdat ze de belangrijkste kenmerken opnemen zoals een inhoudsdefinitie.

Voorbeeld: beroep “schoorsteenveger”
“Een schoorsteenveger reinigt, onderhoudt en controleert de verwarmingssystemen met respect voor de normen wat veiligheid, hygiëne, energieverbruik en milieu betreft.”

“Een schoorsteenveger reinigt, onderhoudt en controleert de verwarmingssystemen met respect voor de normen wat veiligheid, hygiëne, energieverbruik en milieu betreft.”

Een goede omschrijving van een begrip vermeldt de essentiële kenmerken van dat begrip zonder dat de opsomming volledig hoeft te zijn.

Voorbeeld: “Drijfriem” “aandrijvingsstelsel voor een beweging”

4.1.5

Synoniemen

U kunt synoniemen gebruiken om een term verder aan te vullen. Echte synoniemen zijn echt duiden hetzelfde begrip aan, ze zijn in elke context onderling verwisselbaar. Quasi-synoniemen staan altijd op een aparte fiche

Voorbeeld:
Synoniemen: “railverbinding” / “spoorverbinding”
“machinepistool” / “mitraillette”

Quasi-synoniemen: “motorvoertuig” > “auto”
“Professor” < “lid van het onderwijzend personeel”

Het is aan te raden om synoniemen samen met de term in hetzelfde veld van het terminologiefiche op te nemen om de volgende redenen:

- Zo ziet u in een oogopslag alle verschillende termen die voor hetzelfde begrip gebruikt worden.
- Het is niet verplicht om een voorkeursterm te bepalen. Op die manier kunnen eindeloze discussies over nationale of regionale voorkeuren vermeden worden!

De hierboven beschreven methode heeft echter ook gebreken:

- Wanneer u een voorkeursterm aanduidt, zou u voor extra informatie moeten zorgen. Een dergelijke voorkeursterm is niet zonder meer duidelijk.
- De uitwisseling van terminologie met gegevensbanken die een eigen veld voor synoniemen gebruiken, wordt bemoeilijkt.

Er worden dikwijls afgekorte vormen aan de hand van de termen gecreëerd. Die afgekorte vormen moeten in het terminologiefiche worden opgenomen. Vertalers kunnen baat hebben bij een apart bestand met alle afgekorte vormen uit de algemene taal.

4.1.6 **Afgekorte** **vormen**

In het geval van meertalige gegevensbanken zorgt een dergelijk apart bestand er ook voor dat u afgekorte vormen kan opzoeken zonder rekening te houden met de brontaal. Die is immers dikwijls niet gekend of het is dikwijls onzeker uit welke brontaal de afgekorte vorm afkomstig is.

4.1.6.1 Afkortingen

Afkortingen worden gemaakt door delen van woorden die een term vormen, weg te laten.³

<i>Voorbeelden:</i>	<i><u>Voluit</u></i>	<i><u>Afkorting</u></i>
	<i>meester</i>	<i>mr.</i>
	<i>met andere woorden</i>	<i>m.a.w.</i>
	<i>Artikel</i>	<i>art.</i>

³ Zie NEN ISO 704 A.2.3

4.1.6.2 *Beginletterwoorden en acroniemen*

Beginletterwoorden zijn afgekorte vormen die worden gemaakt door de eerste letter te gebruiken van ieder element of enkele elementen van een samenstelling of eigenaam. Beginletterwoorden worden altijd letter voor letter uitgesproken (voorbeelden 2). Acroniemen zijn afgekorte vormen die worden gemaakt door de eerste letter of lettergreep van ieder element of enkele elementen van de volledige vorm te combineren. De nieuwe aanduiding wordt als een woord uitgesproken (voorbeeld 1).⁴

Voorbeelden:

<i>Laser</i>	=	<i>Light amplification by stimulated emission of radiation</i>
<i>CAO</i>	=	<i>Collectieve Arbeidsovereenkomst</i>
<i>KLM</i>	=	<i>Koninklijke Luchtvaartmaatschappij</i>

4.1.6.3 *Verkorte termen*

Verkorte termen worden gevormd door het eerste, middelste of laatste deel van een enkelvoudige term te verwijderen. Ook kunnen het eerste en het laatste deel worden verwijderd.⁵

Voorbeelden:

<i>Transfo</i>	=	<i>transformator</i>
<i>Interpol</i>	=	<i>Internationale organisatie van politiediensten ter bestrijding van de criminaliteit.</i>

4.1.7 *Opmerkingen*

In dit veld kan u informatie over het gebruik van een term aangeven, zoals informatie in verband met regionalismen, uitzonderingen in het gebruik of opmerkingen over de status van de term. Die vermeldingen zou u in het fiche moeten opnemen..

4.1.7.1 *Regionalismen*

De geografische bijzonderheden zou u in het fiche moeten opnemen.

<i>Voorbeelden:</i>	<i>term:</i>	<i>Uitstalraam (1); Etalage (2)</i>
	<i>Opmerking:</i>	<i>(1) BE, (2) NL</i>
	<i>Term:</i>	<i>Elevator (1); lift (2)</i>
	<i>Opmerking:</i>	<i>(1) US, (2) GB</i>

De landscodes moeten conform de internationale ISO-norm 3166 ("Codes

⁴ Zie ISO NEN 704 A.2.3

⁵ Zie ISO NEN 704 A.2.3

voor de weergave van landnamen en hun onderverdelingen”) zijn.

4.1.7.2 Status

De gebruiker wil dikwijls graag de status van een term kennen.

Voorbeelden: - *genormeerde term* - *niet genormeerde term*
 - *officiële term* - *niet-officiële term*
 - *verouderde term* - *nieuwe term* / *neologisme*
 - *te ontraden term* - *toegelaten* / *ter verkiezen*
 - *bevestigde term* - *niet bevestigd term* / *voorstel*

De gebruiker moet weten in welke mate de termen in de doeltaal gelijkwaardig zijn aan de termen in de brontaal. De eventuele verschillen kan u in een noot vermelden.

4.1.8 Graad van gelijkwaardig- heid

De volgende eenvoudige tekens kunnen worden gebruikt om een de graad van gelijkwaardigheid aan te duiden.

- = dezelfde inhoud *
- ~ ongeveer dezelfde inhoud
- > beperktere inhoud
- < ruimere inhoud

- *) Hoe ruimer de begripsinhoud (verzameling kenmerken die als één geheel het begrip vormt), hoe beperkter de begripsomvang (aantal onderbegrippen, cf 2.2.1)

Voorbeeld: *nl: logistiek* *en: logistics (mil.)*
Nl = en GB < en US
 - *vaststelling van het beleid en de uitvoering daarvan voor het verkrijgen, de*
 - *terbeschikkingstelling en instandhouding van de materiële middelen en*
 - *instandhouding van de materiële middelen en diensten die de eenheden*
 - *behoeven om hun taak uit te voeren - deze voorziening zelf*
 - *beheersingsproces van goederen – en informatiebewegingen⁶*
 - *US*
 - *verwijdering van verouderd materiaal.*

⁶ Prof. Dr. GEERTS, Guido, red. 1999. Van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse taal. Utrecht / Antwerpen: Van Dale Lexicografie.

4.1.9 Graad van synonymie

Hoewel het niet aan te raden is, worden naast de synoniemen vaak ook quasi-synoniemen opgenomen. In dat geval is het nuttig om de graad van synonymie aan te duiden en daarvoor kunnen opnieuw vergelijkingstekens gebruikt worden: =, ~, >, <.

Voorbeeld: Auto < gemotoriseerd voertuig

4.1.10 Context

De context is de taalkundige omgeving van een term. We maken een onderscheid tussen de definitiecontext en de linguïstische context.

4.1.10.1 Definitiecontext

Wanneer er geen definitie (cf. 4.1.4) of omschrijving van het begrip (cf. 4.1.4.3) beschikbaar is, kan u het begrip in een context plaatsen om het begrip te kunnen begrijpen. Een definitiecontext noemt de essentiële kenmerken van een object, duidt de functies van het object aan, beschrijft het resultaat van een bepaald proces, enz.

Voorbeelden: "gletsjerbeek"⁷

"Het regime van een gletsjerbeek wordt bepaald door het smeltwater van de gletsjer of van de sneeuwvelden."

"TIR-carnet"

"Het vervoer van de goederen [...] geschiedt onder dekking van het TIR-carnet."

4.1.10.2 Linguïstische context

De linguïstische context toont het gebruik van een term in een vaktaal aan.

Voorbeelden: "belasting naar vermogen innen"

4.1.10.3 Contextkeuze

Een definitiecontext die naast de aanduiding van een begrip geen bijkomende uitleg levert over de betekenis ervan komt vanzelfsprekend niet in aanmerking. Als er al een definitie bestaat, moet u een context kiezen die extra informatie geeft zoals bv. het gebruik van de term binnen de vaktaal.

De context mag ingekort worden om alleen de essentiële informatie over te houden.

Voorbeeld: term: "carnet TIR"

Volledige context: "Het vervoer van de goederen die beschreven staan onder artikels 2 en 3 geschiedt onder dekking van het carnet TIR."

Ingekorte context "Het vervoer van de goederen [...] geschiedt onder dekking van het carnet TIR."

Vaktalen hebben heel wat uitdrukkingen die eigen zijn aan hun vakgebied.

4.1.11 Fraseologie

Bij internationale overeenkomsten worden bijvoorbeeld veel vaste formules (uitdrukkingen, woordgroepen, zinsconstructies) gebruikt om duidelijkheid en juridische coherentie te scheppen. De vertaling van die vaste formules staat meestal ook vast.

Elk fiche wint aan betrouwbaarheid wanneer u geijkte uitdrukkingen als geheel in het terminologiefiche opneemt te maken, zou u de hele uitdrukking in het fiche moeten opnemen en niet alleen de verschillende woorden van de uitdrukking.

Voorbeeld: (laatste conferentie van de Conferentie van Helsinki)

laws and regulations, including those relating to foreign exchange

Gesetze und Vorschriften, einschliesslich der Bestimmungen über den Devisenverkehr

les lois et règlements, et notamment la réglementation des changes

wetten en reglementeringen, en ook die betreffende de geldwissel

Andere opmerkingen over de manier waarop fraseologie moet worden behandeld in terminologie, vindt u onder punt 5.5.

Het is dikwijls moeilijk om een exacte en bondige definitie van de verschillende onderdelen van een voorwerp te geven. U kunt een grafische weergave (tekeningen, schema's grafieken) gebruiken als aanvulling op de definitie, zonder deze te vervangen.

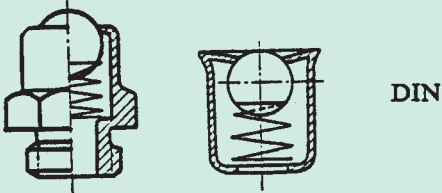
4.1.12 Grafische weergaven

Voorbeeld:

1242 UDC 621.9-725.3

ball valve oiler; Winkley oiler: An oiler (1240) in which the oil or grease hole (1227) is closed by a spring-loaded (1026) ball.

graisseur à bille: Graisseur (1240) dans lequel le trou de graissage (1227) est obturé par une bille appliquée par un ressort (1026).

1242 Kugelöler DIN

Wüster, Eugen
The Machine Tool – An Interlingual Dictionary of Basic Concepts. Dictionnaire multilingue de la Machine – Outil – Notions fondamentales. Londres: Technical Press, 1968.

4.1.13 Spellingvarianten

Indien er een afwijkende spelling van een term bestaat, is het een pluspunt dat u die varianten opneemt. Om plaats te besparen kunt u die varianten als synoniemen opnemen.

Voorbeelden: - haagdoorn, haagdoren
 bakpoeder, bakpoeier
 honig, honing

4.1.14 Transliteratie

Transliteratie is de oplossing wanneer u karakters wilt invoeren die niet voorkomen in het alfabet van de terminologiebank. In dat geval moet u de standaardtransliteratie gebruiken en mag u er geen nieuwe uitvinden, behalve wanneer daar bijzondere technische redenen voor zijn.

Om een terminologiebank te kunnen beheren en onderhouden moeten de volgende gegevens op het terminologiefiche staan:

- 4.2.1 Identificatienummer
- 4.2.2 Taalaanduiding
- 4.2.3 Datum eerste invoering en datum van wijziging
- 4.2.4 Uitgever, auteur
- 4.2.5 identificatiecode van de verzameling bestanden

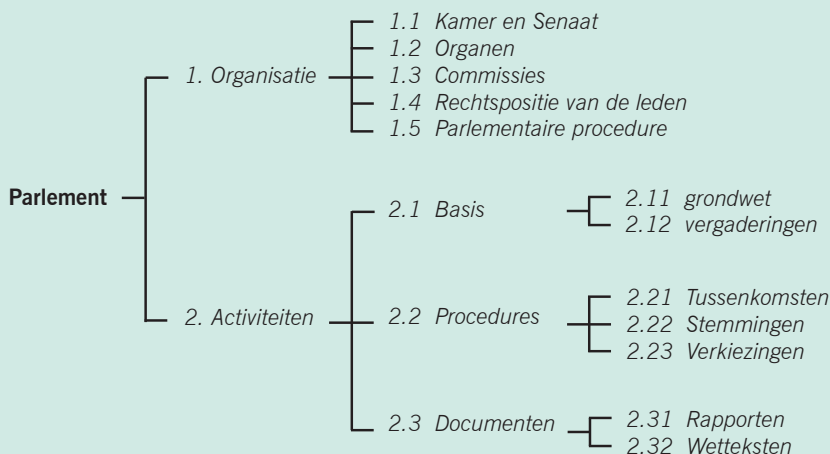
4.2
Gegevens
voor het
management

Afhankelijk van de structuur van de terminologiebank, heeft een identificatienummer verschillende functies. Eerst en vooral kan het gaan om een eenvoudige code om de fiches makkelijker terug te vinden in een terminologiebank.

4.2.1
Identificatie-
nummer

Daarnaast kunt u met een identificatienummer informatie geven over de oorsprong van fiches of fiches makkelijker ordenen. U kunt de fiches ordenen volgens de verbanden tussen de begrippen die ze behandelen (afstambegrip, specifiek begrip) of volgens de linguïstische verschillen tussen de termen (woordsoort, morfologische type).

Voorbeeld: boomdiagram van het vakgebied "Parlement"

De hiërarchische nummering die in dit boomdiagram (cf. 5.3.2) gebruikt wordt, kan opnieuw gebruikt worden als identificatienummer. De terminologie kan zo volgens bovenstaande structuur worden weergegeven (systematische ordening).

4.2.2 **Taalcode**

Een taalcode zorgt ervoor dat de taal van oorsprong bekend wordt en is een selectie criterium. De taalcodes moeten conform de internationale norm NEN-ISO 639 "Code voor het weergeven van namen van talen" zijn.

Voorbeeld: en "key" = de "Schlüssel" = fr "clé" = nl "sleutel"

4.2.3 **Datum eerste invoering en datum van wijziging**

De datum van de eerste invoering en de datum van de laatste wijziging geven een goed beeld over hoe actueel het fiche is.

Die gegevens moeten naar het voorbeeld van de informatica worden weergegeven (JJMMDD).

Voorbeeld: 13 februari 2002 = 020213

4.2.4 **Uitgevende instantie, auteur**

De oorsprong van het fiche (de uitgevende instantie) kan belangrijke informatie zijn wanneer u een fiche raadpleegt. Deze informatie kan met een code worden weergegeven.

Voor gegevensmanagement, bv. kwaliteitscontrole, is het nuttig om te weten wie het fiche gemaakt of gewijzigd heeft. Deze informatie hoeft echter niet systematisch worden opgenomen.

4.2.5 **Identifica- tietecode van deelbestan- den**

Terminologiefondsen moeten worden geüpdatet (cf 5.7) aangezien vaktalen altijd blijven evolueren. Die opdracht kunt u eenvoudig volbrengen door een deelbestand als één geheel op te roepen (vb. alle termen die aan een begrip zijn verbonden, die dezelfde bron hebben of tot hetzelfde vakgebied behoren). Dit vereist echter dat u aan elk deelstand een specifieke code toekent.

Voorbeeld: Wanneer de wetgeving over gegevensbescherming herzien wordt, zou u alle terminologie over gegevensbescherming moeten oproepen uit de nationale wetgeving over gegevensbescherming. Het selecteren van de belangrijkste fiches zal alleen kunnen gebeuren wanneer ze (bij invoering) een onderscheidende code hebben gekregen. Maar wanneer er geen dergelijke code is en alleen maar een algemene code voor het vakgebied aanwezig is, zullen alle fiches die in dat domein zitten worden geselecteerd..

Bij vertaaldiensten moeten terminologieproblemen meestal op een snelle manier worden opgelost. Het is daar niet altijd mogelijk om alle informatie te verzamelen die nodig is om een fiche samen te stellen. Dat geldt ook voor terminologiediensten, die dikwijls dringende opdrachten moeten uitvoeren en die niet altijd een diepgaand onderzoek kunnen verrichten.

4.3 ***Terminolo- giewerk in stappen***

In zulke situaties gaat u best pragmatisch te werk: verzamel eerst alleen maar essentiële informatie en vul pas later en stap voor stap de onvolledige fiches verder aan. Dat kunt u doen door de fiches systematisch uit te werken of door de fiches aan een terminologiedienst toe te vertrouwen die ze dan verder zal aanvullen als onderdeel van een terminologisch project.

Zelfs bij systematisch onderzoek (cf 5.2.2) kan het interessant zijn om onvolledige fiches op te nemen die wel al voldoende betrouwbare informatie aanbrenge die voor bepaalde gebruikers nuttig kan zijn.

Maar u zou er wel rekening mee moeten houden dat er, buiten de termen zelf en de noodzakelijke managementsgegevens, bepaalde informatie wel onmiddellijk beschikbaar moet zijn, zoals de bron. Wanneer er geen bronvermelding is, kan de kwaliteit van een fiche onmogelijk worden gecontroleerd of kan een fiche onmogelijk worden aangevuld. In zo'n geval moet u de bron bijgevolg opnieuw gaan opzoeken. Dat zal veel meer energie vergen dan wanneer de bron van bij het begin vermeld was, wanneer die informatie onmiddellijk beschikbaar was.

Vermelding van het vakgebied (cf 4.1.3) is ook onontbeerlijk. Wanneer u als auteur van een fiche wilt dat er daadwerkelijk met uw fiches zal worden gewerkt, moet u de gebruikers informeren over het toepassingsgebied van de fiches. Dit kunt u doen m.b.v. een opmerking (4.1.7) of een betrouwbaarheidscode, of zelfs indien mogelijk met een cijfer. Met dergelijke informatie kunt u de kwaliteit van uw fiches verhogen en ervoor zorgen dat uw terminologiebank nuttig wordt. Die informatie draagt ertoe bij dat gebruikers kritisch met de terminologiebank kunnen omspringen.

Werkmethode in terminologie

De werkmethodes van vertaaldiensten i.v.m. terminologie worden bepaald door hun taken, hun behoeftes aan terminologie en hun werkomstandigheden. Terminologiewerk is in de eerste plaats op de vertaalwereld georiënteerd.

Sommige vertaaldiensten zijn gespecialiseerd in één bepaald vakgebied hoewel ze soms de opdracht krijgen om teksten te vertalen uit andere vakgebieden. Ze moeten bijgevolg over uitgebreide terminologie over hun vakgebied beschikken. Ze hebben nood aan vaste informatiebronnen die kwaliteitsvolle documentatie aanleveren zoals bv. een abonnement op een vaktijdschrift of duurzame contacten met specialisten.

Andere vertaaldiensten zijn meer polyvalent hoewel ook zij soms voor een langere tijd teksten uit één enkel vakgebied vertalen. Zij hebben een bredere terminologie nodig die een heel gamma aan vakgebieden dekt. De behoefte aan terminologie, en bijgevolg ook het terminologiewerk, evolueren in functie van de vakgebieden van hun opdrachten.

In landen met maar één officiële landstaal zijn vertaaldiensten in de eerste plaats gericht op communicatie met het buitenland. Voor deze landen is een nauwkeurige en uniforme terminologie in verschillende, eventueel meerdere doeltalen erg belangrijk. In landen met verschillende officiële talen moeten vertaaldiensten dan weer in de eerste plaats beschikken over officiële terminologie in de landstalen, waarvan elke taal zowel bron - als doeltaal is. Deze vertaaldiensten moeten nauw samenwerken met juristen en andere specialisten, vooral wanneer ze wetteksten vertalen omdat die in alle talen rechtsgeldig moeten zijn. Dat geldt ook voor vertaaldiensten die internationale akkoorden of verdragen vertalen. Elke versie in welke taal dan ook moet rechtsgeldig zijn.

5.1 **Informatie- bronnen**

Iedereen die terminologiewerk verricht, moet zich van de betrouwbaarheid van zijn bronnen vergewissen. Wetenschappelijke en technische woordenlijsten en teksten van dezelfde auteur bevatten soms terminologie die duidelijk is beïnvloed door de kennis en de interesses van die auteur. Die terminologie is weinig verspreid en moet voorzichtig worden behandeld. Woordenboeken die zijn geschreven door een groep specialisten of een vakorganisatie steunen echter gebaseerd op het werk van een groep specialisten. Terminologienormen (genormaliseerde woordenlijsten: cf bijlage II.3) zijn de meest betrouwbare bronnen.

Specialisten en auteurs van vakteksten worden dikwijls beschouwd als de belangrijkste bron van terminologie. Ze kunnen raad over documentatie geven, begrippen van hun vakgebied definiëren en die definities nakijken, de kwaliteit van fiches evalueren, terminologiewerk en fraseologie nakijken, vooral dan in hun moedertaal.

5.1.1 Specialisten en auteurs van vaktek- sten

Maar dat wil niet zeggen dat u niet meer hoeft na te kijken of de terminologie die de specialist aanraadt de gangbare terminologie is. Het kan zijn dat deze terminologie enkel wordt gebruikt door het bedrijf van de specialist of door de specialist zelf. U moet de verkregen informatie met andere woorden kritisch onderzoeken. Hou daarbij wel rekening met het feit dat terminologiefiches in regel moeten verwijzen naar officiële technische documenten. Slechts bij afwezigheid van dergelijke informatie, kunt u een specialist als bron opgeven op het terminologiefiche.

Terminologen hebben er belang bij om zo veel mogelijk samen te werken met specialisten en hen fiches voor te leggen, zelfs wanneer er zich schijnbaar geen grote problemen stellen. Door te overleggen kunt u dubbelzinnigheden en tegenstellingen vermijden. Grote terminologieverzamelingen (bv. bij de vertaling van lange teksten of de samenstelling van een woordenboek) vragen een extra inspanning. In dat geval moet u verschillende experts aanspreken en zelfs een werkgroep samenstellen om alle subvakgebieden en behandelde talen te kunnen dekken. De leden van de werkgroep moeten zowel de nodige technische als taalkundige bagage hebben.

Om met specialisten te kunnen samenwerken, wat voor een betere beschrijving van de begrippen kan zorgen, moet de terminoloog zich goed voorbereiden. In de eerste plaats moet hij een minutieuze planning opstellen. Daarnaast moet de terminoloog zijn vragen per thema ordenen om het werk voor de specialisten te beperken en om efficiënt te kunnen overleggen. Een goede voorbereiding van een project zorgt er daarenboven ook voor dat de terminologielijst goed coherent is, zowel wat inhoud als vorm betreft. Dit resultaat kan zelfs worden bereikt wanneer verschillende partijen het werk verdelen. Daarom is het dus belangrijk om meteen niet alleen de spelregels van de samenwerking af te spreken maar ook om de informatie.

Bibliotheken en gespecialiseerde documentatiecentra zijn kostbare informatiebronnen voor terminologen. Terminologen moeten wel de volgende criteria gebruiken om de goede bronnen uit betrouwbare documenten te halen:

5.1.2 Bibliotheken en documen- tatiecentra

- een wetenschappelijke en technische uitgave is meestal betrouwbaarder dan een algemene uitgave;

- een wetenschappelijke en technische uitgave is betrouwbaarder in de brontaal dan in vertaling;
- een bericht in een vakblad is meestal betrouwbaarder dan een artikel over hetzelfde onderwerp in een dag – of maandblad;
- een normatieve officiële tekst is betrouwbaarder en meer bindend dan een niet normatieve officiële tekst;
- een wetenschappelijke en technische uitgave dat alleen maar op het vakgebied van de te behandelen termen en begrippen is gericht, is betrouwbaarder dan een vergelijkbare uitgave die dat vakgebied enkel oppervlakkig aanraakt;
- de auteurs van vakteksten zijn meer geloofwaardig wanneer ze zich in hun hoofdtal uitdrukken;
- informatie die door verschillende en onafhankelijke bronnen wordt bevestigd, biedt meer zekerheid.

5.1.3 Vertalingen

Het is dikwijls interessant om de vertalingen van dezelfde vertaaldienst op terminologie te controleren. Op die manier wordt een beeld verkregen van de taal die binnen die vertaaldienst wordt gebruikt en kan de terminologie tot op een bepaald niveau worden geüniformeerd.

Terminologisch onderzoek is echter alleen maar interessant wanneer de vertaling in goede omstandigheden is gemaakt en nagekeken. Vertalers hebben immers dikwijls weinig tijd om hun bronnen en andere terminologische gegevens nauwkeurig op te schrijven. Het verifiëren van de equivalenten uit de vertaling vraagt zo een diepgaand onderzoek. De kwaliteit van de terminologie wordt daarenboven sterk beïnvloed door het doel van de vertaling. Zo zal de terminologie in een vertaling van een gebruiksaanwijzing van een heel kostbare machine of in een vertaling van een contract veel betrouwbaarder zijn dan een eenvoudig informatieve tekst.

Het is meestal niet aanbevolen om de terminologie uit een vertaling over te nemen zonder enige controle.

De situatie is wel anders voor meertalige landen of instanties. Het spreekt voor zich dat officiële documenten in de verschillende landstalen betrouwbaarder zijn dan vergelijkbare teksten die enkel een informatieve functie hebben in een eentalig land. In een meertalige gemeenschap zijn er overigens veel mensen die de verschillende landstalen voldoende beheersen om regelmatig de kwaliteit van de terminologie te controleren.

Terminologische normen, genormeerde woordenlijsten (cf bijlage II.3) en terminologische “aanbevelingen” van professionele organisaties zijn de meest betrouwbare bronnen. Alle bevoegde instanties van een bepaald vakgebied (nationale of internationale normerings-instituten, beroepsverenigingen, vakbonden, enz...) nemen immers deel aan het normeringsproces.

5.1.4 Gezagheb- bende bron- nen

Hetzelfde geldt ook voor wetteksten die niet alleen door de bevoegde instanties worden bewerkt maar ook door de betrokken organisaties zoals beroepsverenigingen en vakbonden. Dergelijke instanties en organisaties werken bovendien stapsgewijs en controleren de kwaliteit van teksten en hun vertalingen. Maar aangezien er ook hier fouten in de teksten kunnen sluipen door gebrek aan tijd is het niet aan te bevelen wetteksten als terminologie-bronnen te gebruiken.

Meertalige wettelijke normen en wetteksten worden als betrouwbare terminologische bronnen beschouwd in de werktalen of de talen die zijn gebruikt tijdens het schrijfproces. Dit geldt echter alleen in het geografische of wettelijke toepassingsgebied van de wetteksten. Dat zijn de plaatsen waar de verschillende versies van een wettekst dezelfde realiteit dekken (dus enkel in het betrokken land of de betrokken organisatie).

De werkmethode en het type product dat uit het terminologiewerk moet komen, moet u bepalen in functie van de taken en beschikbare bronnen. U zult een keuze moeten maken tussen ad hoc en thematisch onderzoek. Ad hoc onderzoek is van toepassing wanneer er een probleem snel moet worden opgelost tijdens de vertaling. Thematisch onderzoek geniet dan weer de voorkeur wanneer alle terminologie van een vakgebied moet worden opgesteld. Terminologische verkenning van een tekst situeert zich tussen beiden.

5.2 Terminolo- gisch onder- zoek

Elke vertaaldienst moet elke dag opnieuw zo snel mogelijk terminologische problemen oplossen. Het gaat meestal over termen, neologismen, technische uitdrukkingen, officiële benamingen die nog niet gegevensbanken of woordenboeken staan. Er kunnen ook problemen opduiken wanneer de equivalenten in een gegevensbank of woordenboek niet betrouwbaar zijn.

5.2.1 Ad hoc on- derzoek

Bij ad hoc onderzoek is het belangrijk dat u geen tijd verliest. De volgende procedure geeft een goede aanzet:

- Omkader het probleem duidelijk (herkomst van de brontekst, ontvanger van de vertaling, teksttype, vakgebied en deel van het vakgebied) om een ad hoc onderzoek te kunnen voeren.
- Maak zo veel mogelijk gebruik van de wetenschappelijke en technische documenten die ter plaatse beschikbaar zijn.
- Als u geen goede documentatie vindt, raadpleeg een gespecialiseerde dienst die uw vragen zal beantwoorden, documentatie of de juiste specialist zal aanreiken.
- Twijfel niet om de medewerking van een vertaalbureau te vragen dat in het vakgebied is gespecialiseerd

Ad hoc onderzoek leidt niet altijd tot bevredigende resultaten. Allereerst vraagt onderzoek naar één enkele term dikwijls een erg grote investering die niet in verhouding staat met het resultaat. U moet de context namelijk goed omlijnen en eventueel ook naar meer diepgaande informatie zoeken. U loopt daarbij het risico dat u de randbegrippen die voor een betere definitie zorgen niet kunt bespreken door tijdsgebrek. Op de tweede plaats is de kans op fouten relatief hoog omdat het behandelde begrip niet voldoende afgelijnd en gedefinieerd is ten opzichte van zijn randbegrippen. Aanduidingen van juridische instanties kunt u bijvoorbeeld niet op een afdoende manier vertalen zonder dat u het juridische systeem in de brontaal en in de doeltaal bestudeert. (cf 5.4.1)

Om voorgaande redenen kunt u dus de resultaten van ad hoc onderzoek niet zonder een grondige controle in een gegevensbank opnemen. Toch kunnen ze nuttig zijn voor een later thematisch onderzoek op voorwaarde dat u de belangrijkste gegevens van het ad hoc onderzoek vastlegt. Het kan eventueel nuttig zijn om daarvoor een speciale, intermediaire gegevensbank op te richten. (zie ook 4.1 en 4.3).

5.2.2 **Terminologische verkenning van een tekst**

Bij de vertaling van lange vakteksten kunt u zich toeleggen op uitgebreider terminologiewerk. U hebt daar wel voldoende tijd voor nodig en de vaktekst moet over een duidelijk afgelijnd vakgebied gaan. Meer algemene teksten die verschillende vakgebieden behandelen lenen zich minder tot een uitgebreid terminologisch onderzoek. Het resultaat daarvan zal vergelijkbaar zijn met het resultaat van een reeks aan elkaar geschakelde ad hoc onderzoeken.

Als een tekst van enkele tientallen pagina's de financiële problemen van de derde wereld behandelt en daarbij nog enkele aanverwante thema's aanraakt (grondstofprijzen voor export, prijzen van afgewerkte producten bij import,

gevolgen van de olieprijs op de geïndustrialiseerde landen enz.), zal u die aanverwante thema's maar op een oppervlakkige manier kunnen analyseren. De onderzoeksresultaten van zo'n tekst zullen misschien ook minder goed zijn dan die van een tekst van dezelfde lengte maar die zich enkel toespitst op bv. de verschillende soorten leningen van ontwikkelingslanden. In dat geval zullen de resultaten betrouwbaarder en meer volledig zijn omdat de tekst hoogst waarschijnlijk heel de basisterminologie van dat vakgebied bevat en omdat het terminologiewerk ook naar de randbegrippen kan worden uitgebreid. Zo kunt u een terminologie opstellen rond een duidelijk afgeleid thema die vergelijkbaar is met het resultaat van thematisch onderzoek.

Terminologische verkenning van een uitgesponnen tekst lijkt erg op zuiver thematisch onderzoek. De volgende raadgevingen verdienen daarbij speciale aandacht:

- Verzamel gedetailleerde documentatie die representatief is en later nog kan worden gebruikt;
- Neem onmiddellijk contact op met bekwaame specialisten en stel een werkgroep samen.

Systematisch of thematisch onderzoek¹ geeft de meest bevredigende resultaten omdat volgens deze methode de terminologie van een heel vakgebied of subvakgebied kan worden behandeld. De verbanden tussen de begrippen van het vakgebied worden daarbij duidelijk gemaakt (begrippenschema's cf 5.3). In vergelijking met ad hoc onderzoek is systematisch of thematisch onderzoek van betere kwaliteit zonder dat het meer werk vraagt:

5.2.3 **Systematisch onderzoek**

- Wanneer u een begrip bepaalt en behandelt, doet u automatisch hetzelfde voor andere begrippen (cf 5.3.2).
- U hoeft zich maar één keer voor te bereiden en in te werken in het vakgebied.
- U verkent de documentatie op een doordachte manier.
- U kunt optimaal gebruik maken van de kennis van specialisten voor het maken en het verifiëren van termen.;

¹ De termen 'systematische terminologie' en 'thematische terminologie' worden gebruikt om een onderzoek te typeren dat een heel vakgebied of een deel daarvan dekt. 'Systematische terminologie' is gebaseerd op een begrippensysteem naar het model van Wüster (cf 5.3.3) en 'thematische terminologie' is gebaseerd op een classificatiesysteem van de termen in begripsvelden of boomdiagrammen (cf 5.3.1).

- U kunt het resultaat (een volledige terminologie) ter beschikking stellen voor een groot aantal gebruikers in een gegevensbank of in papieren versie.

Wanneer het aantal vertaalopdrachten in een vakgebied sterk groeit of wanneer dat te voorspellen is, biedt thematisch onderzoek de beste oplossing.

Thematisch onderzoek kan ook worden gebruikt bij de voorbereidingen van een wettekst, een pact of een akkoord. Door op die manier aan onderzoek te doen, kan een betrouwbare terminologische basis worden opgesteld. Deze basis kan worden aangewend bij het schrijven en later bij de vertaling van teksten. De terminologie van het vakgebied wordt op die manier in haar meest actuele vorm voorgesteld. Onnauwkeurigheden, incoherenties en uitweidingen zoals begripsoverlappingsen, varianten en synoniemen, worden herkend en verminderd. Daarnaast kunnen de lacunes in de terminologie meteen worden opgevuld.

Duidelijke en goed gedefinieerde begrippen vergemakkelijken en versnellen technische gesprekken en vermijden overbodige misverstanden. Dergelijke misverstanden zorgen voor vertraging en kunnen achteraf slechts moeilijk worden verwijderd.

5.2.4 **Organisatie** **van terminologie** **werk**

Terminologie is bovenal een intellectuele aangelegenheid en niet eenvoudigweg woorden overschrijven. Een vertaaldienst moet daarom voor permanent en dagelijks aan terminologiewerk doen, als het goede resultaten moet opleveren. Te lange onderbrekingen zijn nefast. Ze zorgen ervoor dat de samenhang en de verbanden tussen de verschillende elementen verloren gaan. Financieel gezien zijn ze ook niet interessant omdat medewerkers zich telkens opnieuw in de materie moeten inwerken of met nieuwe technische aspecten of methodes moeten leren werken.

5.2.4.1 De verschillende stappen van terminologiewerk

Enkel uit terminologiewerk dat op een perfect aangepaste procedure steunt, komen kwaliteitsvolle en betrouwbare resultaten. Een efficiënte voorbereiding op terminologiewerk houdt in dat:

- u zich in het vakgebied inwerkt door inleidende teksten te lezen;
- u het vakgebied goed definieert, afgelijnd en gestructureerd, in samenwerking met specialisten, zodat het onderzoek niet te ver kan afwijken;

- u genoeg documentatie verzamelt (door informatie aan specialisten te vragen) omdat de kwaliteit van de terminologie ervan afhangt;
- u onderzoekt of er al een terminologie bestaat in een vakgebied bv. bij andere vertaal- en terminologiediensten of vakorganisaties; (Dubbel werk moet u te allen tijde vermijden!)
- u op korte termijn een werkgroep samenstelt van linguïsten en vakspecialisten.

Alleen op die manier kunt u begrippen bepalen en stap voor stap aan terminologiewerk beginnen, volgens deze algemene procedure (cf 4 en 5.4):

- evaluatie van de bronteksten (eerst in één enkele taal; zie ook 5.4);
- afwerking van de macrostructuur van een taal en selectie van de begrippen die moeten worden gedefinieerd;
- samenstelling van de fiches voor alle werktalen (met de belangrijkste gegevens, cf 4.1, 4.3 en 5.4). Wanneer elektronische werkbestanden worden samengesteld, is het aan te raden dat verschillende versies van de fiches met alle aanvullende gegevens worden bewaard voor gebruik in een later stadium;
- opstellen van de definities en de contexten;
- behandeling van de andere terminologische gegevens en de algemene gegevens; (cf 4.1 – 4.3)
- controle van de fiches door specialisten;
- laatste veranderingen en inladen van de fiches in de gegevensbank.

5.2.4.2 Een doordachte organisatie

Een stapsgewijze organisatie van terminologiewerk is voordelig omdat elke stap controleerbare en werkbare resultaten moet opleveren. Tijdens de bepaling en de behandeling van terminologie moeten de fiches reeds van goede kwaliteit zijn. Zo kunt u deze voorlopige versies al verspreiden, al was het maar voor een gewaarschuwd publiek. De verschillende vertalingen net als de aanvullende gegevens (definitie, context, voorbeelden en andere opmerkingen) kunt u stap voor stap toevoegen. Op die manier kunnen uw grote investeringen in tijd en geld winst opleveren op korte termijn. Testgebruikers kunnen ook de evolutie van uw verzameling verder bepalen door hun kritiek en voorstellen te uiten. Het lijkt ons ook nuttig

om de verschillende versies van de fiches te bewaren om de ongebruikte informatie later te verwerken.

Een terminologisch project, vooral wanneer het om thematisch onderzoek gaat, moet u in verschillende, duidelijke afgelijnde delen onderverdelen die makkelijker en minder zwaar te behandelen zijn².

Elk deel moet binnen een redelijk tijdsbestek worden behandeld en moet een concreet resultaat opleveren, namelijk een wekbaar terminologisch product. De verschillende delen kunt u dan achteraf een voor een bij elkaar voegen om zo een geheel te vormen. Het gevaar bij terminologiewerk van een te grote omvang is dat het tot een 'eindeloos' werk kan leiden, wat dan weer demotiverend werkt voor de medewerkers en het werk afremt.

5.3 **Begrippen- schema's**

De terminologie van een vakgebied moet u op een gestructureerde manier voorstellen zodat de verbanden duidelijk worden tussen de verschillende begrippen uit dat vakgebied. Zo kunt u de terminologie op een meer coherente manier ontwikkelen, de kwaliteit van de terminologie garanderen in de technische vakteksten en het gebruik bevorderen van de correcte terminologie tijdens kennisoverdracht (opstellen van thesauri). Een alfabetische woordenlijst, zelfs een vakwoordenlijst, helpt hoogstens bij vertalingen maar geeft nooit een volledig overzicht van de begrippen van een vakgebied.

Verbanden tussen begrippen kunnen makkelijk grafisch worden voorgesteld (begrippenschema's)³ op voorwaarde dat de grafische voorstelling duidelijk en begrijpbaar is. Aangezien verbanden tussen begrippen van nature kunnen verschillen, is het niet eenvoudig om ze in een samenhangende structuur te gieten. Om die reden worden er voor terminologie verschillende soorten schema's gebruikt: begripvelden, boomdiagrammen en begrippenstelsels. De eerste twee geven veel vrijheid om de begrippen te schikken, begrippenstelsels zijn dan weer volgens een rigoureuze en logische hiërarchie opgebouwd.

Het doel van het terminologiewerk en het latere gebruik ervan, bepalen of een begrippenschema nodig zal zijn of niet. Het vraagt immers veel tijd om

² Bijvoorbeeld terminologiewerk rond het privaatrecht en de verschillende takken daarvan (handelsrecht, auteursrechten, verzekeringsrecht, enz.) of onderzoek rond de bouw van onderzeeërs (de romp, de motors, de duikmechanismen, wapens, enz.).

³ Cf. CABRE, M.T. La terminologie. 1998. Ottawa. p.147.

een schema op te stellen. Een dergelijke inspanning is helemaal gerechtvaardigd wanneer u de woordenschat van een vakgebied duidelijk wilt voorstellen om daarmee een technisch document op te stellen, terminologieën te vergelijken of op elkaar af te stemmen. Een begrippenschema kunt u bovendien in een terminologiebank bewaren waardoor u altijd woordenlijsten of lexica zult kunnen uitprinten die volgens dat schema zijn gestructureerd.

Begrippenstelsels zijn erg interessant wanneer u terminologie voor vertaling nodig hebt. Door begripvelden, boomdiagrammen of begrippenstelsels te vergelijken komen de lacunes van een terminologie in een bepaalde taal aan de oppervlakte en kunt u die opvullen (cf 5.4.1). Wanneer u begrippen met elkaar vergelijkt, volstaat het om een begrippenstelsel op te stellen van een groep termen. Op die manier kunt u synoniemen binnen een taal of equivalenten tussen verschillende talen duidelijk maken (cf. 5.3.3 en 5.4.1).

Begrippenschema's, meer in het bijzonder begripvelden en boomdiagrammen, geven een duidelijk en samenhangend beeld van een vakgebied. Een dergelijk systeem is te vergelijken met een opbergkast voor vaatwerk waarin de borden en de tassen goed zijn geordend volgens functie (vaatwerk voor elke dag, vaatwerk voor speciale gelegenheden; glazen: wijnglazen, waterglazen; tassen enz.). Ook termen worden volgens vergelijkbare criteria gegroepeerd (cf. 5.3.2: boomdiagram 'Parlement': organen; procedures: tussenkomsten, stemmingen). Buiten hun structurerende functie, helpen de begrippenschema's ook om het werk te verdelen (taakverdeling, werkverloop, samenstelling van het corpus, keuze van specialisten; cf. 5.1.1 en 5.2.4.1) en om definities op te stellen. De "aanduidingen" van groepen termen uit die schema's zijn dikwijls afstambegrippen.

Verbanden tussen begrippen van verschillende categorieën kunt u eenvoudiger en duidelijker met begripvelden voorstellen dan met begrippenstelsels omdat u er flexibeler mee kunt omspringen. Vakgebieden met een grote diversiteit objecten (abstracte en concrete) die aan elkaar zijn verbonden met verschillende soorten verbanden (functie, chronologie, aard van object, enz.) kunt u niet in een hiërarchische structuur voorstellen (cf. 5.3.3). Het is beter om de verschillende semantische verbanden m.b.v. begripvelden voor te stellen. Bv. de begrippen in een begripveld van het vakgebied "onderwijs" kunt u groeperen per categorie of per thema. Niet alleen per onderwijssysteem, onderwijsniveau, diploma of titel maar ook volgens de verschillende soorten

5.3.1 **Begripvel-** **den**

vakken, de leer- en hulpmiddelen, de stof die wordt onderwezen en het onderwijzend personeel. Er is een hoog aantal categorieën waarin u de begrippen kunt indelen daarom geniet de flexibele structuur van begripvelden de voorkeur op een begrippenstelsel. U kunt terminologie structuren met begripvelden zolang u geen eentalige terminologie hoeft te normeren of hoeft te vergelijken met een andere terminologie. Voor dergelijk terminologiewerk moeten de begrippen immers heel nauwkeurig worden gestructureerd.

Voorbeeld van een structuur met begripvelden van het Vlaamse onderwijssysteem¹.

Onderwijs

CYCLI

Onderwijsinstellingen

<i>Basisonderwijs</i>	<i>Kleuterschool Kleuterschool voor BKO Lagere school Lagere school voor BLO Basisschool (kleuterschool en lagere school) Basisschool voor BBO</i>
<i>Secundair onderwijs I, II, III</i>	<i>Middelbare school voor ASO / KSO / TSO / BSO Atheneum College Middelbare school voor BuSO</i>
<i>Secundair IV</i>	<i>Middelbare school voor ASBO</i>
<i>Hoger Onderwijs</i>	<i>Hogeschool Universiteit</i>

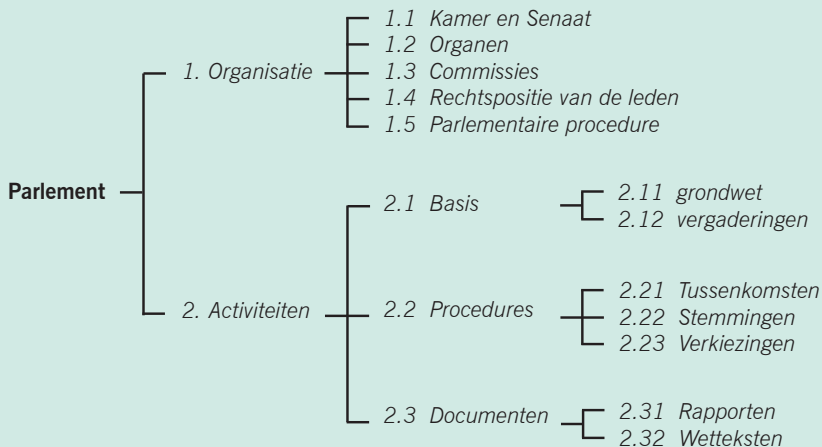
¹bron : <http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/2005/onderwijsinvlaanderennotendop.pdf>
<http://taalunieversum.org/onderwijs/termen/>

Afkortingen: BKO: Buitengewoon Kleuteronderwijs
BLO: Buitengewoon Lager Onderwijs
BBO: Buitengewoon Basisonderwijs
ASO: Algemeen Secundair Onderwijs
KSO: Kunstsecundair Onderwijs
TSO: Technisch Secundair Onderwijs
BSO: Beroepssecundair Onderwijs
BuSO: Buitengewoon Secundair Onderwijs
ASBO: Aanvullend Secundair Beroepsonderwijs

De voorstelling van een vakgebied in een boomstructuur, het boomdiagram, is vergelijkbaar met begripsvelden. In boomdiagrammen kunt u begrippen van een vakgebied ordenen per onderwerp en objectsoort die u ontdekt wanneer u zich in een vakgebied inwerkt of een brontekst evalueert. De structuur van een vakdomein wordt immers langzaam duidelijk, naarmate u de begrippen (concrete of abstracte objecten) ontdekt die achter de termen van de tekst zitten (ze zijn het antwoord op de vraag: WAT IS DAT?). De structuur van een boomdiagram wordt bepaald door de verbanden, de concrete verbindingen tussen de onderwerpen en objectsoorten. De begrippen van het vakgebied worden op die manier in de vorm van een boomstructuur voorgesteld. Objecten van dezelfde soort (concreet – abstract) staan per onderwerp en per categorie gegroepeerd (cf boomdiagram van het parlement). Deze onderdelen zijn begripsvelden die dan weer als basis voor minibegrippenstelsels kunnen dienen..

5.3.2 Boomdiagrammen

Voorbeeld: boomdiagram voor het vakgebied “Federaal Parlement”

Een begrippenstelsel geeft de bestaande verbanden tussen begrippen weer en heeft verschillende functies:

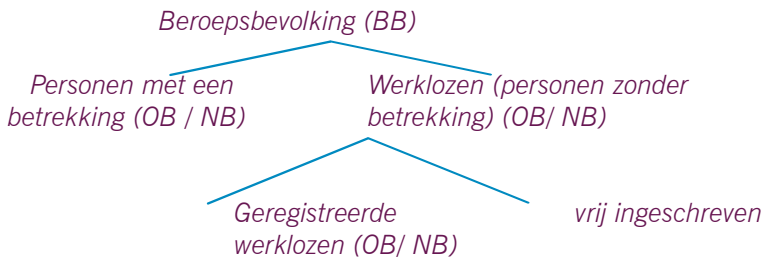
5.3.3 Begrippenstelsels

- het vergelijkt begrippen en hun aanduidingen van een bepaalde taal (verschillen tussen synoniemen) of van verschillende talen (verschillen tussen equivalenten);
- het legt de basis voor harmonisering en normering van terminologie;
- het structureert kennis.

De hiërarchie tussen begrippen is erg belangrijk voor terminologie. Er bestaan bv. abstracte verbanden tussen begrippen. Deze verbanden zorgen voor een onderscheid tussen verschillende soorten begrippen: bovenbegrippen (BB), onderbegrippen (OB) en nevenbegrippen (NB) (begrippen die samen met andere begrippen op hetzelfde niveau staan). Deelverbanden (geheel en deel) zorgen dan weer voor raam – en deelbegrippen².

De plaats van een begrip in een begrippenstelsel wordt door twee parameters bepaald: omvang en inhoud. Hoe groter de inhoud van een begrip is (dus hoe meer begrenzend kenmerken), hoe beperkter de omvang van dat begrip zal zijn (in de zin dat er minder onderbegrippen zullen zijn). Elk bovenbegrip kan bovendien een onderbegrip zijn van een begrip dat op een hoger niveau staat.

Definities vormen de basis van begrippenstelsels omdat ze begrippen begrenzen en bepalen in vergelijking met andere begrippen. Daarvoor worden begrenzend kenmerken gebruikt die tijdens de evaluatie van bronteksten worden bepaald (cf. 2.2.1 en 4.1.4). Dit tonen we aan met het volgende voorbeeld uit het vakgebied van de arbeidsgegevens³:

Werkloze

Tot de werklozen behoren alle personen boven de leeftijd van 15 jaar, die gedurende de referentieperiode:

- zonder werk waren;
 - direct beschikbaar waren voor werk in loondienst of als zelfstandige;
- Dit begrip staat los van een inschrijving in een openbaar plaatsingsbureau.

Ingeschreven werkloze

Werkloze die zich ingeschreven heeft in een openbaar plaatsingsbureau.

² cf. 2.2.1 en Bijlage 1

³ Aangepast van ARMTZ, P., PICTH, H., MAYER F. Einführung in die Terminologiearbeit (inleiding tot het praktische terminologiewerk), Hildesheim 4/2002. 157

De twee definities³ tonen aan dat het zowel in het geval van ‘werklozen’ als ‘ingeschreven werklozen’ gaat over personen zonder betrekking die op zoek zijn naar werk. Het begrip ingeschreven werkloze bevat wel het bijkomende begrenzendende kenmerk dat de persoon als werkzoekende is ingeschreven in een openbaar plaatsingsbureau. ‘Werkloze’ is dus het bovenbegrip en ‘ingeschreven werkloze’ het onderbegrip.

Terminologiewerk vereist kennis van vreemde talen en talen in het algemeen. De problemen van meertalig terminologiewerk voor vertaling variëren naar gelang u in een eentalig of meertalig land werkt. In een meertalig land moeten de teksten van de ene officiële taal naar de andere worden vertaald. In het andere geval wordt er van en naar vreemde talen vertaald (cf. ook 5 en 5.13).

5.4 Terminologievergelijking

De eerste stap van betrouwbaar terminologiewerk bestaat erin de begrippen van een taal, de ‘brontaal’⁴, te definiëren. Thematisch onderzoek is daarvoor erg bruikbaar (cf 5.2.3). Vervolgens kunt u equivalenten zoeken in de andere talen, de ‘doeltalen’ door zich te baseren op documenten in die talen.

5.4.1 Terminologievergelijking

Begrippen en begrippenstelsels van de bron- en doeltalen vergelijken is een goed middel om de juiste equivalenten voor termen te vinden. Aanvullende informatie en dan vooral definities zijn daarvoor de basis. Een begrip in een taal heeft echter niet altijd een equivalent in een andere taal. Het concept dat door het begrip wordt beschreven, bestaat soms niet in een ander taalgebied. In dat geval kunt u een nieuwe vertaling verstellen en deze zo in het terminologiefiche opnemen.

Voorbeeld:

≠

(Justice pénale extraordinaire: Procès contre des personnes qui au cours de la Seconde Guerre mondiale se sont rendues coupables de faits punissables en vertu du Décret en matière de justice pénale extraordinaire ou d'autres actes de collaboration avec l'ennemi.)

“Bijzondere rechtspleging” (Proces tegen personen die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog schuldig hebben gemaakt aan strafbare feiten op grond van het decreet inzake de bijzondere rechtspleging of andere daden van collaboratie met de vijand)

³ Bron definitie: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

⁴Bij meertalig terminologiewerk is de ‘brontaal’ de eerste taal die behandeld wordt. Elke taal die behandeld wordt zou bron- en doeltaal moeten zijn. Die ideale situatie kan echter slechts onder bepaalde voorwaarden gerealiseerd worden (Cf. opmerking over terminologiewerk in meertalige landen en organisaties punt 5. en 5.1.3).

<p><i>Prise en charge</i> <i>(Formalité administrative par laquelle un organisme accepte d'avance la charge de certaines prestations (p.e. hospitalisation) pour une durée de temps déterminée à l'avance, renouvelable ou non.)</i> <i>(Bron: Woordenlijst op het gebied van de Sociale Zekerheid. (Voorlopige uitgave) Europese Economische Gemeenschap)</i></p>	<p>≠ <i>(Het voor zijn rekening nemen. In Frankrijk: formele administratieve handeling waarbij een uitvoeringsorgaan vooraf de kosten aanvaardt voor bepaalde verstrekkingen (vb. ziekenhuis opname), voor een vooraf vastgelegde termijn die al dan niet verlengd kan worden.)</i> <i>(Bron: idem)</i></p>
--	---

Deze termen uit de juridische wereld zijn goede voorbeelden voor de problemen die opspelen tijdens de vertaling van juridische terminologie. De vertaler zal met lacunes te maken krijgen wanneer het land van de doeltaal een ander rechtssysteem heeft dan dat van brontaal. Hij zal die niet kunnen opvullen door de terminologie van de brontaal eenvoudigweg met die van de doeltaal te vergelijken. Ondanks vele gelijkenissen tussen rechtssystemen van verschillende landen en de tendens dat rechtssystemen van verschillende landen steeds meer op elkaar gaan lijken, blijven er grote verschillen bestaan. Dat geldt voor vakgebieden die in bepaalde regio's erg zijn ontwikkeld, of die door andere redenen zoals traditie erg regionaal of nationaal getint zijn (ambachten, oude beroepen, leger, enz.).

De vertaler heeft de keuze om zich te baseren op gelijkenissen tussen de verschillende talen en quasi-equivalenten te zoeken in de doeltaal of om nieuwe termen voor te stellen die gebaseerd zijn op die van de brontaal. In het onderstaand voorbeeld staan enkele benamingen van Nederlandse rechtsinstanties met hun vertalingen volgens de auteurs van "Elsevier's Legal Dictionary English / German / French / Dutch / Spanish"⁵ :

<u>Nederlands (NL)</u>	<u>Frans</u>
<i>Arrondissementsrechtbank</i>	<i>Tribunal d'instance</i>
<i>Hoge Raad</i>	<i>Cour de Cassation</i>
<i>Raad van de Arbeid</i>	<i>Cour de Prud'hommes</i>

Dit voorbeeld illustreert duidelijk de problemen op het vlak van de aanduidingen. Dat wordt eens te meer in de verf gezet wanneer we de Nederlandse en Franse benamingen vergelijken met de Belgische benamingen. De 'Arrondissementsrechtbank' wordt 'Tribunal de Première Instance' in het

⁵ Aus: Europa-Glossar der Rechts- und Verwaltungssprache. Bd. 4: Allgemeines Verwaltungsrecht und -streitverfahren - Droit administratif et procédures contentieuses. Deutsch/ Französisch. Berlin, Paris 1969, S. 53 f.

Frans en ‘Rechtbank van Eerste Aanleg’ in het Nederlands. De ‘Hoge Raad’ heet ‘Cour de Cassation’ in Wallonië, net als in Frankrijk maar in het Nederlands wordt dat dan ‘Hof van Cassatie’. De ‘Raad van de Arbeid’ ten slotte heet ‘Tribunal de Travail’ of ‘Arbeidsrechtbank’.

De nieuwe aanduidingen die u maakt om de lacunes in de doeltaal op te vullen, moeten conform de regels van het vakgebied en van de doeltaal zijn. Neologismen moet u zeker aan vakspecialisten voorleggen.

Wetenschappelijke en technische teksten zijn de grondstoffen van terminologiewerk. Wie moet nu best zulke teksten gaan evalueren? De meningen daarover verschillen. Iemand die de taal van de originele tekst als moedertaal heeft of iemand die vanuit die (vreemde) taal vertaalt? De actuele tendens is dat terminologisch onderzoek van een tekst wordt toevertrouwd aan iemand die taal van de originele tekst als moedertaal heeft. Zo iemand kent de taal immers perfect en kan daardoor het verschil maken tussen algemene taal en vaktaal. Daarnaast kan hij moeilijkheden ontdekken die misschien niet door een anderstalige zouden worden opgemerkt (bv. idiomatische verbindingen of termen waarvan de betekenis niet of niet meer duidelijk is).

5.4.2 Moedertaal in terminologie

Voorbeelden:

“Groene long”
Natuurgebied dat grote hoeveelheden zuurstof produceert.⁶

“Goedkope vlag”
Vlag van een land dat lage normen kent voor de sociale voorzieningen van het personeel en de veiligheid van het schip en personeel en aan reders belastingsfaciliteiten geeft.⁷

“Generiek (NL)/ generisch(BE) geneesmiddel”
Werkzaam geneesmiddel dat niet meer door een octrooi is gedekt en dat anderen mogen namaken.

Wanneer u teksten in uw moedertaal analyseert, dan heeft u het voordeel dat u de taal perfect beheerst. Maar u moet er wel voor opletten dat u termen of uitdrukkingen die alledaags of eenvoudig te vertalen lijken niet negeert. Tijdens de analyse moet u altijd rekening houden met de behoeften en de moeilijkheden van anderstaligen.

⁶ Prof. Dr. GEERTS, Guido, red. 1999. Van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse taal. Utrecht / Antwerpen: Van Dale Lexicografie.

⁷ Prof. Dr. GEERTS, Guido, red. 1999. Van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse taal. Utrecht / Antwerpen: Van Dale Lexicografie.

Wanneer ervoor gekozen wordt om iemand een tekst te laten analyseren die de taal van de originele tekst als moedertaal heeft, moet er met specifieke problemen worden afgerekend. Elke vertaaldienst of elk vertaalbureau kan niet voor al hun brontalen iemand aanstellen die de taal perfect beheerst. Verschillende vertaaldiensten van een onderneming, van een groep, zelfs verschillende gemeenschappen en organisaties of technische diensten en vertaaldiensten kunnen in dat geval gaan samenwerken of een groepswerk opstarten. Dergelijke projecten bieden dikwijls goede oplossingen om een betrouwbare terminologie in de brontalen te kunnen bereiken. Deze mogelijkheden zouden meer moeten worden angewend.

5.5 **Gespecialiseerde fraseologie**

De vaktaal die specialisten gebruiken, bevat niet alleen veel gespecialiseerde woorden, enkelvoudige of meervoudige termen. Er bestaan ook combinaties van termen onderling of met woorden uit de algemene taal: technische uitdrukkingen, technische woordgroepen en standaarduitdrukkingen. Wanneer een uitdrukking regelmatig terug komt in een vakgebied of zelfs alleen maar in dat vakgebied voorkomt, dan is ze typisch voor dat vakgebied. Al die typische uitdrukkingen vormen samen de fraseologie.

5.5.1 **Technische uitdrukkingen**

Technische uitdrukkingen zijn, volgens onze opvatting, verbindingen van een werkwoord met een substantief en/of een adjectief. Het werkwoord en eventueel ook het substantief en het adjectief zijn op zich geen term maar de combinatie ervan wel.

Voorbeelden:

*Een schroef aandraaien
Aandelen uitgeven
Een getuige beïnvloeden
Een gerechtelijke procedure openen
Geld witwassen
Een schacht uitdiepen
De motor afkoelen
Een redevoering houden*

5.5.2 **Technische woordengroepen**

Hier gaat het ook om bijna vaste combinaties van verschillende elementen (werkwoorden, substantieven, adjectieven en voorzetsels) en kunnen uit drie tot zes woorden bestaan. Technische woordengroepen zijn delen van zinnen die door het gebruik vaste combinaties zijn geworden. Ze komen dikwijls voor in teksten van één bepaald vakgebied.

Voorbeelden::

Omzet inclusief belasting
Vrij van belastingen en rechten
Franco aan wal
Autoassemblage
Belasten met voorwaarden en lasten
Te goeder trouw

In deze categorie gaat het om vaste technische uitdrukkingen, technische woordengroepen, zinnen en zelfs hele teksten. Met standaarduitdrukkingen kunt u dezelfde inhoud altijd op dezelfde manier uitdrukken. De meest voorkomende voorbeelden zijn de openingszinnen en slotformules van internationale verdragen, de standaardformuleringen van verkoopcontracten, van wetteksten en van weerberichten.

5.5.3 Standaarduitdrukkingen

Voorbeelden

“Volgt u maar!” // “Opent u de deur, a. u. b. (luchttransport)
“Morgen vrij zonnig maar later wolkenvelden. Buien naar de avond toe.” (weerbericht)
“zijnde de vier teksten gelijkelijk authentiek”
(internationale verdragen)

Voor gespecialiseerde communicatie is fraseologie even belangrijk als terminologie. Correcte fraseologie onderstreept het wetenschappelijke karakter van een tekst of een vertaling en wint het vertrouwen van gespecialiseerde lezers. Als bv. dezelfde fraseologie (technische uitdrukkingen of woordengroepen) of dezelfde standaarduitdrukkingen in verschillende teksten voorkomen, mag de lezer normaal gezien afleiden dat ze dezelfde inhoud weergeven.

Coherentie van de fraseologie, binnen en tussen verschillende talen, is een kwaliteitsvoorwaarde van gespecialiseerde teksten en hun vertalingen. Vertaling van fraseologie is nu net een veel voorkomend heikel punt. De kwaliteit van een technische vertaling wordt voor een groot stuk bepaald door de manier waarop problemen i.v.m. fraseologie zijn opgelost.

Het is dus raadzaam dat u de fraseologie ook opneemt bij uw terminologiewerk. De volgende bedenkingen kunnen daarbij helpen:

5.5.4 Fraseologie verzamelen

5.5.4.1

De fraseologie vormt voor een groot stuk het idioom van vakteksten en dus ook van hun vertalingen. De mening van specialisten (“ja, dat gebruiken we”, “nee, dat zeggen we zo niet”) maakt het makkelijker om te bepalen of een technische uitdrukking of woordgroep tot een vakgebied behoort.

5.5.4.2

Technische uitdrukkingen en woordengroepen verschillen van complexe termen in de zin dat de relatie tussen hun onderdelen niet in elke context vast staat. Dat de verschillende elementen bij elkaar worden gebruikt of niet (bv. aandelen “uitgeven” of “op de markt brengen”) hangt af van de context en de gebruiksvoorwaarden. De specialisten, doelpubliek, klant (bedrijf of overheidsdienst) en de vereiste stijl zijn doorslaggevende elementen.

Bij technische uitdrukkingen buiten de zuiver gespecialiseerde context kunt u het werkwoord vervangen door een synoniem.

Voorbeelden:

Uitdrukking

Een schroef aandraaien

Aandelen uitgeven

Een gerechtelijke procedure

openen

Alternatieve werkwoorden

vastdraaien, (aanschroeven)

op de markt brengen

beginnen, aanvangen

5.5.4.3

Het belang en gebruik van technische uitdrukkingen en woordgroepen hangt af van de technische context. M.a.w. ze komen voor in één bepaald vakgebied en maken deel uit van de verzameling uitdrukkingen van dat vakgebied (woordenschat in de brede zin van het woord).

5.5.5 Behandeling van fraseo- logie

De volgende punten zou u in gedachten moeten houden wanneer u de fraseologie van een terminologieverzameling behandelt:

5.5.5.1

Technische uitdrukkingen en woordgroepen moet u in de basisvorm opnemen. (enkelvoud, infinitief, normale woordvolgorde, cf. vb. 1)

5.5.5.2

We raden u aan om het terminologieformat zo te ontwerpen dat u:

- zowel de termen als de technische uitdrukkingen en woordgroepen kunt opnemen (bv.: in het veld context. Cf. vb. 2);
- het verband duidelijk maakt tussen technische uitdrukkingen en woordgroepen van verschillende talen (cf. vb. 2).

Vanuit deze bedenking raden we u aan om voor elke technische uitdrukking of woordgroep een aparte fiche maakt.

5.5.5.3

Standaarduitdrukkingen kunt u in het veld context of in een afzonderlijke fiche opnemen (cf. vb 3)

5.5.5.4

Meestal is er een reden waarom een technische uitdrukking of woordgroep bestaat - de term of het werkwoord kunt u definiëren als dat nodig is – en hebben daarom geen extra uitleg nodig. Het kan wel interessant zijn om een context te geven om het gebruik te verduidelijken (cf. vb 4).

5.5.5.5

Volgende criteria zouden standaard moeten zijn voor de manier waarop u de fraseologie van een vakgebied opneemt: duidelijkheid van de terminologie, makkelijke toegang, overzichtelijkheid..

Voorbeeld 1:

Technische uitdrukking

Technische woordgroep

motor afstellen

uitwisseling van stagiaires en specialisten

Voorbeeld 2:

<i>Term FR</i>	<i>loyer</i>
<i>Context</i>	<i>payer le loyer (a); consigner le loyer (b)</i>
<i>Term DE</i>	<i>Mietzins</i>
<i>Context</i>	<i>den Mietzins entrichten (a); den Mietzins hinterlegen (b)</i>
<i>Term IT</i>	<i>pigione</i>
<i>Context</i>	<i>pagare la pigione (a); depositare la pigione (b)</i>
<i>Term NE</i>	<i>huur</i>
<i>Context</i>	<i>de huur betalen (a); de huur storten (b)</i>

Voorbeeld 3:

<i>Term</i>	<i>Stabiel evenwicht</i>
<i>Technische woordgroep</i>	<i>stabiel en betrouwbaar evenwicht</i>
<i>Standaarduitdrukking</i>	<i>bereiken van een stabiel en betrouwbaar evenwicht van troepen met conventionele wapens op laag niveau</i>

5.6
Terminologie van een nieuw vakgebied verzamelen

De terminologie opstellen van een nieuw wetenschappelijk gebied of onderzoeksgebied (vb de neuro-architectuur van computers van de vijfde generatie) is een veeleisende maar interessante opdracht. Dergelijk terminologiewerk vraagt veel tijd. Toch is het de moeite waard als er veel vertaalwerk wordt verwacht in het nieuwe vakgebied.

We geven de volgende aanbevelingen voor dergelijk terminologiewerk

5.6.1
Verzamel documentatie

De opdrachtgever is de eerste bron van documentatie en moet nuttige teksten en andere belangrijke documenten bezorgen. In wetenschappelijke documenten staan verschillende referenties die referenties u kunt gebruiken om professionele tijdschriften en verslagen van colloquia op te zoeken. Daaruit kunt u sleutelwoorden halen die u kunt gebruiken tijdens verder onderzoek in de gespecialiseerde informatiesystemen en –netwerken.

5.6.2
Spreek specialisten aan

Door documenten te analyseren, komt u dikwijls organisaties op het spoor die onderzoek doen in het vakgebied. De leiders van dergelijke projecten zijn vragende partij van een kwaliteitsvolle terminologie en zullen graag willen meewerken. Hun hulp kan nuttig zijn tijdens de zoektocht naar documentatie en is onmisbaar om uw werk te reviseren.

In de eerste plaats moet u de kwaliteit van de documentatie evalueren (cf. 5.1.2), eventueel met hulp van specialisten. Daarna kunt u overgaan tot de evaluatie van het corpus (cf. 5.2.4). Elk nieuw vakgebied kan immers overlappen met een bestaand vakgebied. De terminologie van die gemeenschappelijke delen, die meestal al in ander terminologiewerk is besproken, zult u eerst moeten behandelen (in ons voorbeeld de technische woordenboeken neuro-architectuur).

5.6.3 ***Begin met een eentalige terminologieverzameling***

Eens u voldoende informatie heeft verzameld (minimale tijdsduur zes maanden), kunt u de voorlopige terminologieverzameling aan specialisten voorleggen. Zij kunnen beslissen of de termen juist zijn en kunnen wijzigingen en aanvullingen aangeven. De ervaring leert ons dat specialisten termen gebruiken die soms niet voldoen aan de lexicale regels. Specialisten zijn meestal niet geïnteresseerd in bv. spellingsregels en aanvaardden graag het advies van een terminoloog.

5.6.4 ***Laat de terminologie controleren door specialisten***

Eens u een basiswoordenlijst hebt samengesteld (een duizendtal termen en een jaar werk), gewijzigd en aangevuld op basis van voorstellen van specialisten en op basis van de evaluatie van de documentatie, kunt u de woordenlijst opnieuw aan specialisten voorleggen. Die uitwisseling van woordenlijsten gebeurt meestal schriftelijk en er moet dikwijls naar een consensus worden gezocht. Bij een meningsverschil, geniet de mening van de meerderheid de voorkeur. De termen die niet worden weerhouden moeten wel op het fiche blijven staan met een opmerking.

5.6.5 ***Voeg equivalenten toe***

Na verloop van tijd zal het vakgebied niet meer zo nieuw zijn. Er zullen congressen over het vakgebied zijn geweest en de terminologie zal vast komen te liggen. Op dat moment kunt u met de hulp van specialisten, verslagen van colloquia of andere teksten anderstalige partners zoeken. Bv. anderstalige gespecialiseerde diensten, vertaaldiensten, enz. kunnen de verzameling uitbreiden door equivalenten in andere talen aan te geven of te controleren.

De “nieuwe” terminologie moet u voor zoveel mogelijk geïnteresseerden beschikbaar stellen, op papieren versie, via een gegevensbank of via een communicatienetwerk.

5.6.6 ***Maak de terminologie toegankelijk***

U kunt kiezen tussen een alfabetische of thematische rangschikking, naar gelang het doel van uw verzameling. Alfabetische rangschikking en snelle toegang tot de lemma's is goed voor vertaling. Thematische rangschikking is dan weer goed voor redactiewerk, ontwikkeling of normering van terminologie. Indexen voor iedere taal kan de toegang tot terminologie ook versnellen in thematische woordenlijsten.

5.6.7 **Verzeker kwaliteit**

Kwaliteit is de grootste zorg wanneer u een terminologie samenstelt. Minstens twee terminologen moeten daarmee worden belast wanneer dat mogelijk is. Daarnaast moet u de verzameling up-to-date houden door ze aan te passen aan de evoluties in het vakgebied (cf. 5.7)

5.7 **Management van gegevens en van terminologiever- zamelingen**

Terminologieverzamelingen die niet goed worden gemanaged, zijn achterhaald en bevatten lacunes en fouten. Dit wordt bepaald door de mate waarin het vakgebied, haar onderdelen (vaktaal, terminologie) en zelfs de bronnen veranderen (bv. revisie van wetteksten). U moet m.a.w. uw terminologieverzamelingen gelijktijdig aanpassen met de evoluties in het vakgebied en in de vakliteratuur. Anders verliezen ze langzaam hun kwaliteit (accuraatheid, betrouwbaarheid) tot ze zelfs onbruikbaar worden.

Management van gegevens en terminologieverzamelingen is essentieel om de kwaliteit te garanderen.

Soms wordt het management van gegevens en terminologieverzamelingen verwaarloosd. Velen denken dat de tijd die en het geld dat daaraan moet worden besteed de terminologie niet ten goede komen en verloren zijn. Het eigenlijke verlies aan kwaliteit van de verzameling wordt te vaak genegeerd en onderschat.

Terminologiemanagement is een permanente bezigheid. U moet daarvoor niet alleen de inhoud updaten maar ook termen toevoegen, dubbele fiches verwijderen, onnauwkeurige fiches verbeteren en uitdunnen net als hun informatie updaten (bv. in functie van nieuwe spellingsregels). De volgende voorwaarden zijn essentieel als u de gegevens goed wilt managen

- structureer de verzameling zodat u onderverzamelingen eenvoudig per onderwerp kunt opzoeken;
- maak een goede planning en zorg voor voldoende werkkrachten.

5.7.1.1 Updaten van de inhoud

Verbeter informatie die niet meer accuraat is (definities, opmerkingen i.v.m. het gebruik, bronnen, enz. cf. 4.1).

Opmerkingen:

Termen zelf “verouderen” niet. Een term kan wel niet meer in gebruik zijn omdat het begrip erachter niet meer bestaat of omdat de betekenis ervan is veranderd. Toch blijven die “verouderde” termen bestaan in oude teksten en moeten ze begrijpbaar en vertaalbaar blijven. U hoeft ze bijgevolg niet uit de terminologieverzameling te halen. U hoeft enkel hun beschrijving (definitie, voorbeeld van het gebruik; cf. 4) aan te passen aan de nieuwe situatie. Hetzelfde moet u doen bij spellingsveranderingen, zoals die in Frankrijk en Duitsland bv.

Voorbeeld: Term NL:	<i>Gemeenschappelijkheid van goederen</i>
Definitie:	<i>verdragsrecht waarbij de gehuwden eigen bezittingen uitkiezen die als gemeenschappelijk bezit van beide gehuwden zal worden beschouwd.</i>
Opmerkingen:	Vakgebied: <i>huwelijksrecht</i> Gebruik: vorig rechtssysteem Cf.: <i>huwelijksgemeenschap van vruchten en inkomsten, scheiding van goederen</i>
Bronnen:	<i>Zwitsers burgerlijk wetboek, (term) titel zes, hoofdstuk III, titel, (definitie) volgens art.215 e.v. (BS 2 40) en art. 225 e.v. (BS 2 42)</i> <i>(voorbeeld vertaald uit het Frans)</i>

Alleen onder gunstige omstandigheden (voldoende werkrachten, verbondenheid met vakgebied, voldoende technische kennis, samenwerking met specialisten) kunt u tegelijkertijd de evolutie van een vakgebied (en de vakliteratuur) volgen en een terminologieverzameling beheren.

Hoe meer vakgebieden u in een gegevensbank behandelt, hoe moeilijker u het zal krijgen om ze up-to-date te houden. U bent verplicht om voor elk vakgebied samen te werken met specialisten. Gespecialiseerde diensten kunnen bestaande terminologie mee helpen updaten en belangrijke evoluties in het vakgebied aangeven.

5.7.1.2 *Aanvulling van inhoud*

U kunt fiches aanvullen door nieuwe informatie toe te voegen zoals synoniemen, definities, context of andere talen (het terminologiefiche verder ontwikkelen; cf. 4.3) of door nieuwe fiches op te stellen (voor andere begrippen of nieuwe begrippen).

Opmerkingen:

U kunt de waarde van een terminologieverzameling (kwaliteit en betrouwbaarheid) verhogen door bestaande fiches aan te vullen en nieuwe fiches toe te voegen. Op die manier kunt u ook meer gebruikers bereiken en voor een grotere verspreiding zorgen.

Bijkomstige informatie maakt het gebruikers ook makkelijker om relaties te zien (synonymie, equivalentie). Andere talen zorgen dan weer voor een grotere verspreiding van de terminologieverzameling bij een grotere groep potentiële gebruikers.

5.7.1.3 *Uitdunning: dubbele fiches (duplicaten) verwijderen*

U kunt dubbele fiches of duplicaten verwijderen door fiches bij elkaar te voegen of te verwijderen.

Opmerkingen:

Duplicaten ontstaan wanneer twee of meer fiches hetzelfde concept beschrijft. Ze zorgen voor verwarring en tijdsverlies tijdens de raadpleging van een terminologieverzameling. Dubbele fiches vormen daarom een hinderpaal voor gebruikers en leveren heel dikwijls kritiek op. Ze zorgen ook voor onnodig extra werk tijdens de opstelling van technische woordenboeken. In de eerste plaats moet u vermijden dat u fiches maakt die hetzelfde begrip beschrijven, de echte dubbele fiches. Maar als dat niet lukt, moet u zo snel mogelijk de dubbele fiches verwijderen en maar één juist fiche bewaren of ze samenvoegen.

5.7.1.3.1 *Samenvoegen van dubbele fiches*

U zult eerst en vooral een onderscheid moeten maken tussen onschadelijke en schadelijke dubbele fiches. Dubbele fiches of duplicaten zijn hinderlijk wanneer ze op elk vlak gelijkaardig zijn, wanneer ze dus exact dezelfde informatie bevatten. Dergelijke fiches zijn erg irriterend want ze wijzen op een gebrek aan management terwijl ze eenvoudig te verwijderen zijn.

Minder hinderlijk zijn fiches die hetzelfde begrip behandelen met andere en complementaire informatie of die in andere talen zijn opgesteld. Samenvoegen is dan de beste oplossing.

Voorbeeld (vertaald van het Frans):

twee fiches samenvoegen

NL	Term	<i>geheimhoudingsplicht (1); geheim houdingsbeding, (2) beroepsgeheim (3);geheimhoudingsclausule (4)</i>
	Definitie(DF)	<i>Verplichting voor bestuursleden en hun ondergeschikten, voor specialisten en tolken om een procedure geheim te houden van hun samenwerking tenzij het om algemeen gekende feiten gaat.</i>
	Bron	<i>(1) L 321.1, art. 69, kanttitel; (2) L 168.11, art. 41, al. 2; (3)L 271.1, art.246, kanttitel; (4) O 541.111, art.22; DF: volgens bron (1), art. 69</i>
NL	Term	<i>geheimhoudingsplicht (1); geheimhoudingsbeding (2)</i>
	DF	<i>Verbod om geheime en gevoelige persoonlijke gegevens of persoonsbeschrijvingen zonder meer door te geven tijdens of na een beroep waarbij dergelijke gegevens moeten worden gekend.</i>
	Bron	<i>(1) LF Assurance-Accidents, art. 102 (BS 832.20); (2) LF Protection des données, art. 35 (BS 235.1); (DF) volgens bron (2)9</i>

Resultaat:

FR	Term	<i>geheimhoudingsplicht (1); geheimhoudingsbeding (2);beroepsgeheim (3); geheimhoudingsclausule (4)</i>
	DF	<i>Verplichting voor bestuursleden en hun ondergeschikten en voor s specialisten om geen gevoelige en geheime gegevens zonder meer door te geven die ze tijdens hun beroep gekregen hebben.</i>
	Bron	<i>(1) L 32.1, art. 69, kanttitel, LF Assurance-accidents, art. 102 (BS 832.20); (2) L 68.11, art. 41, al. 2, LF protection des données, art.35 (BS 235.1); (3) L271.1, art. 246, kant</i>

titel; (4) O 541.111, art.22

Fiches die hetzelfde begrip omschrijven maar verschillende toepassingsgebieden (bv. verschillende vakgebieden) aangeven, komen ook veel voor. Zo bestaat er in elk gebied van de administratie en van de wet een andere toezichthoudende instantie die overal dezelfde taak op zich neemt. **Hetzelfde geldt voor andere wettelijke termen die begrippen aanduiden in verschillende vakgebieden.** In die gevallen moet u nagaan of de fiches bij elkaar kunt voegen en of u het begrip op een hiërarchisch hoger niveau kunt zetten. Op die manier zijn de verschillende toepassingsgebieden ook inbegrepen zonder dat ze expliciet moeten worden vermeld, zoals in de oorspronkelijke definitie. Voordat u de beslissing neemt om duplicaten bij elkaar te voegen raden we aan dat u zich afvraagt of de fiches die een term in één bepaald vakgebied plaatsen, geen belangrijke terminologische functie vervullen (zie het volgende voorbeeld: “informatieplicht” in de verschillende gebieden van de wet).

Voorbeeld: **definities samenvoegen**

Informatieplicht, plicht om informatie te verstrekken

- a) *Plicht van de beheerder van een gegevensbank om op vraag van een persoon de persoonlijke gegevens van die persoon te verstrekken uit de gegevensbank. Daarnaast moet hij ook informeren over het doel en de juridische achtergrond van de gegevensbehandeling, over de medewerkers aan de gegevensbank en over de bestemming van de gegevens.*
- b) *Plicht van de verhuurder om bij overdracht op vraag van de nieuwe huurder het proces-verbaal dat tijdens de teruggave wordt opgesteld voor te leggen.*
- c) *Plicht van elke concessiehouder om alle informatie en documenten te geven wanneer er een klacht moet worden onderzocht met het oog op een algemeen nazicht of een nazicht van de verschillende werkzaamheden.*
- d) *Plicht van iedereen om een onderzoeksautoriteit of een gerecht informatie te geven.*
- e) *Plicht van de belastingplichtige om de federale Staat te informeren over de bijdragen die van belang zijn voor de belastingaangifte, voor de -meting en voor de -berekening.*

Resultaat van de samenvoeging:

Definitie:

Wettelijke plicht van elke autoriteit of rechtspersoon om aan de bevoegde autoriteiten of personen getrouwe informatie of toegang tot dossiers te geven over feiten of omstandigheden die in de wet worden genoemd.

5.7.1.3.2 Valse duplicaten

Fiches die gelijkvormige termen bespreken maar waarvan de concepten niet helemaal overlappen zijn valse dubbele fiches. Ze komen veel voor in de terminologie van de wet en administraties zou vergelijken. Aanduidingen van autoriteiten zijn daar een goed voorbeeld van (cf. 5.4.1). Juridische termen, zoals misdrijven, moet u heel precies beschrijven (door ze op aparte fiches te zetten). Ze worden in verschillende landen wel door dezelfde termen aangeduid, toch zullen ze anders worden veroordeeld en bestraft. U moet dan alle mogelijke informatie op de terminologiefiches opnemen (naast definitie ook regio van oorsprong, gebruiksveld, verwijzing naar verwante fiches). Op die manier kunt u ervoor zorgen dat de termen juist worden gebruikt.

Voorbeeld: Namen van de politieke instanties

Begrip/ Aanduiding	Duitsland	Oostenrijk	Zwitserland
Kamer van het federaal parlemen	Bundesrat (federale raad)	Bundesrat (federale raad)	Ständerat (raad van de staten)
Regering	Bundesregierung (federale regering)	Bundesregierung (federale regering)	Bundesrat (federale raad)
Stabsstelle der Regering	Bundeskanzleramt Chancellerie fédérale Federal Chancellery (Federale Kanselarij)	Bundeskanzleramt	Bundeskanzlei Chancellerie fédérale Federal Chancellery (Federale Kanselarij)

Echte homoniemen (woorden die dezelfde schrijfwijze en uitspraak hebben maar waarvan de uitspraak verschilt) komen niet in aanmerking omdat ze naar verschillende begrippen verwijzen. Zij worden volgens de algemene terminologische regel behandeld: “een fiche per begrip”.

U kunt duplicaten vermijden door de duplicaten te checken voor u nieuwe fiches maakt of een volledige verzameling invoegt. Een opdracht die de inspanning waard is.

Duplicaten (dubbele fiches) zijn onvermijdelijk omdat sommige diensten hun eigen terminologieverzameling delen in één databank en daarnaast nog een eigen verzameling hebben. Over-

lappingsen tussen deze twee verzamelingen zullen hoogst waarschijnlijk duplicaten met zich meebrengen wanneer terminologie wordt uitgewisseld. Hetzelfde gebeurt wanneer een verzameling om tijd te winnen onmiddellijk wordt overgenomen zonder ze eerst op duplicaten te controleren.

5.7.1.4 *Verbetering*

- *Verbetering van de inhoud van de fiches.*
- *Verbetering van de spellingsfouten.*

Opmerkingen:

Inhoudelijke fouten (foute informatie) kan op elk niveau voorkomen (term/ synoniem/ equivalent, definitie, opmerkingen i.v.m. het gebruik). Ze komen de betrouwbaarheid en de kwaliteit van de terminologieverzameling of –bank niet ten goede. U moet ze bijgevolg zo snel mogelijk verwijderen

Spellingsfouten moeten onmiddellijk worden gecorrigeerd.

5.7.1.5 *Aanpassing van de vorm*

- *Breng wijzigingen aan in de vorm van de fiches om te voldoen aan de nieuwe regels (vb. bronnenvoorstelling).*
- *Pas de spelling aan volgens de geldende regels.*

Opmerkingen:

Bepaalde vormelijke elementen kunt u automatisch aanpassen maar anderen vragen meer tijd. Sommige aanpassingen zijn niet groot genoeg om nazicht van de hele verzameling te rechtvaardigen. In die gevallen kunt u de vorm beter aan het einde aanpassen wanneer u de inhoud van de verzameling nakijkt.

Wanneer u de termen aanpast aan de nieuwe spellingsregels, zou u de oude vormen ook moeten laten staan. In teksten die voor de aanpassing van de spellingsregels zijn geschreven, blijven de achterhaalde vormen staan en die moeten begrijpbaar blijven. Daarenboven maken ze het eenvoudiger om de fiches te raadplegen voor gebruikers die de nieuwe regels niet kennen. De correcte vorm moet u dan wel aanduiden.

Voorbeeld: Term NL: on-line (1); online(2)

Opmerkingen: Vakgebied: informatica
Gebruik: (2) nieuwe spelling van 2005
Bronnen: (1).....
(2) auteur

5.7.1.6 De gegevensbank herstructureren

U kunt fiches naar een nieuw vakgebied of een nieuw onderdeel van een vakgebied verplaatsen om de databank meer coherent te maken.

Opmerking:

Wanneer u de terminologie van een omvangrijk vakgebied behandelt zoals het recht, zou u elke tak van dat vakgebied apart moeten behandelen (privaatrecht, strafrecht, administratief recht, milieurecht, verkeersrecht en landbouwwrecht). Op die manier kunt u stelselmatig uw terminologieverzameling per thema uitbouwen. Sommige fiches zult u misschien moeten verplaatsen naar een lager niveau. Ze waren in een eerste stadium misschien niet nauwkeurig genoeg samengesteld en op een te hoog niveau waren geplaatst of het vakgebied was misschien nog niet behandeld.

De classificatie van de termen opmaken (cf. 6) is een belangrijke voorwaarde om termen coherent en per thema te rangschikken (vb. vakwoordenboeken). Een goede classificatie zorgt ervoor dat u een deel van de verzameling kunt opvragen om te beheren. Die opdracht is echter niet altijd even eenvoudig. Bijvoorbeeld termen i.v.m. autoriteiten en organisaties kunnen zowel in hun specifiek vakgebied als in het vakgebied 'autoriteiten en organisaties' worden ondergebracht. In dit geval is het erg voordelig terminologieformats op te stellen waarin u een dergelijke dubbele classificatie kunt toepassen (vakgebied en thema: tolwezen en autoriteiten, fiscaal recht en autoriteiten).

5.7.2.1

Het management van gegevens en verzamelingen is een dagelijkse bezigheid en net daarom vraagt het een georganiseerde aanpak. Grote verzamelingen managen is niet iets wat u zonder voorbereiding kunt doen. U moet het als een volwaardig onderdeel van het terminologiewerk zien en plannen (cf. 5.2.4)

5.7.2 **Praktische tips**

5.7.2.2

Het is erg belangrijk dat de van de terminologiebeheerders een 'updateplan' maken. Ze moeten prioriteiten stellen en managementcriteria vastleggen.

Enkele aspecten waarmee u rekening zou moeten houden wanneer u terminologische gegevens managet

- Belang van de terminologie (veel gevraagd, politiek actueel, juridisch relevant, erg belangrijk voor het bedrijf enz.)
- Belang van het vakgebied (draagwijdte/omvang van nieuwe gegevens in het vakgebied of van de herziening van juridische teksten of normen: fundamentele, specifieke, algemene herziening enz.)
- Omvang van het terminologiewerk (vb. lengte van de te evalueren bronteksten) en de capaciteit van de terminologiedienst.
- • Beschikbaarheid van specialisten enz.

5.7.2.3

Door de evoluties binnen de verschillende vakgebieden en de gespecialiseerde literatuur nauwgezet op te volgen, zet u een goede basis op voor geslaagd gegevensmanagement. De verantwoordelijken van het project moeten i.s.m. specialisten de evoluties binnen de vakgebieden van hun terminologieverzameling volgen. Alleen op die manier zal de gegevensbank op tijd kunnen worden geüpdatet. Elk terminologisch project heeft iemand nodig die voor het management instaat, in het beste geval de samensteller van de verzameling.

5.7.2.4

De inhoud van uw terminologiebanken kunt u het best uitbreiden door hele terminologieverzamelingen na te kijken. Daarom raden we u aan om thematisch te werk te gaan (cf. 5.2.4). Het is bovendien een goed om dit te combineren met een update van al bestaande fiches. Zo vermijdt u dubbel werk.

5.7.2.5

Als een terminologieverzameling al in een of meer talen is opgesteld, is het

veel makkelijker om er een bijkomende taal aan toe te voegen. Vooral als de fiches de noodzakelijke informatie bevatten voor een vergelijking van de concepten (nl. definitie en vakgebied; cf. 5.4.1).

5.7.2.6

Spellingfouten en inhoudelijke fouten moeten tot een minimum worden beperkt in een kwaliteitsvolle terminologieverzameling (de fiches worden door specialisten gecontroleerd voordat ze in de terminologiebank worden opgenomen). U kunt ze zo onmiddellijk verbeteren zonder dat u hoeft te wachten tot u de hele verzameling nakijkt.

5.7.2.7

U kunt duplicaten in een terminologie het eenvoudigst uit uw terminologie verwijderen met alfabetische lijsten per vakgebied van termen uit de belangrijkste talen (nl. de meest voorkomende talen). Homografen, termen met dezelfde schrijfwijze, kunt u op die manier heel snel opsporen. Ook de meeste echte duplicaten kunt u zo op het spoor komen.

5.7.2.8

De originele versies van terminologieverzamelingen of vakwoordenlijsten (met bronvermelding) zou u moeten bijhouden. Ze zijn een belangrijk onderdeel van de documentatie van de verzameling en u kunt ze gebruiken wanneer u de terminologie verder wilt uitbreiden. Om geen gegevens te verliezen is het ook verstandig om een kopie van de te behandelen verzameling op te slaan.

Elke update of verbetering van de fiches moet u volgens bepaalde regels uitvoeren. In dergelijke regels is bv. vastgelegd welke informatie u op welke manier veranderen of hoe u het werk moet opslaan.

5.7.2.9

Bepaalde achtergrondinformatie is bijzonder belangrijk wanneer u de terminologie later nog wilt aanpassen. Een aanduiding van het vakgebied, een definitie en vooral een bronvermelding met datum mogen daarom niet ontbreken.

Elke update moet u op de fiches aanduiden. U kunt dit doen door de datum

van update in de fiches op te nemen. Een dergelijke aanduiding van de datum is niet alleen belangrijk voor het management maar kan de interesse van gebruikers opwekken en de nadruk leggen op de accuraatheid van de gegevens.

5.7.2.10

De opbouw van een terminologieverzameling mag het management bemoeilijken. Uitgebreide verzamelingen (een duizendtal fiches) kunt u best in verschillende deelverzamelingen (per vakgebied of onderdeel van een vakgebied) opdelen die makkelijker te managen zijn. Dat is de enige manier om gegevens rationeel te managen. U heeft immers een goed overzicht nodig van de terminologieverzameling om uw gegevens te managen en te grote verzamelingen zijn moeilijk te managen.

We raden ook aan om vakgebied per vakgebied naar duplicaten te zoeken. Duplicaten duiden hetzelfde begrip aan en behoren bijgevolg tot hetzelfde vakgebied.

5.8 **Computerondersteunde terminologie**

Voordat u zich laat verleiden tot de aankoop van computerprogramma's voor terminologie, zou u een paar zaken op een rijtje moeten zetten. Die kunnen variëren afhankelijk van uw beroep of organisatie. De problemen en de eisen waarmee een zelfstandige vertaler te maken krijgt, zijn duidelijk minder omvangrijk dan de problemen en de eisen waaraan een belangrijke vertaaldienst is blootgesteld in een overheidsdienst of een multinational. Voor een zelfstandige vertaler is het niet noodzakelijk om terminologie via het internet te beheren terwijl dat voor een grote vertaaldienst juist van vitaal belang is. Een netwerk is voor hen broodnodig om samen te werken of de krachten te bundelen met hun partners. Als een vertaaldienst een grote terminologiebank of al andere ondersteunende computerprogramma's gebruikt, zal dat de keuze van nieuwe programma's ook beïnvloeden.

In de jaren negentig werkten de meeste vertaaldiensten al met een computer. Het eerste gevolg daarvan was dat de oude 'schoendozen' met fiches werden vervangen door twee- of meertalige terminologielijsten die meestal met een tekstverwerkingssysteem werden uitgewerkt. Deze systemen hebben maar beperkte mogelijkheden om termen te sorteren of op te zoeken. Ze zijn dus niet het ideale hulpmiddel om terminologieverzamelingen goed te beheren of te analyseren, zelfs wanneer het om gegevensbanken met alleen basisgegevens gaat (cf. 4.6). Dergelijke lijsten zijn zelden voldoende gestructureerd en kunnen geen automatische bewerkingen uitvoeren zoals conversie voor gegevensuitwisseling

Spreadsheets en programma's voor het management van gegevensbanken waren een gevoelige verbetering voor organisaties met lage budgetten. Beide programmasoorten maken deel uit van de standaarduitrusting van de huidige PC's. Daarmee kunt u grotere verzamelingen opstellen, het terminologieformat en de gegevensinvoer beter aanpassen aan uw behoeftes en uw gegevens efficiënter beheren. Daarnaast kunt u met dergelijke programma's gegevens op een meer veelzijdige manier invoeren en opzoeken

Tegenwoordig zijn er heel wat PC-programma's op de markt die speciaal zijn ontworpen voor terminologiewerk en verwerking van meertalige gegevens. Bovendien bieden de huidige programma's een perfecte oplossing voor technische, organisatorische en terminologische problemen die tijdens het vertalen voorkomen¹. Toch heeft het grote aanbod aan hulpprogramma's voor PC's ook een nadeel. Deze hulpprogramma's hebben elk hun specifieke eigenschappen en opties waardoor ze onderling sterk verschillen. Dat maakt het moeilijker om digitale gegevens uit te wisselen. Vooral kleine gegevensbanken zijn minder compatibel geworden. Gebruikers kunnen immers kiezen uit een grote waaier van terminologieformats van databanken en fiches en sommige vertaalsystemen gebruiken formats die niet altijd verenigbaar zijn met het formaat van een terminologiebank. De toenemende inspanningen van organisaties zoals ISO, DIN, NEN enz. om digitale gegevensuitwisseling en samenwerking eenvoudiger te maken, worden keer op keer gehinderd door de situatie op de markt.

5.8.1 ***Een ruim aanbod aan producten***

Zorg dat u goed geïnformeerd bent voordat u ondersteunende software aankoopt. Op die manier kunt u ervoor zorgen dat uw eerste aankoop meteen de goede is en dat bespaart u nutteloos werk. Door een goede keuze te maken, houdt u de tijd binnen de perken om met het programma vertrouwd te raken en om het aan uw behoeftes aan te passen. Daarnaast vermijdt u dat u te veel gegevens zou moeten in- of uitvoeren en dat u te veel bestanden zou moeten converteren. Dat zou geld- en tijdsverspilling zijn.

5.8.2 ***Optimaal gebruik van hulpmiddelen***

We waarschuwen u ook om niet zelf een hulpprogramma te maken. Het marktaanbod is zo groot dat het weinig zin heeft om een eigen hulpprogramma te gaan schrijven. Een dergelijke investering – de ervaring leert ons dat die erg groot is en dikwijls wordt onderschat – is enkel te rechtvaardigen wanneer na een grondig marktonderzoek blijkt dat alle beschikbare producten niet voldoen. Het marktonderzoek moet dan wel volgens een aantal criteria verlopen die we hieronder opsommen.

¹ Voor een volledige lijst van programma's verwijzen we naar de site <http://www.rifal.org/> onder de rubriek 'Outils / Inventaire terminotique'

5.8.3

De keuze van een hulpprogramma voor terminologie-werk

Eerst en vooral moet uw computer de eigenschappen hebben die nodig zijn om een hulpprogramma te kunnen gebruiken (geheugen, processor, harde schijf, enz.).

Het hulpprogramma moet voldoen aan de volgende criteria²

- Het moet makkelijk te integreren zijn in uw vertaalbureau. Het programma moet compatibel zijn met uw tekstverwerkers en andere ondersteunende programma's. Zo hoeft u geen dure aanpassingen te doen.
- Het programma moet op een netwerk kunnen worden gezet, zeker bij vertaaldiensten.
- Wanneer u in een netwerk werkt, zou u het toegangs- en aanpassingsrecht moeten kunnen vastleggen en beheren. Niet iedereen heeft immers dezelfde verantwoordelijkheid. Het moet minstens mogelijk zijn om de wijzigingen bij te houden en te kunnen bekijken wie het programma heeft gebruikt.
- Verschillende personen moeten de termenbank tegelijkertijd kunnen raadplegen. Maar twee of meer personen mogen niet tegelijkertijd wijzigingen kunnen aanbrengen in een fiche.
- Het hulpprogramma moet een ongelimiteerd aantal fiches kunnen verwerken.
- De grootte van de invoervelden mag geen grenzen hebben. Als de grootte toch beperkt is, moeten de invoervelden groot genoeg zijn om alle gegevens te kunnen invoeren (term, synoniem, bron).
- Het moet mogelijk zijn om verschillende talen te behandelen en elke taal moet een eigen plaats krijgen in de gegevensbank. Zelfs wanneer er maar twee talen in de gegevensbank worden opgenomen, kan het nuttig zijn om equivalenten in een derde taal op te nemen. Een derde taal kan de taal van de brondocumenten zijn. Dit komt dikwijls voor bij internationale akkoorden, informatica of wetenschappen.
- • Wanneer het programma maar één terminologieformat voorstelt, moet dat format geschikt zijn om alle belangrijke gegevens in te voeren (term, synoniem, bron, enz.). U moet ook een basisformat voor fiches kunnen vastleggen opdat de fiches die u samenstelt en bij uw terminologieverzameling voegt alle noodzakelijke gegevens bevatten (cf. 4.3).

² Zie ook: MAYER, F. & SCHMITZ, K.D. et al. 1996. GTW-Report. Criteria for the Evaluation of Terminology Management Software.

- U moet eenvoudig en snel kunnen zoeken in uw terminologiebank. Maar de zoekopdrachten moeten met verschillende criteria kunnen gebeuren (per vakgebied, samenstellingen, enz.). U moet ook naar volledige teksten kunnen zoeken.
- U moet de gegevens op een eenvoudige en gebruiksvriendelijke manier kunnen behandelen, zoals in een tekstverwerkingsprogramma. Toch moeten de functies van het hulpprogramma zijn aangepast aan terminologiewerk (algemene verbetering, stukken tekst automatisch invoegen).
- Het programma moet de tekensystemen van de werktalen en hyperlinks kunnen verwerken.
- Om eenvoudig gegevens uit te wisselen, moet u fiches en een hele verzameling kunnen selecteren en in- en uitvoeren in een standaardformat
- Een automatische controle op duplicaten moet voorkomen dat een term meer dan een keer voorkomt bij het opstellen of invoeren van gegevens.
- U moet uw volledige verzameling of een onderdeel van uw verzameling kunnen uitprinten in verschillende formats (lay-out, lettertype)

Ondersteunende programma's voor terminologie moeten aan een groot aantal criteria voldoen. Maar één criterium geldt voor alle programma's. Ze bij gegevensuitwisseling fiches van verschillende formaten kunnen converteren en opslaan, zonder al te veel manuele aanpassingen. Toch zijn er weinig gebruikers die met dit criterium rekening houden zodat het moeilijker wordt om gegevens uit te wisselen en samen te werken.

5.8.4 ***Wat af te we- gen voor een programma aan te kopen***

Opdat het computerondersteund terminologiewerk vruchten zou afwerpen, is het noodzakelijk dat u een modelfiche vastlegt. Een dergelijke modelfiche moet duidelijk gestructureerd zijn en duidelijk afgelijnde velden hebben voor de verschillende categorieën van gegevens. Op het fiche moeten alle velden en subvelden staan die nodig zijn om gegevens duidelijk en samenhangend voor te stellen.

We raden u aan om het formaat van de fiches vast te leggen voordat u een programma aankoopt. Uw formaat mag niet alleen maar de basisgegevens bevatten en mag niet voortvloeien uit uw huidige behoeftes. U moet er immers rekening mee moeten houden dat u vroeg of laat ook andere,

bijkomstige gegevens nodig zal hebben. Zo zult u gegevens die nodig zijn voor het management van uw terminologiebank moeten invoeren zodra uw terminologieverzameling uitbreidt (cf. 4.2). Misschien gebruikt u dergelijke informatie op dit moment niet dikwijls en slaat u ze tijdelijk op in een veld dat daar niet voor is ontworpen. Het is bijgevolg beter om een programma te kiezen waarbij het formaat van het fiche kan worden aangepast aan uw behoeftes

Informeer u in elk geval goed voordat u een beslissing neemt:

- Praat met terminologen over uw plannen. Neem daarvoor contact op met een openbaar of privaat terminologiecentrum.
- Win informatie in bij gebruikers van het programma dat u wilt kopen. U kunt dat doen door zowel publieke als private vertaaldiensten of gebruikersgroepen aan te spreken. We raden ook aan om de vakpers en gespecialiseerde sites te raadplegen (cf. Bijlage 2 en 3)
- Vraag een demoversie van het programma zodat u kunt testen of het programma gebruiksvriendelijk is, of het programma makkelijk te integreren is in uw bureau en of het programma goed werkt en betrouwbaar is
- Vergelijk de prijzen van de programma's op de markt. Reken daar wel de bijkomstige kosten bij (installatie, opleiding, conversie van uw terminologie, technische ondersteuning, onderhoud, updaten, enz.).
- Als het programma maar één formaat voor de fiches voorstelt (vb. maar een veld voor term en synoniemen), ga dan na of dat formaat wel naar een standaardformaat kan worden geconverteerd om er gegevens mee te kunnen uitwisselen.
- Geef niet toe aan de verleiding om een voorlopige versie aan te kopen. Ook niet wanneer u werd beloofd dat u later, gratis, de definitieve versie zult krijgen. Het verlangen om een altijd het laatste nieuwe materiaal te hebben, ook wanneer het nog niet goed is getest, kan duur uitvallen!

Om uw product ten volle te kunnen gebruiken, geven we u de volgende raad:

- Leg het formaat van uw fiches zo vast dat u ze makkelijk kunt verwerken met de meest voorkomende fiches. Als geen enkel formaat voldoet aan uw eisen, bespreek dat dan met ervaren collega's voordat u zelf een programma gaat schrijven.
- Weeg zorgvuldig af of uw behoeftes te rijmen vallen met de eisen voor een vlotte samenwerking (zijn uw fiches wel compatibel met andere formaten? Zijn er wel voldoende uitwisselingsmogelijkheden?)
- Voer gegevens (term, opmerkingen, bron, enz.) altijd in het veld in dat daarvoor is ontworpen.
- Gebruik de opstelling van uw nieuwe terminologiebank om de inhoud en lay-out van uw bestaande verzamelingen up te daten.
- De overdracht van gegevens uit de bestaande verzameling naar uw nieuwe gegevensbank kan moeilijker blijken dan u vooraf dacht. Aarzel dan niet om hulp te vragen aan uw leverancier (opgepast voor hoge kosten!) of roep de hulp in van een goede terminologiedienst. Die laatste zal zeker akkoord gaan om met u samen te werken, u raad te geven en u te helpen bij de conversie van uw gegevens.
- Samenwerking met een terminologiecentrum biedt veel voordelen (cf.3). Volgende raad zorgt ervoor dat u die voordelen beter kunt benutten:
 - Wijzig de structuur en het formaat van uw fiches niet voordat u uw behoeftes met een goed terminologiecentrum besproken hebt. Breng ook geen wijzigingen aan voordat u hebt getest of uw fiches met andere fiches compatibel zijn.
 - Het formaat van de fiches van een mogelijke partner mag geen rem op de samenwerking zijn. Niet alle velden moeten worden ingevuld. U hoeft er alleen voor te zorgen dat de belangrijkste velden voorzien zijn (cf.4.1).
 - Beschouw het terminologiecentrum waarmee u samenwerkt als een partner en niet als een concurrent.
- Begin met het programma te werken onmiddellijk nadat u het hebt geïnstalleerd. Op die manier loopt u het risico niet dat u alles van uw opleiding vergeet.

5.8.5 ***Wat te doen*** ***na uw aan-*** ***koop***

5.8.6 **Nieuwe ontwikkelingen**

De laatste jaren hebben we een exponentiële groei gekend van computerprogramma's voor terminologie-extractie. Op dit moment zijn er twee soorten producten op de markt. Enerzijds zijn er de programma's die alleen statistische gegevens gebruiken om kandidaat-termen op te sporen. En anderzijds is er software die ook specifieke linguïstische criteria laat meespelen afhankelijk van de taal. Van de laatste soort zijn maar enkele programma's die een aanvaardbaar niveau halen. De besten onder hen herkennen 80 procent van de kandidaat-termen, afhankelijk van de analyse- en rekenmethode.

Het voordeel van dergelijke computerprogramma's is de hoge snelheid waarmee ze de terminologie uit lange documenten kunnen halen. Dit voordeel wordt afgezwakt door het feit dat sommige termen door de mazen van het net glippen of ten onrechte term worden genoemd. Het aantal fouten hangt af van programma tot programma. De resultaten moeten bijgevolg worden nagekeken en op orde worden gezet en dat is erg tijdrovend. Daarbovenop komen de tijd om het programma te installeren en de aankoopprijs. Soms moeten de resultaten van een extractieprogramma ook nog worden geconverteerd voordat ze in een verzameling kunnen worden opgenomen.

Zullen dergelijke programma's in de toekomst echt worden gebruikt? Dat hangt af van de doelstellingen die de betrokken diensten met terminologie evaluatie van teksten willen bereiken. Hoe ze het werk zullen organiseren, over hoeveel personeel en geld ze beschikken en vooral hoe lang de teksten zijn en of die ook digitaal beschikbaar zijn.

Vergeet zeker niet dat computerondersteunde terminologie enkel een hulpmiddel is, tegenwoordig zelfs een noodzakelijk hulpmiddel. Toch zullen dergelijke computerprogramma's niet alleen voor resultaten zorgen. Het geheim is en blijft dat u de werkmethodes perfect beheerst.

Classificatie

Hoe groter een terminologieverzameling is, hoe moeilijker het is om die te behandelen en te beheren en hoe moeilijker het is om er fiches uit op te zoeken. Het is niet langer voldoende om de fiches alfabetisch te rangschikken, zelfs niet voor terminologiebanken die op krachtige computersystemen draaien. Een aangepaste systematische classificatie met aangepaste codes (vakgebiedcodes cf. 4.1.3) is een middel om sneller en beter betrouwbare op te zoeken.

Door fiches systematisch te classificeren, kunt u uw verzameling in verschillende subcategorieën onderverdelen. Zo kunt u de verzameling eenvoudiger controleren en managen. U zult niet alleen eenvoudiger en sneller gegevens kunnen opvragen maar u zult uw gegevens ook beter kunnen managen en onderhouden, zoals:

- Subverzamelingen updaten en nakijken;
- Verzameling systematisch uitbouwen;
- Vakwoordenlijsten creëren;
- Gegevens van een vakgebied uitwisselen.

Gebruikers kunnen fiches daarenboven beter begrijpen als die zijn geclassificeerd. Een aanduiding van het vakgebied op het fiche (cf. 4.1.3) maakt het eenvoudiger om identieke termen (homografen) op te sporen.

Voorbeeld: „Sinus“

Geneeskunde

FR “sinus”

toute cavité développée à l'intérieur d'un organe ou toute dilatation localisée d'un organe creux

DE „Sinus“

taschenartige Ausbuchtungen von Organen und Körperhöhlen

EN “sinus”

cavity in the substance of a bone of the skull that communicates with the nostrils and contains air

NL “sinus”

holte met lucht in een schedelbeen in de omgeving van de neusholte

6.1 Taak van classificatie voor terminologie

Plantkunde

FR „sinus“

découpures plus ou moins profondes du limbe des feuilles

DE „Blattbucht“

mehr oder minder tiefer Einschnitt in die Blattspreite

EN “sinus”

opening between the lobes in the blade of a leaf

NL „insnijding van de bladschijf“

opening tussen de lobben aan de rand van een blad

Meetkunde

FR „sinus“

fonction trigonométrique

DE “Sinus”

Winkelfunktion

EN „sine“

trigonometric function

NL „sinus“

trigonometrische functie

Het is belangrijk dat u een duidelijke structuur van het classificatiesysteem vastlegt voordat u uw terminologiebank samen begint te stellen. Het classificatiesysteem achteraf veranderen of bestanden achteraf coderen is een kostbare en tijdrovende onderneming. Een dergelijke manier van werken houdt bovendien een hoog risico op fouten in als de nodige tijd of het oorspronkelijke materiaal niet voor handen is.

Aan welke eisen moet een classificatiesysteem voldoen? Erg belangrijk voor een classificatiesysteem zijn de behoeften van gebruikers (de auteur van de fiches en de gebruiker van de databank). Gebruikers willen een classificatiesysteem dat makkelijk in gebruik is en dat zonder bijkomende informatie of opleiding kan worden gebruikt. Een classificatiesysteem wordt zeker ook beïnvloed door de organisatie die de terminologiebank managet. Dergelijke organisaties hanteren een specialisatiegraad waarmee ze hun vakgebieden onderzoeken. Hoe gespecialiseerder de organisatie, hoe gedetailleerder ze de vakgebieden zal classificeren. De gebruikers van hun kant willen dikwijls precies weten tot welk subgebied een term behoort.

De ervaring leert ons dat hoe gedetailleerder een classificatiesysteem is, hoe onduidelijker en moeilijker in gebruik ze wordt. Een systematische (“logische”) structuur vereenvoudigt het gebruik van vakgebiedcodes en het ordenen van bestanden. Het “classificatiesysteem” is een gids zowel voor auteur als gebruiker van de terminologiebank. Het beperkt de vrijheid maar

ook subjectiviteit tijdens het ordenen en helpt bijgevolg fouten uit te sluiten. Ten slotte zal de gebruiker sneller de weg vinden in een classificatiesysteem omdat een systematische structuur makkelijker te begrijpen is.

Een classificatiesysteem moet ook alle terminologie dekken die wordt gebruikt door de terminologiemanager. Maar aangezien terminologie evolueert, moet een classificatiesysteem verder kunnen worden ontwikkeld en aangepast.

Er bestaan verschillende soorten classificatiesystemen. De bekendste is de Universele Decimale Classificatie (UDC), dat alle kennisgebieden en uitingen van menselijke kennis dekt. Toch heeft UDC een nadeel dat veel andere classificatiesystemen ook hebben. Ze is namelijk te gedetailleerd om ze voor terminologie te gebruiken. Het hoge aantal cijfers in de codes zorgt ervoor dat het tijdrovend is om gegevens te coderen en op te slaan. Voor terminologie volstaan classificatiesystemen met een eenvoudiger opdeling.

6.2 Classificatie- systemen

Wanneer we de classificatiesystemen LENOCH (EURODICAUTOM) en UDC met elkaar vergelijken, vallen de verschillen in detaillering duidelijk op:

- Classificatie LENOCH

Mengvorm van classificatie en thesaurus.
Toepassing: terminologie en documentatie

Vakgebied: Beloning
(Code: TV5)

Lonen en salarissen – andere vergoedingen – Doorbetaling bij ziekte en ongevallen – Betalingssysteem – Premies – Loonsoorten: Akkoordloon, maandloon, tantième, fooi, enz. – Tweeverdieners – Pensioenen – Renten

Omschrijving van het kennisgebied (“quasidescriptoren”)

- Universele Decimale Classificatie

Vakgebied: Beloning
(Code: 331.2)

- 331.21 Uitbetaling en loonadministratie
- 331.22 Loonsoorten Beloningssystemen. Loontoeslaen.
- 331.23 Loonvormen.
- 331.24 Winstdeling. Tantièmes.
- 331.25 Pensioenen. Ouderdompensioenen.
- 331.26
- 331.27 Inkomens vrije beroepen (vb. honoraria dokters, advocaten,...).
- 331.28 Beloningsstructuur.

- 331.221 Beloningsstelsels.Tariefsystemen.Loonschalen.
- 331.222 Geïndexeerde lonen.
- 331.223
- 331.224
- 331.225 Premiestelsels. Premies. Overige toeslagen. Bijzondere vergoedingen.
- 331.226 Gezinstoelagen
- 331.227
- 331.228 Vereffeningskas. Vervangende uitkeringen

- 331.221.1 Loonstelsels.
- 331.221.2 Loonsverhoging naar aantal dienstjaren.
- 331.221.3 Loonsverhoging naar prestatie.
- 331.221.4 Loonderving op grond van prestatie.
- 331.221.5 Beloning naar opleiding of vaardigheden.

- 331.221.11 Vergoeding naar hoeveelheid, kwalificatie en economisch belang.
- 331.221.12 Tariefstelsels

- 331.221.121 Kwalificatiecatalogi.
- 331.221.122 Loonschalen
- 331.221.123 Loontarieven

Het is evenwel vanzelfsprekend dat een gemeenschappelijk systeem het makkelijker maakt om samen te werken i.v.m. terminologie. Meer bepaald gegevensuitwisseling vaart er wel bij omdat een gemeenschappelijk systeem de tijdrovende moeilijke conversie neutraliseert van coderingen.

De terminologische classificatiesystemen die tot nu toe worden gebruikt (TERMIUM/BTUM, EURODICAUTOM/LENOCH, LEXIS) verschillen van elkaar. Elk systeem is immers ontworpen naar de eisen van de terminologiebank waaraan ze is verbonden..

Een dienst die terminologiewerk uitvoert heeft er bijgevolg alle baat bij om te

onderzoeken of er geen bestaand classificatiesysteem kan worden overgenomen dat perfect beantwoord aan de eisen. Bepaalde gangbare thematische classificatiesystemen zijn zo ontworpen dat ze kunnen worden aangepast aan nieuwe eisen van een ander vakgebied.

Wanneer verschillende diensten hetzelfde classificatiesysteem gebruiken, moeten ze hun aanpassingen op elkaar afstemmen. Alleen ten strijde trekken, kan een diepere ontwikkeling misschien onmogelijk maken of kan de reeds geboekte resultaten waardeloos maken voor andere diensten. Hun eisen werden dan niet in beschouwing genomen.

Soms krijgen de fiches van grote bestanden allemaal dezelfde vakgebiedcode omdat ze dezelfde oorsprong hebben. Ze komen uit dezelfde verzameling of uit dezelfde terminologiebank, vb. termen in productomschrijvingen voor douanetarieven (“cacaoboter”, “jachtgeweer”, “windjack”, “haver”, enz.). Vooral wanneer gegevens worden uitgewisseld, komt een dergelijke situatie voor. Voordat u in zo’n geval de gegevens in uw verzameling overlaadt, moet u ze coderen in functie van uw eigen classificatiesysteem. Achteraf coderen kan de nodige kosten met zich meebrengen. Als het echter om kleine terminologieverzamelingen gaat, kunt u beter fiche per fiche converteren.

Bij de conversie naar het “eigen” systeem, moet u vermijden dat u zich enkel focust op het thema of vakgebied dat door het brondocument wordt aangekeerd. Integendeel, u moet ervoor zorgen dat elk begrip in de reële context wordt geplaatst. Bv. “tractor” is eerst en vooral “een voertuig dat andere voertuigen kan voorttrekken” en pas in de tweede plaats “een landbouwmachine”.

Let op bij meervoudige codering. Hoe meer vakgebieden u aangeeft, hoe minder informatiewaarde het classificatiesysteem en de fiches hebben. Het moet mogelijk zijn om met twee, hooguit drie codes, tot een sluitende classificatie van een begrip te komen.

Voorbeelden:

Term: “Landbouwtractor”
Vakgebieden: Voertuigen, machines
Landbouw
Recht (wanneer de tractor wordt onderworpen aan nationale internationale regels)

Als u met een gegeven classificatiesysteem een begrip niet op een bevredigende manier kunt classificeren (omdat er vb. geen subgebied bestaat in het systeem) is het voldoende het betreffende hoofdvakgebied te gebruiken.

6.3 **Praktische problemen**

Tijdens de classificatie moet u steeds rekening houden met “homografie”. Zo heeft de Franse term “céréales” naast de oorspronkelijke betekenis van “graangewassen”, de betekenis “ontbijtgranen” erbij gekregen.

Metaforen of andere cryptische uitdrukkingen zoals het “oog” van de wervelstorm, hebben meer dan alleen een vakgebiedcode nodig. De gebruiker van het fiche heeft in dat geval nood aan een definitie of een opmerking (cf. 4.1.4).

Door begrippen te classificeren moet u ze ten slotte een juiste plaats kunnen geven in de menselijke kennis en moet u elke dubbelzinnigheid door homografie kunnen vermijden (cf. 6.1: “sinus”).

.

Bijlage I: Terminologische basisbegriffen

De toelichtingen zijn op basis van de desbetreffende normen (zie bijlage II.3) bewerkt.

TERMINUS	TERME	TERMINE	TERM
<p>Begriff</p> <p>Denkeinheit, die diejenigen Begriffsmerkmale zusammenfasst, welche konkrete oder abstrakte Gegenstände kennzeichnen und voneinander unterscheiden.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2 und 5.3</i></p>	<p>notion; concept</p> <p>Unité de pensée regroupant les caractères qui sont propres à un objet concret ou abstrait et qui délimitent celui-ci par rapport à d'autres objets.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2 et 5.3</i></p>	<p>concetto</p> <p>Unità di pensiero che riassume le caratteristiche, proprie e distintive, di oggetti concreti o astratti.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2 e 5.3</i></p>	<p>concept</p> <p>Unit of thought that summarises those characteristics that typify physical or abstract objects, and distinguish them from one another.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2 and 5.3</i></p>
<p>Begriffsbeziehung</p> <p>Beziehung zwischen Begriffen, die auf deren gemeinsamen Begriffsmerkmalen beruht.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2 und 5.3</i></p>	<p>relation entre notions</p> <p>Relation qu'entretiennent entre elles des notions par le biais de caractères communs.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2 et 5.3</i></p>	<p>relazione concettuale</p> <p>Relazione tra concetti basata sulle loro caratteristiche comuni.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2 e 5.3</i></p>	<p>relation between concepts</p> <p>Relationship between concepts that is based on their shared characteristics.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2 and 5.3</i></p>
<p>Begriffsinhalt</p> <p>Gesamtheit der Begriffsmerkmale, die einen Begriff ausmachen.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2</i></p>	<p>compréhension (d'une notion)</p> <p>Ensemble de caractères qui constituent une notion.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2</i></p>	<p>comprensione (concettuale)</p> <p>Insieme di tutte le caratteristiche di un concetto.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2</i></p>	<p>intension (of the concept)</p> <p>Set of all characteristics that make up a concept.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2</i></p>
<p>Begriffsmerkmal</p> <p>Eigenschaft eines konkreten oder abstrakten Gegenstandes, die für diesen charakteristisch ist und zusammen mit anderen Merkmalen den Begriff von dem Gegenstand bildet.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2</i></p>	<p>caractère</p> <p>Propriété d'un objet concret ou abstrait, caractéristique de cet objet et qui, unie à d'autres propriétés, constitue la notion.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2</i></p>	<p>caratteristica</p> <p>Qualità peculiare di un oggetto concreto o astratto che con altre proprietà costituisce il concetto.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2</i></p>	<p>characteristic</p> <p>Feature of a physical or abstract object that is typical of that object and which, in combination with other characteristics, constitutes the concept for the object.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2</i></p>

<p>Begriffsplan</p> <p>Grafische Darstellung der Begriffsordnung eines Sachgebiets.</p> <p>➔ Kap. 5.3</p>	<p>schéma notionnel</p> <p>Représentation graphique d'un ensemble structuré des notions d'un domaine.</p> <p>➔ Chap. 5.3</p>	<p>schema concettuale</p> <p>Rappresentazione grafica dell'ordinamento concettuale di un dominio.</p> <p>➔ Cap. 5.3</p>	<p>concept diagram</p> <p>Graphical presentation of the conceptual structure of a subject area.</p> <p>➔ Chap. 5.3</p>
<p>Begriffssystem</p> <p>Grafische Darstellung der Begriffsordnung eines Sachgebiets, welche die hierarchischen Beziehungen zwischen den Begriffen zeigt.</p> <p>➔ Kap. 5.3.3</p>	<p>système de notions</p> <p>Représentation graphique des relations hiérarchiques existant entre les notions d'un domaine.</p> <p>➔ Chap. 5.3.3</p>	<p>sistema concettuale</p> <p>Rappresentazione grafica dell'ordinamento concettuale di un dominio che evidenzia le relazioni gerarchiche tra i concetti.</p> <p>➔ Cap. 5.3.3</p>	<p>system of concepts</p> <p>Graphical presentation of the conceptual structure of a subject area that shows the hierarchical relations between the concepts.</p> <p>➔ Chap. 5.3.3</p>
<p>Begriffsumfang</p> <p>Gesamtheit der Begriffe, die in einem übergeordneten Begriff enthalten sind.</p> <p>➔ Kap. 4.1.8, 5.3.3</p>	<p>extension (d'une notion)</p> <p>Ensemble des notions incluses dans une notion superordonnée.</p> <p>➔ Chap. 4.1.8, 5.3.3</p>	<p>estensione (concettuale)</p> <p>Insieme di tutti i concetti compresi in un concetto superordinato.</p> <p>➔ Chap. 4.1.8, 5.3.3</p>	<p>extension (of the concept)</p> <p>Set of all concepts that are contained within a generic concept.</p> <p>➔ Chap. 4.1.8, 5.3.3</p>
<p>Benennung; Fachwort; Terminus</p> <p>Ein- oder Mehrwortausdruck, der einen fachlichen Begriff bezeichnet. (s. auch Terminus).</p> <p>➔ Kap. 2.2.1</p>	<p>terme; dénomination</p> <p>Unité linguistique, simple ou complexe, qui désigne une notion spécialisée.</p> <p><i>L'utilisation de "dénomination" est peu courante en français</i></p> <p>➔ chap. 2.2.1</p>	<p>termine; designazione</p> <p>Unità linguistica semplice o complessa che rappresenta un concetto speciale.</p> <p><i>"Designazione" è meno usuale.</i></p> <p>➔ Cap. 2.2.1</p>	<p>term</p> <p>Single- or multiple-word expression that denotes a specialised concept.</p> <p>➔ Cha. 2.2.1</p>
<p>Bestandesbeziehung; Ganzes-Teil-Beziehung</p> <p>Hierarchische Beziehung zwischen dem übergeordneten Verbandsbegriff (Ganzes) und seinen untergeordneten Teilbegriffen (Teile).</p> <p>➔ Kap. 2.2.1, 5.3.3</p>	<p>relation partitive ; relation partie-tout</p> <p>Relation hiérarchique entre une notion superordonnée représentant un tout et des notions subordonnées constituant les parties de ce tout.</p> <p>➔ Chap. 2.2.1, 5.3.3</p>	<p>relazione partitiva; relazione parte-tutto</p> <p>Relazione gerarchica tra il concetto comprensivo superordinato (tutto) e relativi concetti partitivi subordinati (parti).</p> <p>➔ Cap. 2.2.1 e 5.3.3</p>	<p>partitive relation</p> <p>Hierarchical relationship between the superior comprehensive concept (whole) and its subordinate partitive concepts (parts).</p> <p>➔ Chap. 2.2.1, 5.3.3</p>

<p>Definition; Begriffsumschreibung</p> <p>Aussage über den Begriff, die diesen durch Nennung seiner Merkmale (Inhaltsdefinition) oder seiner Unterbegriffe bzw. Teile (Umfangsdefinition) bestimmt und gegen seine Nachbarbegriffe abgrenzt.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1, 4.1.4 und 5.3</i></p>	<p>définition</p> <p>Énoncé qui sert d'une part à décrire une notion par ses caractères (définition par compréhension) ou par l'énumération exhaustive de ses spécifiques ou des objets qu'elle englobe, et d'autre part à différencier celle-ci des notions voisines.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4 et 5.3</i></p>	<p>definizione</p> <p>Enunciato che descrive un concetto enumerandone le caratteristiche (definizione per comprensione), i concetti subordinati o i concetti partitivi (definizione per estensione) e lo delimita rispetto ad altri concetti vicini.</p> <p>➔ <i>Cap. 2.2.1, 4.1.4 e 5.3</i></p>	<p>definition</p> <p>Statement that describes a concept by naming its characteristics (intensional definition) or its specific concepts or parts (extensional definition) and which distinguishes it from neighbouring concepts.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4 and 5.3</i></p>
<p>Fachausdruck; Mehrwortterminus</p> <p>Ein Terminus, der aus zwei oder mehr getrennt geschriebenen Wörtern besteht.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1 und 5.5</i></p>	<p>terme complexe; pluriterme</p> <p>Terme constitué de deux ou plusieurs mots séparés.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1 et 5.5</i></p>	<p>termine complesso</p> <p>Termine costituito da due o più parole.</p> <p>➔ <i>Cap. 2.2.1 e 5.5</i></p>	<p>complex term; multiple-word term</p> <p>Term that consists of two or more separately written words.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 5.5</i></p>
<p>Fachgebiet; Sachgebiet</p> <p>Gesamtheit der konkreten und abstrakten Gegenstände, die aufgrund des besonderen fachlichen Zwecks, der die Beschäftigung mit ihnen bestimmt, zueinander in einer besonders engen Beziehung stehen.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1</i></p>	<p>domaine; domaine de spécialité</p> <p>Ensemble des objets concrets et abstraits qui entretiennent entre eux des liens étroits en raison de l'utilisation spécialisée qui en est faite.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1</i></p>	<p>dominio</p> <p>Insieme di tutti gli oggetti concreti o astratti in stretta relazione reciproca in ragione dell'uso specialistico che ne è fatto.</p> <p>➔ <i>Cap. 2.2.1</i></p>	<p>subject field</p> <p>Set of all physical and abstract objects that are to be found in an especially close relationship with each other due to the special purpose that determines their use.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1</i></p>
<p>Fachsprache</p> <p>Die typische Sprache eines Fachgebiets, die sich vor allem durch ihren besonderen Wortschatz und allenfalls durch Besonderheiten in Satzbau und Orthographie auszeichnet.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2, 5.5</i></p>	<p>langue de spécialité</p> <p>Langue propre à un domaine de spécialité qui se distingue avant tout par son vocabulaire spécifique et à l'occasion par des particularités de syntaxe et d'orthographe.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2, 5.5</i></p>	<p>linguaggio speciale</p> <p>Linguaggio tipico di un dominio caratterizzato da un vocabolario speciale e da eventuali particolarità sintattiche e ortografiche.</p> <p>➔ <i>Cap. 2.2, 5.5</i></p>	<p>language for special purposes (LSP)</p> <p>Typical language of a subject field, characterised primarily by special vocabulary and occasionally by peculiarities in sentence construction and spelling.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2, 5.5</i></p>

<p>Fachwendung; fachsprachliche Wendung</p> <p>Fachausdruck, der aus mehreren, festgefügteten Worten besteht.</p> <p>→ <i>Kap. 2.2.1, 5.5</i></p>	<p>collocation; co-occurrence; locution technique</p> <p>Expression spécialisée, généralement figée, composée de plusieurs éléments.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2.1, 5.5</i></p>	<p>collocazione; locuzione tecnica</p> <p>Espressione specialistica consacrata, composta da vari elementi.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2.1, 5.5</i></p>	<p>technical expression</p> <p>Specialised expression, normally fixed, that consists of a number of words.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2.1, 5.5</i></p>
<p>Kontext</p> <p>Text, der einen Terminus in seinem sprachlichen Umfeld zeigt.</p> <p>→ <i>Kap. 4.1.10</i></p>	<p>contexte</p> <p>Texte illustrant un terme dans son environnement linguistique.</p> <p>→ <i>Chap. 4.1.10</i></p>	<p>contesto</p> <p>Testo che illustra un termine nel proprio intorno linguistico.</p> <p>→ <i>Cap. 4.1.10</i></p>	<p>context</p> <p>Text that shows a term in its linguistic environment.</p> <p>→ <i>Chap. 4.1.10</i></p>
<p>Kurzform</p> <p>Gekürzte Form der Benennung.</p> <p>→ <i>Kap. 4.1.6</i></p>	<p>terme abrégé</p> <p>Forme écourtée d'un terme.</p> <p>→ <i>Chap. 4.1.6</i></p>	<p>termine abbreviato</p> <p>Forma abbreviata di un termine.</p> <p>→ <i>Cap. 4.1.6</i></p>	<p>short form; abbreviated term</p> <p>Shortened form of a term.</p> <p>→ <i>Chap. 4.1.6</i></p>
<p>logische Begriffsbeziehung; generische Begriffsbeziehung</p> <p>Begriffsbeziehung, in der der übergeordnete (dem Umfang nach weitere) Begriff den durch zusätzliche Merkmale spezifizierten, untergeordneten (engeren) Begriff einschliesst.</p> <p>→ <i>Kap. 2.2.1</i></p>	<p>relation générique</p> <p>Relation qui existe entre deux notions lorsque l'une, à compréhension plus large (le générique), englobe l'autre (le spécifique), plus restreinte et dotée de caractères propres.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2.1</i></p>	<p>relazione generica; relazione genere-specie</p> <p>Relazione nella quale il concetto superordinato (con un'estensione più ampia) racchiude il concetto subordinato avente ulteriori caratteristiche (concetto specifico).</p> <p>→ <i>Cap. 2.2.1</i></p>	<p>generic relation</p> <p>Relation between concepts in which the concept on the higher hierarchical (generic) level incorporates the subordinate (specific) concept, which is defined by additional specific characteristics.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2.1</i></p>
<p>Nebenbegriff</p> <p>Begriff, der in der hierarchischen Begriffsordnung (Über-, Unter-, Nebenordnung) mit einem anderen auf der gleichen Stufe steht.</p> <p>→ <i>Kap. 2.2.1, 4.1.4.1 und 5.3.3</i></p>	<p>notion coordonnée</p> <p>Notion qui dans un système hiérarchique (niveaux superordonné, subordonné, coordonné) se situe au même niveau qu'une autre.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 et 5.3.3</i></p>	<p>concetto coordinato</p> <p>Concetto che nell'ambito di un ordinamento concettuale gerarchico (livello superordinato, subordinato, coordinato), si situa allo stesso livello di un altro.</p> <p>→ <i>Cap. 2.2.1, 4.1.4.1 e 5.3.3</i></p>	<p>co-ordinate concept</p> <p>Concept that is on the same level in the hierarchical concept order (superordinate, subordinate and co-ordinate levels) as another concept.</p> <p>→ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 and 5.3.3</i></p>

<p>Oberbegriff</p> <p>Begriff, der in der logischen (generischen) Begriffsbeziehung einem anderen unmittelbar übergeordnet ist und diesen einschliesst.</p> <p>→ Kap. 2.2.1, 4.1.4.1 und 5.3.3</p>	<p>notion générique</p> <p>Notion qui dans une relation générique se situe au dessus d'une autre, et par le fait même l'englobe.</p> <p>→ Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 et 5.3.3</p>	<p>concetto generico</p> <p>Concetto che nell'ambito di una relazione generica si situa ad un livello superiore rispetto ad un altro concetto che quindi racchiude.</p> <p>→ Cap. 2.2.1, 4.1.4.1 e 5.3.3</p>	<p>generic concept</p> <p>Concept that in a logical (generic) relation between concepts is on an immediately higher level to another concept, and which incorporates that other concept.</p> <p>→ Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 and 5.3.3</p>
<p>Sachgebietsbaum</p> <p>Grafische Darstellung in Baumstruktur, welche die Gruppierung der Begriffe nach sachlichen Zusammenhängen zeigt.</p> <p>→ Kap. 5.3.2</p>	<p>arbre de domaine</p> <p>Schéma sous forme d'arborescence illustrant le regroupement fonctionnel des notions entre elles.</p> <p>→ Chap. 5.3.2</p>	<p>albero del dominio</p> <p>Schema arborescente che illustra il raggruppamento funzionale dei concetti.</p> <p>→ Cap. 5.3.2</p>	<p>subject tree</p> <p>Graphical presentation in the form of a tree that shows the grouping of concepts according to their functional relations.</p> <p>→ Chap. 5.3.2</p>
<p>Synonym</p> <p>Benennung, die denselben Begriff bezeichnet wie eine andere Benennung.</p> <p>→ Kap. 4.1.5</p>	<p>synonyme</p> <p>Terme désignant la même notion qu'un autre terme.</p> <p>→ Chap. 4.1.5</p>	<p>sinonimo</p> <p>Termine che, con un altro, designa lo stesso concetto.</p> <p>→ Cap. 4.1.5</p>	<p>synonym</p> <p>Term that describes the same concept as another term.</p> <p>→ Chap. 4.1.5</p>
<p>Teilbegriff</p> <p>Untergeordneter Begriff in einer Bestandesbeziehung.</p> <p>→ Kap. 2.2.1, 5.3.3</p>	<p>notion partitive</p> <p>Notion subordonnée dans une relation partitive.</p> <p>→ Chap. 2.2.1, 5.3.3</p>	<p>concetto partitivo</p> <p>Concetto subordinato in una relazione partitiva.</p> <p>→ Cap. 2.2.1, 5.3.3</p>	<p>partitive concept</p> <p>Subordinate concept in a partitive relation.</p> <p>→ Chap. 5.3.3</p>
<p>Terminologie</p> <p>Gesamtbestand des spezifischen Wortschatzes eines Fachgebiets, im weiteren Sinn auch die Terminologiearbeit, -lehre und -forschung.</p> <p>→ Kap. 2</p>	<p>terminologie</p> <p>Ensemble des termes propres à un domaine; au sens large désigne également la pratique, la théorie et la recherche terminologiques.</p> <p>→ Chap. 2</p>	<p>terminologia</p> <p>Insieme dei termini propri di un dominio; in senso lato, anche attività, teoria e ricerca terminologica.</p> <p>→ Cap. 2</p>	<p>terminology</p> <p>Specialised vocabulary of a subject field, in a broader sense including the terminological work, teachings and research as well.</p> <p>→ Chap. 2</p>

<p>übergeordneter Begriff</p> <p>Begriff, der in der hierarchischen Begriffsordnung (Über-, Unter-, Nebenordnung) einem anderen Begriff übergeordnet ist, d.h. diesen einschliesst.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1, 4.1.4.1 und 5.3.3</i></p>	<p>notion superordonnée</p> <p>Notion qui dans un système hiérarchique (niveaux superordonné, subordonné, coordonné) se situe au dessus d'une autre, et par le fait même l'englobe.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 et 5.3.3</i></p>	<p>concetto superordinato</p> <p>Concetto che nell'ambito di un ordinamento concettuale gerarchico (livello superordinato, subordinato, coordinato) si situa ad un livello superiore rispetto ad un altro concetto che quindi racchiude.</p> <p>➔ <i>Cap. 2.2.1, 4.1.4.1 e 5.3.3</i></p>	<p>superordinate concept</p> <p>Concept that is on a higher level in the hierarchical concept order (superordinate, subordinate and co-ordinate levels) than another concept, i.e. that incorporates the other concept.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 and 5.3.3</i></p>
<p>Unterbegriff</p> <p>Begriff, der in der logischen (generischen) Begriffsbeziehung einem anderen unmittelbar untergeordnet und in diesem enthalten ist.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1, 4.1.4.1 und 5.3.3</i></p>	<p>notion spécifique</p> <p>Notion qui dans une relation générique se situe au dessous d'une autre, et par le fait même est contenue dans celle-ci.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 et 5.3.3</i></p>	<p>concetto specifico</p> <p>Concetto che nell'ambito di una relazione generica si situa ad un livello inferiore rispetto ad un altro ed è quindi racchiuso da quest'ultimo.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 e 5.3.3</i></p>	<p>specific concept</p> <p>Concept that in a logical (generic) relation between concepts is on an immediately lower level to another concept, and which is incorporated in that other concept.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 and 5.3.3</i></p>
<p>untergeordneter Begriff</p> <p>Begriff, der in der hierarchischen Begriffsordnung (Über-, Unter-, Nebenordnung) einem anderen untergeordnet, d.h. in diesem enthalten ist.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1, 4.1.4.1 und 5.3.3</i></p>	<p>notion subordonnée</p> <p>Notion qui dans un système hiérarchique (niveaux superordonné, subordonné, coordonné) se situe au dessous d'une autre, et par le fait même est contenue dans celle-ci.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 et 5.3.3</i></p>	<p>concetto subordinato</p> <p>Concetto che nell'ambito di un ordinamento concettuale gerarchico (livello superordinato, subordinato, coordinato), si situa ad un livello inferiore rispetto ad un altro ed è quindi racchiuso da quest'ultimo.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1</i></p>	<p>subordinate concept</p> <p>Concept that is on a lower level in the hierarchical concept order (superordinate, subordinate and co-ordinate levels) than another concept, i.e. that is contained in the other concept.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 4.1.4.1 and 5.3.3</i></p>
<p>Verbandsbegriff</p> <p>Übergeordneter Begriff in einer Bestandesbeziehung.</p> <p>➔ <i>Kap. 2.2.1, 5.3.3</i></p>	<p>notion intégrante</p> <p>Notion superordonnée dans une relation partiitive.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 5.3.3</i></p>	<p>concetto comprensivo</p> <p>Concetto superordinato in una relazione partitiva.</p> <p>➔ <i>Cap. 2.2.1, 5.3.3</i></p>	<p>comprehensive concept; integrative concept</p> <p>Superordinate concept in a partitive relation.</p> <p>➔ <i>Chap. 2.2.1, 5.3.3</i></p>

Bijlage II: Bibliografie

II.1 *Verdiepende literatuur*

ARNTZ, R.; PICHT, H.; MAYER, F.: Einführung in die Terminologiearbeit. 4., überarb. Aufl. Hildesheim / Zürich / New York: Georg Olms, 2002, IIV/331 S.

BECCARIA, G.L. et al.: I linguaggi settoriali in Italia. Studi Bompiani, Milano: Bompiani, 1987, 221 p.

BERGENHOLTZ, H.; TARP, S. (eds): Manual of Specialised Lexicography. Preparation of Specialised Dictionaries. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins, 1995

BOUTIN-QUESNEL, R.; BELANGER, N.; KERPAN, N. et al.: Vocabulaire systématique de la terminologie. Québec: Les publications du Québec (Les cahiers de l'Office de la langue française), 1985

CABRÉ, M.T.: La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions. Barcelona: Editorial Empúries, 1992, 529 p.

- La terminología. Teoría, metodología, aplicaciones. Barcelona: Editorial Empúries, 1993, 529 p.
- La terminologie. Théorie, méthode et applications. Traduit du catalan, adapté et mis à jour par M.Cormier und J.Humbley. Paris: A.Colin, Ottawa: Presses de l'Université d'Ottawa, 1998, 322 p.
- Terminology. Theory, Methods and Applications. Ed. by J.C. Sager. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins, 1999, xii/242 p.

CÉLESTIN, T.; GODBOUT, G.; VACHON-L'HEUREUX, P.: Méthodologie de la recherche terminologique ponctuelle. Essai de définition. Avec la collaboration de M. Cayer, la participation de H. Cajolet-Laganière, sous la direction de P. Auger. Québec: Gouvernement du Québec, Office de la langue française, 1984, 171 p.

DROZD, L.; SEIBICKE, W.: Deutsche Fach- und Wissenschaftssprache. Bestandaufnahme - Theorie - Geschichte. Wiesbaden. Brandstetter, 1973, X/207 S.

DUBUC, R.: Manuel pratique de terminologie. 3e éd. Montréal: Linguattech, 1992

- Terminology: A Practical Approach. Adapted by E. Kennedy. Québec: Linguattech, 1997, 196 p.

FEDOR De DIEGO, A.: Terminología. Teoría y práctica. Caracas: Ediciones de la Universidad Simón Bolívar, 1995, 159 p.

FELBER, H.: Terminology manual. Paris: Unesco/Infoterm, 1984, 21/426 p.
- Manuel de terminologie. Paris: Unesco/Infoterm, 1984, 21/426 p.

FELBER, H.; BUDIN, G.: Terminologie in Theorie und Praxis. Tübingen: Narr, 1989, 315 S.

FLUCK, H.-R.: Fachsprachen. Einführung und Bibliographie. 4. Aufl. Tübingen: Francke, 1991 (Uni-Taschenbücher 483)

GOTTI, M.: I linguaggi specialistici. Firenze: La Nuova Italia Editrice, 1991, XII/214 p.

GOUADEC, D.: Terminologie. Constitution des données. Paris: AFNOR, 1990, 218 p.

HOFFMANN, L.: Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung. (Nachdruck). Tübingen: Narr, 1985

HOHNHOLD, I.: Übersetzungsorientierte Terminologiearbeit. Eine Grundlegung für den Praktiker. Stuttgart: InTra, 1. Fachübersetzer-genossenschaft eG, 1990, 223 S.

KOCOUREK, R.: La langue française de la technique et de la science. Vers une linguistique de la langue savante. 2e édit., augm. et mise à jour. Wiesbaden: Brandstetter, 1991

MAGRIS, M.; MUSACCHIO, L.R.; SCARPA, F. (ed.): Manuale di terminologia. Aspetti teorici, metodologici e applicativi. Milano: Hoepli, 2002, xviii/206 p.

MAYER, F.; SCHMITZ, K.-D. et al.: Criteria for the Evaluation of Terminology Management Software. GTW - Association for Terminology and Knowledge Transfer, 1996

LERAT, P.: Les langues spécialisées. Paris: Presses Universitaires de France (Linguistique nouvelle), 1995, 201 p.

PAVEL, S.; NOLET, D.: Précis de terminologie. Handbook of Terminology. Ottawa: Travaux publics et Services gouvernementaux Canada, Bureau de la traduction, Terminologie et normalisation, 2001, xx/136, xx/153 p. (Version PDF unter: http://www.bureaudelatradsuction.gc.ca/pwgsc_internet/index_f.htm)

- Manual de Terminología. Ottawa: Travaux publics et Services gouvernementaux Canada, Bureau de la traduction, Terminologie et normalisation, 2002, xx/156 p.
(Version PDF unter: http://www.bureaudelatraduction.gc.ca/pwgsc_internet/index_f.htm)
- Eine portugiesische Übersetzung, Manual de Terminologia, ist für Herbst 2002 angekündigt.
(Version PDF unter: http://www.bureaudelatraduction.gc.ca/pwgsc_internet/francais/notes/presport.pdf)

PICHT, H.; DRASKAU, J.: Terminology: An introduction. Surrey: University of Surrey, Department of Linguistic and International Studies, 1985, 265 p.

REY, A.: La terminologie: noms et notions. Nouvelle édition. Paris: Presses universitaires de France, 1992

- Essays on Terminology. Transl. by J.C.Sager. Amsterdam / Philadelphia, Benjamins, 1995, 223 p.

RONDEAU, G.: Introduction à la terminologie. 2e éd. Boucherville, Québec: Morin, 1984, XLV, 238 p.

RONDEAU, G; FELBER, H. (éds.): Textes choisis de terminologie. Vol. 1: Fondements théoriques de la terminologie. Sous la direction de V. I. Siforov. Québec: GIRSTERM/Université Laval, 1981, 334 p.

SAGER, J.C.: A Practical Course in Terminology Processing. With a bibliography by B.Nkwenti-Azeh. Amsterdam / Philadelphia: Benjamin, 1990, 254 p.

SAGER, J.C.; DUNGWORTH, D.; McDONALDS, P.F.: English Special Languages. Principles in science and technology. Wiesbaden: Brandstetter, 1980, 368 p.

SAGER, J.C.; McNAUGHT, J.:

- Feasibility Study of the Establishment of Terminological Databank. Manchester: Centre of Computational Linguistics, University of Manchester Institute of Science and Technology, 1979, (British Library R. & D. Report No. 5642)
- Selective Survey of Terminological Databanks in Western Europe. Manchester: Centre of Computational Linguistics, University of Manchester Institute of Science and Technology, 1980, 56 p. (British Library R. & D. Report No. 5643)

- Model Specification of a Linguistic Databank for the U.K. Manchester: Centre of Computational Linguistics, University of Manchester Institute of Science and Technology, 1980, 39 p. (British Library R. & D. Report No. 5644)

SUONUUTI, H.: Guide to Terminology. (Nordterm 8). 2nd ed. Helsinki: TSK - The Finnish Terminology Centre, 2001, 42. p.

TEMMERMAN, R.; Simonis F.; Luyten L.: Terminologie, een methode. Inleiding tot theorie en praktijk van systematische terminografie. Leuven: Acco, 1990.

TERMINOMETRO: Spécial logiciels de terminologie. Rapport analytique, préparé par Elisabeth BLANCHON, CTN. Numéro 16, octobre 1994, édition conjointe de Terminometro et TermNet News. Paris: Union latine, 1994, 67 p.

VAN CAMPENHOUDT, M.: Abrégé de terminologie multilingue. Bruxelles, Termisti, 1996 <http://www.termisti.refer.org/theoweb1.htm#intro>

WRIGHT, S.E.; BUDIN, G. (eds.): Handbook of Terminology Management. Vol. I : Basic Aspects of Terminology Management. Vol. II : Applications Oriented Terminology Management. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins, 1997/2001, ivx/370, xv/920 p.

WÜSTER, E.: Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie. 3. Aufl., hrsg. von R. Baum. Bonn: Romanistischer Verlag, 1991, xxi/239 S.

II.2 Tijdschriften

L'ACTUALITÉ TERMINOLOGIQUE / TERMINOLOGY UPDATE: Bulletin mensuel du centre de terminologie. Ottawa: Secrétariat d'Etat du Canada, Bureau de traductions

LA BANQUE DES MOTS. Revue de terminologie française publiée par le Conseil international de la langue française. Paris: Conseil international de la langue française

LES CAHIERS DU RIFAL (anciennement: Terminologies nouvelles). Paris: Agence intergouvernementale de la Francophonie

FILTER, Tijdschrift voor vertalen en vertaalwetenschap

INFOTERM NEWSLETTER. Wien: Infoterm

LEBENDE SPRACHEN. Zeitschrift für fremde Sprachen in Wissenschaft und Praxis, zugleich Fachblatt des Bundesverbandes für Dolmetscher und Uebersetzer, e.V. (BDÜ). Berlin / München / Zürich: Langenscheidt

LSP & PROFESSIONAL COMMUNICATION. Frederiksberg: Danish Society for LSP and Professional Communication

META. Journal des traducteurs / Translators' Journal. Montréal: Université de Montréal

MITTEILUNGSBLATT FÜR DOLMETSCHER UND ÜBERSETZER. Frankfurt: Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer, e.V.

ONZE TAAL. Den Haag: Genootschap Onze Taal

REVUE D'AMÉNAGEMENT LINGUISTIQUE (auparavant TERMINOGRAMME). Québec: Office québécois de la langue française

SPRINT. København: Handelshøjskolen i København

TERMINOLOGIE. Québec: Comité de la normalisation et de la qualité du français à l'Université Laval

TERMINOLOGIES NOUVELLES (remplacées par Les Cahiers du Rifal)

TERMINOLOGIE ET TRADUCTION. Commission des Communautés européennes, Service de traduction, Division de la terminologie. Luxembourg: Office des publications officielles des Communautés européennes

TERMINOLOGY. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins

TERMINOLOGY SCIENCE RESEARCH. Vienna: International Institute of Terminology Research

TERMINOMETRO. Bulletin d'information: terminologie, linguistique informatique et édition de dictionnaires. Paris: Union Latine
(Version PDF: <http://www.terminometro.info>)

TERMNET NEWS. Journal of the International Network for Terminology (TermNet). Vienna: Infoterm

II.3 Normen

- ➔ De nationale normen en de vertalingen van de ISO-normen kunnen bij de nationale normalisatie-organisaties (zie bijlage III.4) verkregen worden.

BAXMANN-KRAFFT, E.-M.; HERZOG, G.: Normen für Übersetzer und technische Autoren. Hrsg. vom DIN. Berlin / Wien / Zürich: Beuth, 1999, IX/434 S.

ISO 639:1988	Code for the representation of names of languages
ISO 639-2:1999	Code for the representation of names of languages - Part 2: Alpha-3 code
ISO 704:2000	Terminology work - Principles and methods
ISO 860:1996	Terminology work - Harmonization of concepts and terms
ISO 1087-1:2000	Terminology - Vocabulary
ISO 1087-2:2000	Terminology - Vocabulary - Part 2: Computer applications
ISO 1951:1997	Lexicographical symbols particularly for use in classified defining vocabularies
ISO 6156:1987	Magnetic tape exchange format for terminological/lexicographical records (MATER)
ISO 10241:1992	Preparation and layout of international terminology standards
ISO 12199:2000(E)	Alphabetical ordering of multilingual terminological and lexicographical data represented in the Latin alphabet
ISO 12200:1999	Computer applications in terminology - Machine-readable terminology interchange format (MARTIF) - Negotiated interchange
ISO/TR 12618:1994	Computer aids in terminology - Creation and use of terminological databases and text corpora

ISO 12620:1999 Computer applications in terminology - Data categories

Normen in voorbereiding:

DIS 639-1 Code for the representation of names of languages
-Part 1: Alpha-2 code (Rev. of ISO 639)

PWI 12200-Amd 1 Computer applications in terminology - Machine-readable terminology interchange format (MARTIF)
- Amendment 1: Extended MARTIF (including a normative Annex H to ISO 12200)

WD 12615 Bibliographic references for terminology work

DIS 12616.2 Translation-oriented terminography

AWI 12618 Computer applications in terminology - Design, implementation and use of terminology management systems (Rev. of ISO/TR 12618)

FDIS 15188 Project management guidelines for terminology standardization

FDIS 16642 Computer applications in terminology - Terminological mark-up frame work (TMF)

With annexes:

Representation format for terminological data collections - MARTIF-compatible with specified constrains (MSC)

Generic model (GENETER) for SGML-based representations of terminological data

Bijlage III: Nuttige internetadressen

III.1 Terminologie-organisaties

ACATERM
ASSOCIACIÓ CATALANA DE TERMINOLOGIA
<http://www.acaterm.org>
secretaria@acaterm.org

AETER
ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE TERMINOLOGÍA
http://efyn.insde.es/AETER/indice_AETER.htm

AIT
ASSOCIAÇÃO DE INFORMAÇÃO TERMINOLÓGICA
PORTUGAL
<http://www.unilat.org/dtil/etis/actasTDCnet/correira.htm>

APLL
ACADEMY OF PERSIAN LANGUAGE AND LITERATURE,
IRAN
<http://www.irib.com/ads.academy/academy-left.htm>

ASCR
THE CZECH LANGUAGE INSTITUTE,
SECTION FOR LEXICOGRAPHY AND TERMINOLOGY
<http://www.cas.cz/en/UJC.html>
ujc@cas.cz

ASS.I.TERM.
ASSOCIAZIONE ITALIANA PER LA TERMINOLOGIA
<http://web.tiscali.it/assiterm91>
assiterm@www.isrds.rm.cnr.it

BRASILTERM
c/o INSTITUTO BRASILEIRO DE INFORMAÇÃO
EM CIÊNCIA E TECNOLOGIA
<http://www.ibict.br>

BUREAU DE LA TRADUCTION
TRAVAUX PUBLICS ET SERVICES GOUVERNEMENTAUX
CANADA
<http://www.bureaudelatraduction.gc.ca>
bureau@tpsgc.gc.ca

CANOLFAN SAFONI TERMAU
CENTRE FOR THE STANDARDIZATION OF WELSH TERMINOLOGY,
WALES
<http://weblife.bangor.ac.uk/addysg/courses/cst.html>
welsh-termau-cymraeg@mailbase.ac.uk

CGTN
COMMISSION GÉNÉRALE DE TERMINOLOGIE ET DE NÉOLOGIE
DÉLÉGATION GÉNÉRALE À LA LANGUE FRANÇAISE ET
AUX LANGUES DE FRANCE
<http://www.culture.fr/culture/dglf/dis>

CNT
CENTRUL NATIONAL DE TERMINOLOGIE, MOLDOVA
<http://www.iatp.md/cnt/index1.htm>
termrom@mednet.md

Colterm
RED COLOMBIANA DE TERMINOLOGÍA
http://www.unilat.org/dtil/fr/reseauxnational_colterm.htm

COMPUTERM
INTERESSENGRUPPE VON TERMINOLOGISCH
AKTIVEN INSTITUTIONEN IN DER SCHWEIZ
Donatella.Pulitano@sta.be.ch

CSTT
COMMISSION OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TERMINOLOGY, INDIA
<http://cstt.nic.in>

DANTERMCENTRET
DANISH CENTRE FOR TERMINOLOGY
<http://www.danterm.dk>
danterm@cbs.dk

DEUTERM
DEUTSCHES INFORMATIONS- UND DOKUMENTATIONSZENTRUM FÜR
TERMINOLOGIE
<http://www.iim.fh-koeln.de/deuterm>
deuterm@fh-koeln.de

DTT
DEUTSCHER TERMINOLOGIE-TAG
<http://www.dttev.org>

ELETO
HELLENIC SOCIETY FOR TERMINOLOGY, GREECE
<http://sfr.ee.teiath.gr/Orogramma.htm>
valeonti@mail.otenet.gr

ELRA
EUROPEAN LINGUISTIC RESSOURCES ASSOCIATION
<http://www.elra.net>
elra@hsholland.nl

ETER
EESTI TERMINOLOOGIA ÜHING, ESTLAND
<http://www.eter.ee>
eter@eter.ee

GALICISKA TERMINOLOGIORGANISATIONEN
SERVICIO DE TERMINOLOXÍA GALEGA
<http://www.usc.es/~snlus/snl.htm>
snlxusto@lugo.usc.es

GTW
GESELLSCHAFT FÜR TERMINOLOGIE UND WISSENSTRANSFER
<http://gtw-org.uibk.ac.at/>

IBL
INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE
BULGARIAN TERMINOLOGY GROUP
<http://www.cl.bas.bg/directory/humanies/ibl.htm>
jumb@ibl.acad.bg

IERA
INSTITUT D'ETUDES ET DE RECHERCHES POUR L'ARABISATION
<http://www.emi.ac.ma/univ-MdV/IERA/iera.html>

INSTITUTE OF LITHUANIAN LANGUAGE
DEPARTMENT OF TERMINOLOGY
<http://www.mch.mii.lt>
henrikas@delfi.lt

ÍSLENSK MÁLNEFND
THE ICELANDIC LANGUAGE INSTITUTE
aripk@ismal.hi.is

KORTERM
KOREAN TERMINOLOGY RESEARCH CENTER
<http://korterm.or.kr>
korterm@korterm.kaist.ac.kr

NEDERLANDSE TAALUNIE
<http://www.taalunie.org>
secr@ntu.nl

NL-TERM
VERENIGING VOOR NEDERLANDSTALIGE TERMINOLOGIE
<http://www.nlterm.org/home.htm>

OFFICE QUÉBÉCOIS DE LA LANGUE FRANÇAISE
<http://www.oqlf.gouv.qc.ca>
webmestre@oqlf.gouv.qc.ca

PARATERM
LA COMISIÓN PARAGUAYA DE TERMINOLOGÍA
http://www.unilat.org/dtil/es/redes_nat_paraterm.htm

SFT
LA SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TERMINOLOGIE
<http://www.laterminologie.net>
terminologie@wanadoo.fr

TAHK
TERMINOLOGY ASSOCIATION OF HONG KONG
CTHKTERM@cityu.edu.hk

TERMAR
GRUPO ARGENTINO DE TERMINOLOGIA, ARGENTINA
<http://www.iula.upf.es/cpt/cpti22es.htm>

TERMBRET
KREIZENN DERMENADUREZH
CENTRE DE TERMINOLOGIE
OFFICE DE LA LANGUE BRETONNE
<http://www.ofis-bzh.org/pages/fr/termfr.htm>
terbret.ofisr.bzh@wanadoo.fr

TERMCAT
ORGANISME DE COORDINACIÓ DE LES ACTIVITATS
TERMINOLÒGIQUES EN LLENGUA CATALANA
<http://www.termcat.es>
informacio@termcat.es

TERMIP
ASSOCIAÇÃO DE TERMINOLOGIA PORTUGUESA
<http://www.fcsh.unl.pt/termip>
termip@fcsh.unl.pt

TERMISTI
CENTRE DE RECHERCHE EN TERMINOLOGIE, BRUXELLES
<http://www.termisti.refer.org>
termisti@euronet.be

TERMRUM BUCAREST
ASSOCIATION ROUMAINE DE TERMINOLOGIE
C/O UNION LATINE
https://www.unilat.org/dtil/it/redes_nat_tbucarest.asp

TERMRUM MOLDAVA
ASSOCIATION DE TERMINOLOGIE
<http://www.moldnet.md>
termrom@moldnet.md

TNC
TEKNISKA NOMENKLATUR CENTRALEN
SWEDISH CENTRE FOR TECHNICAL TERMINOLOGY
<http://www.tnc.se>
tnc@tnc.se

TSK
TEKNIKAN SANASTOKESKUS
CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI
FINNISH CENTRE FOR TECHNICAL TERMINOLOGY
<http://www.tsk.fi>
tsk@tsk.fi

T&TC
TULKOSANAS UN TERMINOLOGIJAS CENTRS
LATVIAN TRANSLATION AND TERMINOLOGY CENTRE, LETTLAND
<http://www.ttc.lv>
ttc@ttc.lv

UNIVERSITY OF SURREY

http://www.surrey.ac.uk/LIS/Terminology/surrey_sites.htm

K.Ahmad@mcs.surrey.ac.uk

URUTERM

SUB COMISIÓN URUGUAYA DE TERMINOLOGÍA PARA EL MERCOSUR

http://www.mec.gub.uy/arch_geral/URUTERM.HTM

uruterm@internet.com.uy

UZEI

TERMINOLOGIA ETA LEXIKOGRAFIAKO ZENTROA

CENTRE BASQUE DE TERMINOLOGIE ET LEXICOGRAPHIE

<http://www.uzei.com>

uzei@uzei.com

VENTERM

ASOCIACIÓN VENEZOLANA DE TERMINOLOGÍA

<http://www.venterm.org.ve>

venterm@venterm.org.ve

VNIIKI

ALL-RUSSIAN RESEARCH INSTITUTE FOR CLASSIFICATION,

TERMINOLOGY AND INFORMATION

ON STANDARDIZATION AND QUALITY

http://www.vniiki.ru:8080/English/gic_eng.asp

III.2 Netwerken

ALETERM

RED TEMÁTICA DE DOCENCIA EN TERMINOLOGÍA ARGENTINA /

BRASIL / COLOMBIA / ESPAÑA

<http://www.iula.upf.es/aleterm>

EAFT

EUROPÄISCHE GESELLSCHAFT FÜR TERMINOLOGIE

c/o UNION LATINE

<http://www.eaft-aet.net>

eaft_aet@unilat.org

EAFTERM

EAST ASIA FORUM ON TERMINOLOGY

<http://www.eafterm.org>

eafterm@eafterm.org

ETIS
EUROPEAN TERMINOLOGY INFORMATION SERVER
<http://www.etis.info>

IBEROLENGUAS
FORO LINGÜÍSTICO IBEROAMERICANO
http://www.iberolenguas.com/termi_esp.htm
iberolenguas@iberolenguas.com

INFOTERM
INTERNATIONALES INFORMATIONSZENTRUM
FÜR TERMINOLOGIE
<http://www.infoterm.org>
infopoint@infoterm.org

JIAMCATT
UNITED NATIONS ORGANIZATIONS' JOINT INTER-AGENCY MEETING
ON COMPUTER-ASSISTED TRANSLATION AND TERMINOLOGY
<http://jiamcatt.unsystem.org/english/jiamcate.htm>

KÜDES
KONFERENZ DER ÜBERSETZUNGSDIENSTE
EUROPÄISCHER STAATEN
ARBEITSGRUPPE TERMINOLOGIE UND DOKUMENTATION
<http://www.cotsoes.org>

LINMITER
TERMINOLOGIES DES LANGUES LATINES MINORITAIRES
<http://www.linmiter.net>

NORDTERM
THE NORDIC COUNTRIES' ASSOCIATION FOR TERMINOLOGY WORK
<http://www.tsk.fi/nordterm/en.html>
webmaster@tsk.fi

RADT
RAT FÜR DEUTSCHSPRACHIGE TERMINOLOGIE
<http://radt.uibk.ac.at/index.html>

REALITER
RÉSEAU PANLATIN DE TERMINOLOGIE
c/o UNION LATINE
<http://www.realiter.net>

RIFAL
RÉSEAU INTERNATIONAL FRANCOPHONE
D'AMÉNAGEMENT LINGUISTIQUE
<http://www.rifal.org>
rifal@olf.gouv.qc.ca

RITERM
RÉSEAU IBÉRO-AMÉRICAIN DE TERMINOLOGIE
c/o UNION LATINE
<http://www.riterm.net>
riterm@unilat.org

TDCNET CONSORTIUM
EUROPEAN NETWORK OF TERMINOLOGY INFORMATION
AND DOCUMENTATION CENTRES
<http://www.tdcnet.net>

TERMILAT
LISTE ÉLECTRONIQUE DE DISCUSSION ET D'ÉCHANGE
D'INFORMATIONS SUR LA TERMINOLOGIE, ET LES INDUSTRIES DE LA
LANGUE
c/o UNION LATINE
<http://www.termilat.info>
termilat@unilat.org

TERMINOLOGY FORUM
UNIVERSITY OF VAASA
<http://www.uwasa.fi/comm/termino/>

TERMNET
INTERNATIONALES TERMINOLOGIE NETZ
c/o INFOTERM
<http://linux.infoterm.org/termnet-e/i-term.htm>
termnet@termnet.at

UNION LATINE
DIRECTION DE LA TERMINOLOGIE ET DES INDUSTRIES DE LA LANGUE
<http://www.unilat.org/dtil>
dtil@unilat.org

III.3 Terminologie-databanken

BALNÉO
BASES DES NÉOLOGISMES DE LA LANGUE FRANÇAISE
<http://www.uhb.fr/langues/Craie/balneo/balneo.pl>

BLUTERM
EUROPÄISCHE AKADEMIE BOZEN
<http://www2.eurac.edu:4711>

CRITER
DÉLÉGATION GÉNÉRALE À LA LANGUE FRANÇAISE ET AUX LANGUES
DE FRANCE
<http://www.culture.gouv.fr/culture/dglf>

EUROVOC
MEHRSPRACHIGER THESAURUS DER EUROPÄISCHEN
GEMEINSCHAFTEN
<http://europa.eu.int/celex/eurovoc>

EURYDICE
DATENBANK DES EUROPÄISCHEN GLOSSARS ZUM BILDUNGSWESEN
<http://www.eurydice.org>

EURODICAUTOM
EUROPÄISCHE KOMMISSION LUXEMBURG
<http://europa.eu.int/eurodicautom/login.jsp>

EUSKALTERM
BASQUE PUBLIC TERM BANK
http://www1.euskadi.net/euskalterm/indice_i.htm

EUTERPE
EUROPÄISCHES PARLAMENT LUXEMBURG
<http://muwa.trados.com/ie/asp/QueryPage.asp?DBName=Euterpe>

FAO TERM
FOOD AND AGRICULTURAL ORGANISATION (FAO)
<http://www.fao.org/faoterm/main-e.htm>

LE GRAND DICTIONNAIRE TERMINOLOGIQUE
OFFICE QUÉBÉCOIS DE LA LANGUE FRANÇAISE (QUÉBEC)
http://www.granddictionnaire.com/_fs_global_01.htm

IBEROTERM
IBEROLENGUAS. FORO LINGÜÍSTICO IBEROAMERICANO
<http://www.iberolenguas.com/form1.asp>

ILOTERM
INTERNATIONAL LABOR ORGANISATION (ILO)
<http://ilis.ilo.org/ilis/ilisterm/ilintrte.html>

IMF TERMINOLOGY
INTERNATIONAL MONETARY FOUND
<http://www.imf.org/external/np/term/index.asp>

THE ICELANDIC WORD BANK
ÍSLENSK MÁLSTÖÐS TERMBANK
<http://www.ismal.hi.is/ob/birta/?vinnumal=EN>

NORSK TERMBANK
BERGEN UNIVERSITY
<http://www.hit.uib.no/nt/homepg.htm>

TEPA
THE FINNISH CENTRE
FOR TECHNICAL TERMINOLOGY (TSK)
<http://www.tsk.fi/tepa/>

TERM BAZAAR
UNIVERSITY OF SURREY
http://www.computing.surrey.ac.uk/ai/cgi-bin/term_bazaar

TERMCELT
TERMINOLOGY DATABASES FOR CELTIC LANGUAGES
<http://www.jiscmail.ac.uk/lists/TERMCELT.html>

TERMCOL
TIMISOARA POLYTECHNIC UNIVERSITY, ROMANIA
<http://www.ceft.utt.ro/Termcol/termcol.html>

TERMDAT
SCHWEIZERISCHE BUNDESVERWALTUNG
<http://www.admin.ch/ch/i/bk/termdat>

TERMINOBANQUE
MINISTÈRE DE LA COMMUNAUTÉ FRANÇAISE
DE BELGIQUE

SERVICE DE LA LANGUE FRANÇAISE
<http://www.cfwb.be/franca/bd/bd.htm>

THE TERMINOLOGY DATABASE
HUNGARIAN MINISTRY OF JUSTICE
<http://www.eujogszab.hu/default.asp>

TERMINOLOGIEDATENBANK IÜD
INSTITUT FÜR ÜBERSETZER- UND DOLMETSCHERAUSBILDUNG
UNIVERSITÄT INNSBRUCK
<http://starwww.uibk.ac.at/dolm/termdb.html>

TERMITE
INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION (ITU)
<http://www.itu.int/terminology/i/index.html>

TERMIUM
PUBLIC WORKS AND GOVERNMENTS SERVICES
CANADA
<http://www.termium.com/site>

TERMROM
CONSULTAREA BAZEI DE DATE TERMINOLOGICE
DATENBANK DER RUMÄNISCHEN VEREINIGUNG FÜR TERMINOLOGIE
<http://www.cimec.ro/tr>

VINTARS-2
UNITED NATIONS OFFICE AT VIENNA
<http://vintars.unvienna.org>

WHO TERMINOLOGY
WORLD HEALTH ORGANIZATION
<http://www.who.int/terminology/ter/>

YOURDICTIONARY
THE GLOBAL LANGUAGE RESOURCE
<http://www.yourdictionary.com/about.html>

III.4 Normalisatie-organisaties

ISO
INTERNATIONAL ORGANISATION FOR STANDARDISATION
<http://www.iso.ch/iso/en/>
central@iso.org

ISO TC 37
TECHNICAL COMMITTEE: TERMINOLOGY AND OTHER LANGUAGE
RESOURCES
c/o INFOTERM
<http://linux.infoterm.org/iso-e/i-iso.htm>
infoterm@infoterm.org

Nationale en internationale normalisatie-organisaties:

De nationale en internationale normalisatie-organisaties en leden van ISO zijn te vinden op de volgende internetpagina:

<http://www.iso.ch/iso/en/aboutiso/isomembers/index.html>